

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Σχολή Οικονομίας και Δημόσιας Διοίκησης

Τμήμα Οικονομικής Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΠΜΣ: *Εφαρμοσμένων Οικονομικών και Διοίκησης*

Κατεύθυνση: *Αστικής Περιφερειακής Ανάπτυξης*

Ειδίκευση: *Περιφερειακού Αναπτυξιακού και Τοπικού Προγραμματισμού*

Διπλωματική Εργασία με Θέμα:

«*Η Σημασία Του Επιχειρησιακού Προγραμματισμού στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Μελέτη Περίπτωσης: Ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός του Δήμου Λαμίας.*»

Όνομα: Δέσποινα,

Επίθετο: Δούρου,

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Βασιλική Δεληθέου, επίκουρη καθηγήτρια
Παντείου Πανεπιστημίου Κ.Π.Ε

Επιτροπή: Ψυχάρης Ιωάννης, Καραγιάννης Στέφανος

ΑΜ:0815005

ΑΘΗΝΑ, 2017

“

Δήλωση Αυθεντικότητας/ Ζητήματα Copyright

Η μεταπτυχιακή φοιτήτρια που εκπόνησε την παρούσα διπλωματική εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στην βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (μη-εμπορικός, μη-κερδοσκοπικός, αλλά εκπαιδευτικός και ερευνητικός), της φύσης του υλικού που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες, κ.λ.π.), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή την γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου.

”

Πρόλογος

Το αναπτυξιακό πρότυπο μιας Περιφέρειας, ενός Δήμου αποτελεί, το όραμα, η στρατηγική και οι κατευθυντήριες αρχές, που αυτές εκφράζονται μέσα από την εκπόνηση ενός επιχειρησιακού προγράμματος.

Η στρατηγική του εκάστοτε Δήμου ή της εκάστοτε Περιφέρειας στην ουσία ορίζει τους άξονες, τους στόχους, αλλά και τις ειδικές πολιτικές και δράσεις, που πρέπει να διατυπωθούν και να πραγματοποιηθούν, υπακούοντας πάντα στις ανάγκες και αναζητώντας λύσεις στα προβλήματα που υπάρχουν.

Σημαντικό κομμάτι της αναπτυξιακής πολιτικής και στρατηγικής ενός Δήμου και μίας Περιφέρειας αποτελεί ο Επιχειρησιακός Σχεδιασμός.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να καταγραφεί η σημαντικότητα και ο ορισμός του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Επίσης ως μελέτη περίπτωσης θα αναλυθεί το Αναπτυξιακό Πρότυπο και οι Ειδικές Πολιτικές στον Επιχειρησιακό Προγραμματισμό του Δήμου Λαμίας.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	6
Abstract	8
Λέξεις – Κλειδιά - Συντομογραφίες	6
Γενικό Θεωρητικό Πλαίσιο: Εννοιολογική Προσέγγιση	9
1.2 Ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός και τα απαραίτητα Εργαλεία του.....	11
Κεφάλαιο 2ο: Ο Επιχειρησιακός Σχεδιασμός στην Ευρωπαϊκή και Ελληνική Πραγματικότητα.....	14
2.1 Επιχειρησιακός Σχεδιασμός και η ΕΕ-Πολιτικές προγραμματισμού για τους ΟΤΑ- Η σημασία της περιφέρειας	14
2.2 Επιχειρησιακός Σχεδιασμός και Ελλάδα-Πολιτικές και Πρακτικές Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	16
2.3 Η Ευρωπαϊκή Επιρροή στον Επιχειρησιακό Προγραμματισμό και Σχεδιασμό της Ελλάδας.	19
2.4 Ελλάδα-ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού: Η νέα Αρχιτεκτονική Καλλικράτης.....	25
2.5 Ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός των ΟΤΑ Α' βαθμού. Η Δομή του Επιχειρησιακού Προγράμματος.	27
2.6 Η αξιολόγηση του Προγράμματος Καλλικράτης και η συμβολή του στην τοπική ανάπτυξη των ΟΤΑ	29
Ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.....	34
Μελέτη Περίπτωσης: Το Αναπτυξιακό Πρότυπο Του Δήμου Λαμίας, ειδικές πολιτικές και ο επιχειρησιακός σχεδιασμός της.	36
Κεφάλαιο 3: Η Αναπτυξιακή Φυσιογνωμία του Δήμου Λαμίας	36
3.1 Βασικά Αναπτυξιακά Χαρακτηριστικά.....	36
3.1.1 Γεωμορφολογικά Χαρακτηριστικά, Πληθυσμός	36
3.1.2 Οικονομικά Χαρακτηριστικά.....	39
3.1.3 Στρατηγικές Υποδομές.....	44
3.1.4 Βασικές Υπηρεσίες	50
Κεφάλαιο 4. Το Πρότυπο Ανάπτυξης του Δήμου Λαμίας.....	51

4.1 Όραμα-Στρατηγική-Κατευθυντήριες Αρχές- Άξονες Προτεραιότητας.....	51
4.2 Μέτρα και Στόχοι	54
4.2.1 Χρηματοδότηση Επιχειρησιακού Προγράμματος Δήμου Λαμίας	57
4.2.2 Πολιτικές Στήριξης Επενδύσεων	65
4.4 Αξιολόγηση, Διαβούλευση: Θεωρητική Προσέγγιση	75
Κεφάλαιο 5^ο: Η Συμβολή του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού σε Τοπικό Επίπεδο (Δ. Λαμίας)-Παρουσίασης Έρευνας.....	79
Κεφάλαιο 6^ο: Συμπεράσματα και Προτάσεις.....	82
Επίλογος	85
Παράρτημα 1. Εικόνες και Πίνακες.....	86
Παράρτημα 2. Έρευνα:	95
Πηγές και Βιβλιογραφία	101
<i>Ευχαριστίες.....</i>	104

Λέξεις – Κλειδιά - Συντομογραφίες

- 1. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα**
- 2. Προγραμματισμός**
- 3. Στρατηγική**
- 4. Ευρωπαϊκά Προγράμματα**
- 5. Επίπεδο Ανάπτυξης**
- 6. Αναπτυξιακή Διαδικασία**
- 7. Δήμος**
- 8. Περιφέρεια**
- 9. Πολιτική**
- 10. Φορείς Προγραμματισμού**
- 11. Αξιολόγηση**
- 12. Λαμία**
- 13. Οικονομία**
- 14. Κοινωνία**
- 15. Προτάσεις**
- 16. Πρόγραμμα**
- 17. Τοπική Αυτοδιοίκηση**
- 18. Παραγωγή**
- 19. Εξειδίκευση**
- 20. Αναπτυξιακή Πολιτική**
- 21. Σχεδιασμός**
- 22. Ε.Π. : (Επιχειρησιακός Προγραμματισμός)**
- 23. ΒΙΠΕ : Βιομηχανική Περιοχή**
- 24. ΕΣΠΑ: Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς**
- 25. ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση**
- 26. ΑΕΠ : Ακαθόριστο Εγχώριο Προϊόν**
- 27. ΕΤΠΑ : Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης**
- 28. ΟΤΑ : Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης**
- 29. ΦΕΚ: Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης**

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η Σημασία του Επιχειρησιακού Προγραμματισμού στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, με πρότυπο μελέτης τον Επιχειρησιακό Προγραμματισμό του Δήμου Λαμίας.

Στο πρώτο κεφάλαιο θα αποτυπωθεί το γενικό θεωρητικό πλαίσιο του προγραμματισμού, τα απαραίτητα εργαλεία του, η σύσταση, διαμόρφωση και εφαρμογή του επιχειρησιακού προγραμματισμού σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα γίνει εκτενέστερη ανάλυση στην Ιστορία του Προγραμματισμού τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα, παραθέτοντας παραδείγματα χωρών και μια χρονολογική προσέγγιση του προγραμματισμού αντίστοιχα. Επίσης θα διατυπωθούν τα κοινά σημεία επιρροής ανάμεσα στην Ευρώπη και την χώρα σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο, η σημασία της περιφέρειας, η σημαντικότητα της έννοιας περιφέρεια προγραμματισμού και βέβαια η σημασία και σημαντικότητα του επιχειρησιακού προγραμματισμού για τους πρωτοβάθμιους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Τέλος θα αναλυθεί η νέα αρχιτεκτονική Καλλικράτης(N.3852/2010) για την σύσταση και οργάνωση των Α΄ και Β΄ βαθμού Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του νόμου.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα μελετηθεί ο Δήμος Λαμίας, και συγκεκριμένα θα αναπτυχθούν συνοπτικά τα βασικά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά του Δήμου. Στο τέταρτο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης θα αποτυπωθούν το Όραμα, η Στρατηγική, οι Άξονες Προτεραιότητας, τα Μέτρα, οι Στόχοι και η Χρηματοδότηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Επίσης θα παρουσιαστούν Πολιτικές Στήριξης Επενδύσεων και Ειδικές Πολιτικές στο Πλαίσιο του Προγραμματισμού του Δήμου Λαμίας, και βέβαια η Αξιολόγηση και η Διαβούλευση των επιχειρησιακών προγραμμάτων γενικότερα.

Το πέμπτο κεφάλαιο αποτελεί την παρουσίαση της έρευνας που πραγματοποιήθηκε για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας, μέσω της χρήσης ερωτηματολογίου, τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά.

Τέλος στο έκτο κεφάλαιο και τελευταίο της παρούσας ανάλυσης διατυπώνονται τα απαραίτητα συμπεράσματα, που εξήχθησαν από την παρακάτω ανάλυση, και συγκεκριμένες προτάσεις που έχουν στόχο να συμβάλλουν στην ενίσχυση της διάχυσης της γνώσης για τον περιφερειακό προγραμματισμό τόσο τοπικά όσο και εθνικά, στην ενίσχυση της ελκυστικότητας και της ανταγωνιστικότητας του Δήμου Λαμίας, αλλά και στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του Δήμου.

Abstract

This Paper analyses the Importance of Operational Planning in the local and regional development, in order to study the standard Business Planning Municipality of Lamia.

The first chapter will be reflected the general theoretical framework of planning, the necessary tools, the creation, configuration and implementation of operational planning at local and regional level.

The second chapter will be more extensive analysis of the history of programming both in Europe and in Greece, citing examples of countries and a chronological approach to programming respectively. It will also formulate common points of influence between Europe and the country at national and supranational level, the importance of the region, the importance of the concept planning region and of course the importance and significance of operational planning for the primary local authorities. Finally we analyze the new Kallikratis architecture (LGR.3852 / 2010) for the establishment and organization of first and second degree local authorities, as well as the advantages and disadvantages of the law.

The third chapter will study the Municipality of Lamia, namely will briefly develop the key development characteristics of the municipality. In the fourth chapter of this study will be reflected the vision, the strategy, the Priority Axes, Measures, Goals and the Financing of the Operational Program. The presentations Investment Support Policies and Specific Policies in the Context of Lamia Municipality Planning, and of course the Assessment and Consultation of operational programs generally.

The fifth chapter is the presentation of the survey conducted for the preparation of this work, through the use of a questionnaire, both qualitatively and quantitatively.

Finally the sixth chapter and the last of this analysis made the necessary conclusions drawn from this analysis and concrete proposals that aim to contribute to enhancing knowledge diffusion for regional planning both locally and nationally, in improving the attractiveness and the Municipality of Lamia competitiveness, and economic and social development of the municipality.

Κεφάλαιο 1^ο: Επιχειρησιακός Προγραμματισμός

Γενικό Θεωρητικό Πλαίσιο: Εννοιολογική Προσέγγιση

Σε όλα τα κοινωνικά σύνολα, ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξης και το σύστημα διοικητικής οργάνωσης και διοίκησης που επικρατεί σε κάθε κράτος, ο προγραμματισμός αποτελεί βασικό εργαλείο στην αναπτυξιακή διαδικασία. Θεμελιώδης σκοπός του προγραμματισμού είναι η επίτευξη του μεγαλύτερου βαθμού κοινωνικής ευημερίας, που δύναται να γίνει πραγματικότητα λαμβανομένων υπόψη των υφιστάμενων δυνατοτήτων και περιορισμών.

Ωστόσο οι διαδικασίες της ανάπτυξης πρέπει απαραίτητα να λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι πραγματοποιούνται στο χώρο, δηλαδή σε συγκεκριμένες περιοχές, που είναι και οι αποδεκτές των εκάστοτε μεταβολών των κοινωνικοοικονομικών συστημάτων (Barquero, 1991). Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι η κάθε περιοχή, ο κάθε τόπος μελέτης, δηλαδή σύμφωνα με την περιφερειακή οικονομική επιστήμη ο Χώρος, αποτελεί κύρια μεταβλητή στην πραγμάτωση της κοινωνικής ευημερίας.

«Η περιφερειακή πολιτική λοιπόν αποτελεί «ένα σύστημα σκοπών, μέσων και φορέων που συνδυάζονται σ' ένα πρόγραμμα ή μια συνεκτική ομάδα προγραμμάτων για να επιτύχουν την ισόρροπη μεταβολή της διαπεριφερειακής διάρθρωσης της οικονομίας» (Παπαδασκαλόπουλος, 2009, σ.22).

Ορθά λοιπόν συμπεραίνεται ότι, το βασικό εργαλείο άσκησης της περιφερειακής πολιτικής είναι ο περιφερειακός προγραμματισμός.

Η έννοια του προγραμματισμού δεν έχει μία εξεζητημένη γενική θεωρία στην οποία βασίζεται διότι φέρει πολλαπλές εφαρμογές και μορφές. Γενικά προγραμματίζω σημαίνει προσπαθώ να καθορίσω και να καθοδηγήσω μία δράση ή ένα σύνολο δράσεων στο παρόν για να επιτύχω μία επιθυμητή κατάσταση στο μέλλον, που καθορίζεται από συγκεκριμένους στόχους, οι οποίοι είναι αποτέλεσμα συλλογικών αποφάσεων.

Έτσι ο δημόσιος προγραμματισμός, μπορεί να προσδιοριστεί ως ένα σύνολο διαδικασιών με τις οποίες οι δημόσιοι φορείς, προσπαθούν να διαμορφώσουν και να καθοδηγήσουν σύνολα δράσεων και μέσων με σκοπό την επίτευξη μιας επιθυμητής κατάστασης στο μέλλον, την οποία έχουν προσδιορίσει εκ των προτέρων βάσει συγκεκριμένων στόχων. Γίνεται κατανοητό ότι ο προγραμματισμός της δράσης του δημοσίου δεν περιορίζεται μόνο στο συντονισμό της εσωτερικής λειτουργίας του, αλλά αναφέρεται επιπλέον στην καθοδήγηση, τον συντονισμό, και την εναρμόνιση της δράσης του ιδιωτικού τομέα για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, που επιλέγονται από δημόσιους φορείς σε συνεργασία με λοιπούς συλλογικούς φορείς. Συνεπώς ο περιφερειακός προγραμματισμός, σχετίζεται άμεσα με αυτό που είναι γνωστό ως δημόσιος προγραμματισμός, αν και δεν καλύπτει εξολοκλήρου την έννοια του (Παπαδασκαλόπουλος, 2009, σελ 23)..

«Ως περιφερειακός προγραμματισμός νοείται ο τύπος της δημόσιας δράσης, που σχετίζεται άμεσα με τον επηρεασμό της αναπτυξιακής πραγματικότητας, μέσω μιας συστηματικής διαδικασίας προσδιορισμού και προσανατολισμού των δράσεων σε μία

δεδομένη κλίμακα χώρου, η οποία είναι κατά κανόνα μεγαλύτερη από την τοπική και μικρότερη από την εθνική και ονομάζεται περιφέρεια προγραμματισμού, με σκοπό τον εκ των προτέρων έλεγχο μιας μελλοντικής, σαφώς καθορισμένης χρονικά αναπτυξιακής κατάστασης» (Παπαδασκαλόπουλος, 2009, σ.24).

Όπως πολύ απλά αναφέρει ο Perroux (1986, p.2-3) ο Περιφερειακός Προγραμματισμός είναι μία «συνεχής διαδικασία», που χαρακτηρίζεται από «αβεβαιότητα» γιατί στηρίζεται σε εκτιμήσεις και προβλέψεις για το μέλλον.

Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει ένα πλαίσιο για τον προγραμματισμό, με στόχο την αποσαφήνιση και διαμόρφωση ενός αυστηρότερου και πιο συγκεκριμένου ορισμού, τόσο στο περιεχόμενο και στο θεσμικό πλαίσιο που τον διέπει όσο και στις διαδικασίες διαμόρφωσης, διαβούλευσης, παρακολούθησης και εφαρμογής των επιταγών των προγραμμάτων.

«Ως προγραμματισμός νοείται η διαδικασία οργάνωσης, λήψης αποφάσεων και χρηματοδότησης που πραγματοποιείται σε περισσότερα από ένα στάδια και αποσκοπεί στην εφαρμογή, σε πολυετή βάση, της κοινής δράσης της Κοινότητας και των κρατών-μελών για την επίτευξη των βασικών στόχων τους» (Παπαδασκαλόπουλος, 2009 σ.29).

Εξαιρετικά σημαντικό είναι να επισημανθεί η διαφοροποίηση του Περιφερειακού Προγραμματισμού από τον Περιφερειακό Σχεδιασμό, διότι στις Ευρωπαϊκές Χώρες συντάσσονται τόσο Σχέδια (Περιφερειακής) Ανάπτυξης, όσο και Περιφερειακά Προγράμματα. Ο Σχεδιασμός αφορά την διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής, την επιλογή προτύπου ανάπτυξης, τον προσδιορισμό των κύριων αναπτυξιακών επιλογών και την επιλογή των βασικών μέσων πολιτικής. Ο Προγραμματισμός αφορά την εφαρμογή του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού και περιλαμβάνει ποσοτική και χρονική εξειδίκευση σκοπών και μέσων σε στόχους, άξονες παρεμβάσεων, μέτρα και ομάδες δράσεων και έργων (Παπαδασκαλόπουλος, 2009, σ.29).

Από τις βασικές αρχές και τα κύρια στάδια του Προγραμματισμού, που θα αναφερθούν στην συνέχεια της ανάλυσης, προκύπτει μια σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ Στρατηγικού Σχεδιασμού και Επιχειρησιακού Προγραμματισμού. Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός αναφέρεται στην διαδικασία καθορισμού της αναπτυξιακής πορείας, η οποία θα οδηγήσει μία χωρική ενότητα από την παρούσα κατάσταση σε μία μελλοντικά επιθυμητή κατάσταση.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Στρατηγικός Σχεδιασμός περιλαμβάνει δύο διαδοχικές φάσεις. Η πρώτη φάση αναφέρεται στην προετοιμασία της στρατηγικής, ενώ η δεύτερη αποτελεί συνέχεια της πρώτης καθώς πραγματοποιείται η στρατηγική ανάλυση, που εμπεριέχει τον προσδιορισμό του αναπτυξιακού οράματος, των στρατηγικών επιλογών, των γενικών και ειδικών στόχων και των κύριων κατευθύνσεων των παρεμβάσεων για την επίτευξη τους. Στα τελικά στάδια του στρατηγικού σχεδιασμού εμπεριέχονται το πλαίσιο υλοποίησης, παρακολούθησης, διαχείρισης και χρηματοδότησης, τα οποία αποτελούν συστατικά στοιχεία του Επιχειρησιακού Προγραμματισμού.

Έτσι λοιπόν γίνεται αντιληπτό ότι ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός αποτελεί συνέχεια του στρατηγικού σχεδιασμού καθώς, εξειδικεύει τους στρατηγικούς στόχους

σε συγκεκριμένους άξονες προτεραιότητας, με καθορισμένο περιεχόμενο, όσον αφορά τις κατηγορίες των παρεμβάσεων, την διάρκεια, τους πόρους, τις διαδικασίες και τα μέσα υλοποίησης.

Τέλος ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός καταλήγει στο σαφή προσδιορισμό των δομών οργάνωσης της εφαρμογής του προγράμματος, που αναφέρονται στη διαχείριση, στην παρακολούθηση, στους ελέγχους, στις πληρωμές, στην αξιολόγηση και στα κριτήρια επιλογής των δράσεων, στην δημοσιότητα.

1.2 Ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός και τα απαραίτητα Εργαλεία του.

Η εγκαθίδρυση του προτύπου περιφερειακής ανάπτυξης και κατά συνέπεια του προγραμματισμού, εξαρτάται από δύο κύριους παράγοντες:

1. **Την Οικονομική Συγκυρία:** Σε περιόδους οικονομικής ανόδου κυριαρχεί το πρότυπο της Πολιτικής Ανάπτυξης και ο «εκ των άνω» προγραμματισμός, ενώ σε περιόδους ύφεσης επιβάλλεται το πρότυπο της Ολοκληρωμένης-Ενδογενούς Ανάπτυξης και ο «από την βάση» προγραμματισμός (Παπαδασκαλόπουλος, 2009, σ.38).
2. **Το επίπεδο ανάπτυξης της εκάστοτε περιοχής (Δήμος/Περιφέρεια):** Χώροι με επάρκεια τεχνικών υποδομών, με αναπτυγμένες ΜΜΕ¹, με δυνατότητες προσθήκης νέας τεχνολογίας και με υψηλού επιπέδου στελεχιακό δυναμικό, ανταποκρίνονται στην πράξη καλύτερα στην εφαρμογή του προτύπου της Ολοκληρωμένης-Ενδογενούς Ανάπτυξης και στον «από την βάση» προγραμματισμό. (Παπαδασκαλόπουλος, 2009, σ.38).

Η διαμόρφωση και η εφαρμογή των προγραμμάτων δεν συναντάται σε κάποιες ενιαίες η τυποποιημένες μορφές. Αρκετοί παράγοντες όπως το οργανωτικό πλαίσιο του προγραμματισμού, το επίπεδο και ιδιαιτερότητες της ανάπτυξης, οι επικρατούσες πρακτικές, οδηγούν σε σημαντικές διαφοροποιήσεις. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει λειτουργήσει ως σημαντικός ομογενοποιητικός παράγοντας στον τομέα του προγραμματισμού για τις χώρες – μέλη.

Οι βασικές αρχές, που διαμορφώνουν την ορθότητα ενός περιφερειακού προγράμματος, είναι οι εξής:

- ✓ Επαρκής διερεύνηση και γνώση των αναπτυξιακών χαρακτηριστικών, των προβλημάτων, αναγκών και δυνατοτήτων της περιφέρειας.
- ✓ Εσωτερική συνοχή στόχων και μέτρων.

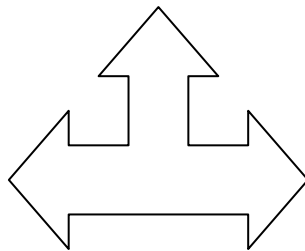
¹ ΜΜΕ: Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (Euro-lex). Οι ΜΜΕ αντιπροσωπεύουν το 90 % όλων των επιχειρήσεων στην ΕΕ. Αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας. Δημιουργούν δύο στις τρεις θέσεις εργασίας. Το 2013 πάνω από 21 εκατομμύρια ΜΜΕ εξασφάλισαν περίπου 90 εκατομμύρια θέσεις εργασίας σε ολόκληρη την ΕΕ. Οι ΜΜΕ προωθούν ένα πνεύμα επιχειρηματικότητας και καινοτομίας, συμβάλλοντας στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας, της οικονομικής μεγέθυνσης και της απασχόλησης στην Ευρώπη.

- ✓ Σαφής εξειδίκευση και ποσοτικοποίηση στόχων.
- ✓ Διοικητική και οργανωτική επάρκεια.
- ✓ Ανανέωση-Εκσυγχρονισμός αναπτυξιακών στόχων και μέσων της περιφερειακής πολιτικής
- ✓ Χρηματοδοτική Επάρκεια
- ✓ Συνοχή με τα άλλα προγράμματα και τις πολιτικές
- ✓ Διασφάλιση κοινωνικής συναίνεσης
- ✓ Ενεργοποίηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των κοινωνικών εταίρων.
- ✓ Συνεργασία επιχειρηματικών και αναπτυξιακών φορέων.
- ✓ Βιωσιμότητα-ένταξη των έργων και των παρεμβάσεων στο φυσικό και στο ανθρωπογενές περιβάλλον.
- ✓ Προστασία του περιβάλλοντος.

Πέραν όμως από τις αρχές του περιφερειακού προγραμματισμού υπάρχουν και τα στάδια του. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό η διαδικασία του προγραμματισμού να ακολουθεί τρία κύρια στάδια, τα οποία αποτελούν θεμελιώδεις παράγοντες στην τελική επιδίωξη της προγραμματικής προσπάθειας.

Τα Στάδια του Προγραμματισμού

1^ο Στάδιο: Διαμόρφωση της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης

2^ο Στάδιο:

Διαμόρφωση του Προγράμματος

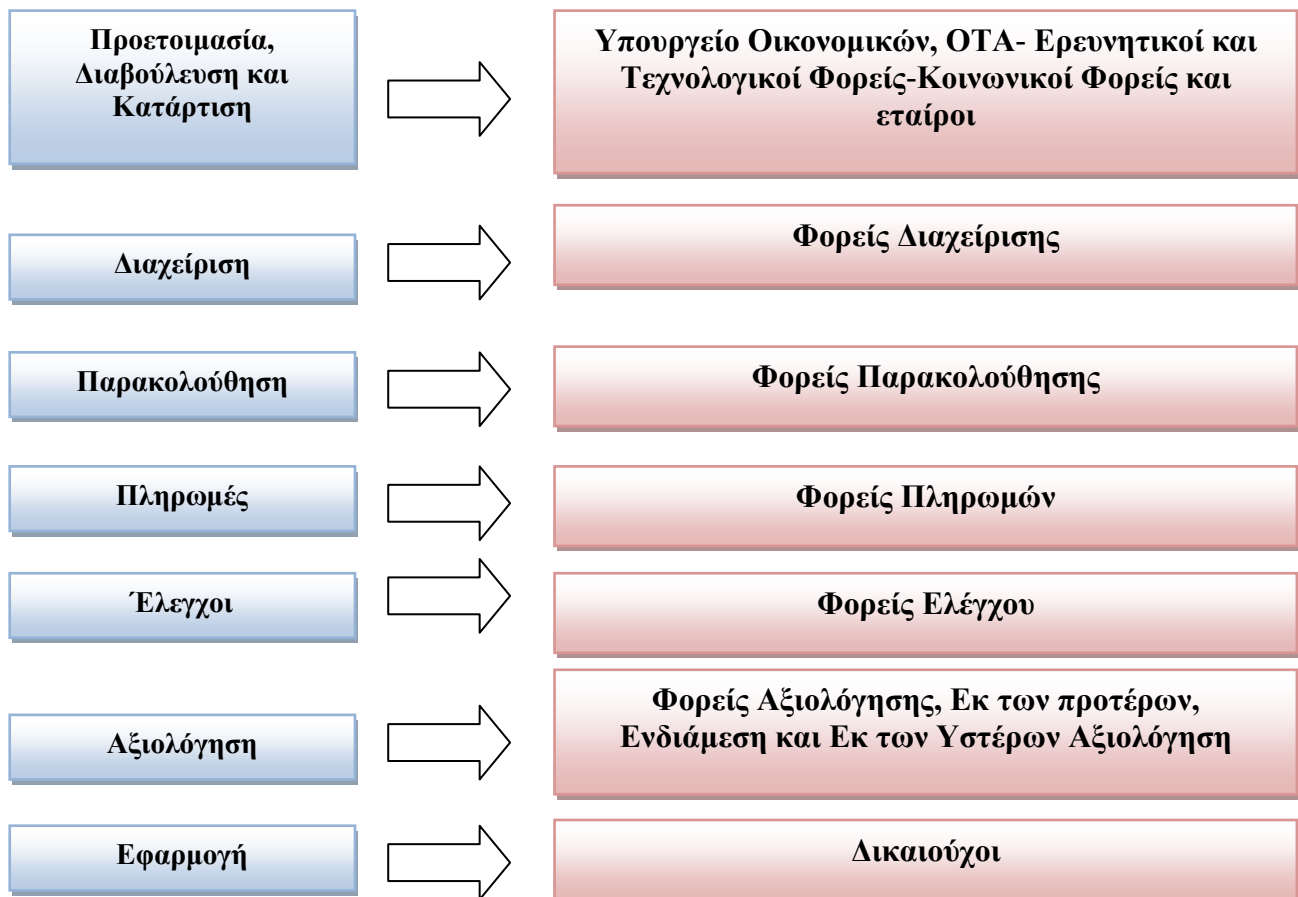
3^ο Στάδιο:

Εφαρμογή του Προγράμματος

Σχεδιάγραμμα 1. Πηγή: Περιφερειακός Προγραμματισμός, Παπαδασκαλόπουλος, Αθήνα, 2009

Ένα ακόμα σημαντικό κομμάτι του προγραμματισμού αποτελούν οι βασικές διαδικασίες και οι εμπλεκόμενοι φορείς. Η διαδικασία του προγραμματισμού δεν εξαντλείται στην κατάρτιση ενός προγράμματος. Όπως προαναφέρθηκε είναι μία διαδικασία σύνθετη, που διαμορφώνεται στο όλον της μέσα από την πραγμάτωση κάποιων επιμέρους διαδικασιών, στις οποίες εμπλέκονται διάφοροι φορείς. Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα θα γίνει σκιαγράφηση της διαδικασίας του περιφερειακού προγραμματισμού σε συνάρτηση με τους εμπλεκόμενους φορείς.

Η Διαδικασία του Περιφερειακού Προγραμματισμού

Σχεδιάγραμμα 2. Πηγή: Περιφερειακός Προγραμματισμός, Παπαδασκαλόπουλος, Αθήνα, 2009

Ορθό είναι να επισημανθεί το γεγονός ότι οι διαδικασίες αυτές δεν έχουν καμία καθορισμένη χρονική ακολουθία μεταξύ τους, αλλά αλληλοσυμπληρώνονται χρονικά και λειτουργούν συνθετικά και παράλληλα.

Οι φορείς που εμπλέκονται στη διαδικασία του περιφερειακού προγραμματισμού, μπορούν να συγκεντρωθούν σε τέσσερις κύριες κατηγορίες

1. **Φορείς του Δημοσίου και του Ευρύτερου Δημοσίου Τομέα**
 - Κεντρική Κυβέρνηση και εποπτευόμενοι φορείς (ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ)
 - ΟΤΑ
2. **Πανεπιστήμια και φορείς Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης**
 - Πανεπιστήμια
 - Ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα
 - Ερευνητικοί Οργανισμοί

3. Φορείς του Ιδιωτικού Τομέα

- Εταιρίες Μελετών
- Γραφεία Συμβούλων
- Σύμβουλοι Αξιολόγησης
- Επιχειρήσεις

4. Κοινωνικοί Φορείς

- Επιμελητήρια
- Επαγγελματικές Ενώσεις, Συνδικαλιστικοί Φορείς
- Σύλλογοι
- ΜΚΟ, κ.ά.

Η σύνθεση των φορέων αυτών κατά κατηγορία, ο βαθμός και η μορφή της συμμετοχής τους, στη διαδικασία του προγραμματισμού, φέρουν εξάρτηση από το παρόν σύστημα διοίκησης που βρίσκεται σε ισχύ, από το είδος του προγράμματος, καθώς και από τις δυνατότητες του κάθε φορέα ξεχωριστά να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στον περιφερειακό προγραμματισμό.

Κεφάλαιο 2ο: Ο Επιχειρησιακός Σχεδιασμός στην Ευρωπαϊκή και Ελληνική Πραγματικότητα.

Ο προγραμματισμός αφορά την σκέψη, την οργάνωση, την διαμόρφωση και την εφαρμογή και υλοποίηση, ενός συνόλου πολιτικών πρακτικών που έχουν ως κύριο σκοπό την βελτιστοποίηση, την ανάπτυξη και εξέλιξη των υπαρχόντων συνθηκών σε κάθε περιοχή με στόχο την τοπική και εθνική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Όμως για να είναι αποδεκτός αυτός ο ορισμός, όπως κάθε τι άλλο, έτσι και ο προγραμματισμός έχει την δικιά του ιστορία. Στο παρόν κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί μια ιστορική αναδρομή στην εμφάνιση και θεμελίωση του περιφερειακού και επιχειρησιακού προγραμματισμού τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα.

Σημαντικό είναι επίσης να αναφερθεί ότι θα αναλυθεί εν κατακλείδι η συμβολή του επιχειρησιακού προγραμματισμού στην ελληνική και ευρωπαϊκή πραγματικότητα, όπως επίσης η Δομή ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος/Σχεδίου και η σημασία και η έννοια του Επιχειρησιακού Προγραμματισμού.

2.1 Επιχειρησιακός Σχεδιασμός και η ΕΕ-Πολιτικές προγραμματισμού για τους ΟΤΑ- Η σημασία της περιφέρειας

Ο Περιφερειακός Προγραμματισμός σταδιακά θεμελιώνεται κυρίως στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Σημαντικά σημεία στην πορεία εξέλιξης, ανάπτυξης και διαμόρφωσης του επιχειρησιακού προγραμματισμού χρονολογικά είναι:

- 1. 1914-1918:** Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος,
- 2. 1929-1933:** Η Παγκόσμια Οικονομική Κρίση,

3. 1939-1945: ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος(κυρίως)

Εφαρμόστηκαν αρκετές πρακτικές κρατικής παρέμβασης σε όλον τον σύγχρονο κόσμο, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική. Κύριος και κοινός σκοπός, των πρακτικών αυτών ήταν η παροχή βοήθειας σε υποβαθμισμένες και υποανάπτυκτες χώρες, και η οργάνωση πόλεων, που είχαν ως κοινό χαρακτηριστικό τις οδυνηρές επιπτώσεις της κρίσης. Αυτές οι πρακτικές παρέμβασης αποτελούσαν ανεξάρτητες κινήσεις, χωρίς δηλαδή να έχουν καμία θέση στον εθνικό αναπτυξιακό προγραμματισμό κάθε κράτους.

Όπως προαναφέρθηκε ο Προγραμματισμός καθιερώθηκε με τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, καθώς μέχρι τότε ο προγραμματισμός προσπαθούσε να βρει λύση μέσα από την ανάπτυξη γενικών αλλά ειδικών θεωριών περί του συστήματος της αγοράς και της εθνικής οικονομίας, που μάλιστα οδηγούνταν και σε αντιπαλότητες.

Μέσα από αυτές τις θεωρητικές προσεγγίσεις έγινε αντιληπτό ότι τα αναπτυξιακά προγράμματα των χωρών πρέπει να στοιχειοθετούνται με βάση την εξέλιξη και ανάπτυξη βασικών κλάδων της οικονομίας όπως η βιοτεχνία και η βιομηχανία.

Την αρχή στον επιχειρησιακό προγραμματισμό της Ευρώπης, με έντονο στίγμα, την διέπραξαν η Αγγλία και η Ολλανδία, χώρες με εξαιρετική παράδοση στην αστικοποίηση.

Η **Αγγλία** μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έκανε αισθητή την παρουσία της στον Επιχειρησιακό Προγραμματισμό, μετά την υιοθέτηση της **New Towns Act**² το 1946 και της **Town And Country Planning Acts**³ το 1947, θέτοντας έτσι τα θεμέλια για την εγκαθίδρυση και καθιέρωση του αστικού και περιφερειακού προγραμματισμού. Σε Θεσμικό επίπεδο, μάλιστα το 1962 προωθήθηκε νόμος με τον σχεδιασμό πόλεων και υπαίθρου θέτοντας ως βασική προτεραιότητα την αναδόμηση νέων κέντρων, ώστε να αποφευχθεί η συνέχιση της υπέρ-αστικοποίησης του Λονδίνου και των άλλων μεγάλων Δήμων.

Η **Ολλανδία**, μέχρι το 1973 εφάρμοζε το σχέδιο της «συγκεντρωμένης αποκέντρωσης» από την ανεπτυγμένη περιοχή Randstad, προς 17 νέα περιφερειακά κέντρα, ενώ τα περιφερειακά προγράμματα αργότερα μετατόπισαν το ενδιαφέρον τους σε πιο ολοκληρωμένες μορφές ανάπτυξης.

² Ήταν μια πράξη του Κοινοβουλίου του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο επέτρεψε στην κυβέρνηση να ορίσει περιοχές , ως νέες πόλεις , και περνώντας λειτουργίες ελέγχου της ανάπτυξης σε μία Εταιρία Ανάπτυξης . Αρκετές νέες πόλεις δημιουργήθηκαν στα χρόνια που ακολούθησαν στο πέρασμα του. Ο νόμος αντικαταστάθηκε από το New Towns Act 1965 και , αργότερα, από το New Towns Act 1981 .

³ Ήταν μια πράξη του Κοινοβουλίου του Ηνωμένου Βασιλείου πέρασε από τη μεταπολεμική κυβέρνηση των Εργατικών . Τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1948, και μαζί με την Town and Country Planning (Scotland) Act 1947 ήταν το θεμέλιο της σύγχρονης πόλης και της χώρας για τον Σχεδιασμό στο Ηνωμένο Βασίλειο .

Σημαντικό είναι επίσης να αναφερθεί ότι κινήσεις εκπόνησης πολιτικών μέσω του επιχειρησιακού προγραμματισμού πραγματοποιήθηκαν και στην **Ισπανία** και στην **Δυτική Γερμανία**. Στην **Ιταλία** ο περιφερειακός προγραμματισμός απευθυνόταν κυρίως σε βιώσιμες πόλεις ανάπτυξης.

Χώρα σταθμός για τον προγραμματισμό αποτελεί η **Γαλλία**, η οποία σχεδόν όλη την αναπτυξιακή της πορεία την οφείλει σε αυτό που ονομάζουμε περιφερειακός προγραμματισμός. Πέραν όμως αυτού του γεγονότος, η σημαντικότητα της συμβολής της Γαλλίας στον προγραμματισμό όπως εφαρμόζεται σήμερα, θεμελιώνεται το 1950, καθώς η Γαλλία αποτέλεσε την πρώτη χώρα που εισήγαγε τον προγραμματισμό και δημιούργησε εθνικά και περιφερειακά σχέδια για την ισόρροπη ανάπτυξη του χώρου.

Σημαντική θέση κατέχει και το **Βέλγιο**, το οποίο αποτελεί έδρα της Επιτροπής Περιφερειών και στην ουσία την πρωτεύουσα της Περιφερειακής Πολιτικής. Η Αναπτυξιακή Ανάκαμψη της χώρας οφείλεται στο δομημένο Νομοθετικό Πλαίσιο της το οποίο στηρίζει μεταρρυθμιστικές πολιτικές με στόχο την ενίσχυση των τοπικών και περιφερειακών οικονομιών μέσω του εξορθολογισμού της διοίκησης αλλά και της εφαρμογής του αποκεντρωτικού συστήματος διοίκησης.

Συμπερασματικά, ο περιφερειακός προγραμματισμός καθιερώθηκε και αποτέλεσε βασικό συστατικό του εθνικού αναπτυξιακού προγραμματισμού μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου και στη διαχρονική του πορεία τόσο στο πλαίσιο των εθνικών κυβερνήσεων και των περιφερειών, όσο και των υπερεθνικών οργανισμών, με προεξάρχουσα την Ευρωπαϊκή Ένωση, φαίνεται να αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη βαρύτητα.

Είναι ορθό εδώ να επισημανθεί ότι η έννοια της περιφέρειας σε ένα γενικό θεωρητικό πλαίσιο, αναφέρεται σε μια αντικειμενική πραγματικότητα και όχι απλά σε ένα ενδιάμεσο διοικητικό επίπεδο μεταξύ του κεντρικού και του τοπικού. Συνεπώς οι αναπτυξιακές περιφέρειες δεν έχουν ποτέ σταθερά όρια, αλλά για τον προσδιορισμό και ιδίως για την λειτουργία τους ως περιφέρειες προγραμματισμού απαιτείται η ακριβής χάραξη των ορίων τους. Έτσι:

Οι περιφέρειες προγραμματισμού είναι γεωγραφικές ενότητες που αποτελούνται από όμορες χωρικές μονάδες και οριοθετούνται για την άσκηση της περιφερειακής πολιτικής και την εφαρμογή του περιφερειακού προγραμματισμού. Η λειτουργία τους προϋποθέτει ενιαία προγραμματική ή και διοικητική δικαιοδοσία, που απαιτείται για το σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την προσαρμογή της περιφερειακής πολιτικής και των αναπτυξιακών προγραμμάτων (Παπαδασκαλόπουλος, 2009, σ. 25).

2.2 Επιχειρησιακός Σχεδιασμός και Ελλάδα-Πολιτικές και Πρακτικές Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Η εμφάνιση και καθιέρωση του περιφερειακού προγραμματισμού στην Ελλάδα διαχρονικά, φέρει την ίδια πορεία των ευρωπαϊκών χωρών. Ο περιφερειακός προγραμματισμός αρχίζει μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, σχεδόν την ίδια στιγμή με

την αρχή του αναπτυξιακού προγραμματισμού σε εθνικό επίπεδο και συμπληρώνεται θεσμικά με ένα σύνολο νομοθετικών πράξεων με στόχο την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και την σταδιακή εξέλιξη του προγραμματικού πλαισίου και της διοικητικής αποκέντρωσης της χώρας.

Σωστό είναι να επισημανθεί το γεγονός ότι για αρκετό χρονικό διάστημα στην Ελλάδα χρηματοδοτούνταν μεμονωμένα έργα εκτός συγκεκριμένου προγραμματικού πλαισίου αναφοράς.

Ο προγραμματισμός στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από έξι βασικές χρονικές περιόδους. Χρονολογικά λοιπόν:

❖ 1^η Περίοδος: 1948-1964

Αυτή η περίοδος χαρακτηρίζεται και ως μετεμφυλιακή Ελλάδα και από την προσπάθεια ανασυγκρότησης της χώρας. Συγκεκριμένα για πρώτη φορά συντάσσεται Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την χρονική περίοδο 1960-1964 με τίτλο «Πενταετές Πρόγραμμα Οικονομικής Ανάπτυξης της Ελλάδος 1960-1964», με στόχο την αντιμετώπιση του περιφερειακού προβλήματος μέσω της άσκησης περιφερειακής πολιτικής.

❖ 2^η περίοδος: 1965-1979:

Η περίοδος αυτή μπορεί να χωριστεί σε υποπεριόδους. Η πρώτη αφορά την δεκαετία του 1965-1974, που χαρακτηρίζεται από την καθιέρωση χρηματοδοτικών κινήτρων, το διαχωρισμό των περιφερειών ανάλογα με το αναπτυξιακό επίπεδο στο οποίο βρίσκονται, την πραγμάτωση, διαμόρφωση και εφαρμογή προγραμμάτων για υποανάπτυκτες περιοχές, την ίδρυση των Βιομηχανικών Περιοχών(ΒΙ.ΠΕ.), την φαινομενική ενίσχυση του πολιτικού συστήματος αστικών κέντρων και την ενεργοποίηση των Υπηρεσιών Περιφερειακής Ανάπτυξης. Η δεύτερη αναφέρεται μέχρι και το τέλος του 1970, καθώς σε αυτή την περίοδο η περιφερειακή πολιτική και ο προγραμματισμός εντοπίζονται στις ίδιες περίπου κατευθύνσεις. Έτσι, στην περίοδο 1975-1979 δίνεται έμφαση στην παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη των παραμεθόριων περιοχών, καθιερώνεται η ενίσχυση των επιχειρήσεων ανάλογα με τον κλάδο που ανήκουν, χρησιμοποιούνται ευρύτερα τα πιστωτικά κίνητρα και ενισχύονται τα ειδικά προγράμματα περιοχών, καθώς και τα προγράμματα υποδομής(π.χ. Βιομηχανικές Περιοχές, υποδομές μεταφορών) (Παπαδασκαλόπουλος, 2009, σελ 55).

❖ 3^η περίοδος: 1980-1985:

Η περίοδος αυτή ορίζεται από την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.) και την προσπάθεια σταδιακής σύνδεσης της ελληνικής περιφερειακής πολιτικής με την περιφερειακή πολιτική της Ε.Ο.Κ., με κορύφωση την ψήφιση του νόμου 116/81, που κύριο στόχο έχει την εντατικοποίηση των παρεμβάσεων με την θεμελίωση των κεφαλαιακών επιδοτήσεων με περιφερειακή κλιμάκωση, την ύπαρξη του πρώτου ειδικού «Προγράμματος Περιφερειακής Ανάπτυξης 1981-1985», και την είσπραξη των πρώτων ενισχύσεων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και των πρώτων δανείων από την

Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Στην συνέχεια σημείο τομή αποτελεί και η ψήφιση του νόμου 1262/82, ο οποίος ενισχύει τις αποκεντρωτικές διαδικασίες και η κατάρτιση του «Πενταετούς Προγράμματος 1983-1987», μέσω του οποίου καθιερώνεται η διαδικασία του «Δημοκρατικού Προγραμματισμού»⁴.

❖ 4^η Περίοδος: 1986-2006:

Αυτή την δεκαετία θεμελιώνεται το πλαίσιο διαμόρφωσης και άσκησης του περιφερειακού προγραμματισμού σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, το οποίο αποκτά πλέον συγκεκριμένη υπόσταση μέσα από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ) και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Ειδικότερα, η περίοδος αυτή ξεκινάει με την εφαρμογή των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (ΜΟΠ)⁵ (1986-1992), παρακολούθησης των προγραμμάτων και αξιολόγησης των αποτελεσμάτων τους.

❖ 5^η Περίοδος: 2007-2013

Το έτος 2007 αποτελεί σημείο-τομή για την ελληνική περιφερειακή πολιτική και τον προγραμματισμό. Η διεύρυνση των κρατών μελών της ΕΕ, στις αρχές της νέας χιλιετίας, από 15 σε 25 και λίγο αργότερα σε 27, και βέβαια η βελτίωση του επιπέδου ανάπτυξης ορισμένων περιφερειών της χώρας, λόγω των επιδράσεων της μακροχρόνιας προσπάθειας μείωσης του χάσματος με τις υπόλοιπες περιφέρειες της ΕΕ, έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό για πρώτη φορά των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων μέσω των ΚΠΣ, ελληνικών περιφερειών από τα προγράμματα της μέγιστης Κοινοτικής Συνδρομής του Στόχου 1-Σύγκλιση της νέας προγραμματικής περιόδου 2007-2013.

❖ 6^η Περίοδος: 2014-2020

Η νέα Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελεί την 6^η και τελευταία περίοδο Προγραμματισμού του Ελληνικού Επιχειρησιακού Προγραμματισμού. Η νέα προγραμματική περίοδος πλέον αναφέρεται περισσότερο σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες και στην άμεση βοήθεια των κρατών μελών να αναπτυχθούν στις νέες τεχνολογίες

⁴ Η σύσταση των κανονικών περιφερειών με τα σημερινά τους όρια έγινε από την δεύτερη κυβέρνηση του Ανδρέα Παπανδρέου και τον υπουργό Εσωτερικών Μένιο Κουτσόγιωργα με το Ν.1622/1986 «για την Περιφερειακή Ανάπτυξη και τον Δημοκρατικό Προγραμματισμό» και το Π.Δ.51/87, ο δε χαρακτήρας τους ήταν κατά βάση επικουρικός της κεντρικής διοίκησης και τα όργανά τους διορίζονταν από αυτήν.

→ Ν.1622/86 «Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη - Δημοκρατικός Προγραμματισμός», (ΦΕΚ 92/τ.Α' /14-7-1986) Εφημερίς της Κυβερνήσεως

→ Π.Δ. 51/87 «Καθορισμός των Περιφερειών της Χώρας για το σχεδιασμό, προγραμματισμό και συντονισμό της Περιφερειακής Ανάπτυξης», (ΦΕΚ 26/τ.Α' /06-03-1987) Εφημερίς της Κυβερνήσεως

⁵ Ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης, η εφαρμογή του οποίου στόχευε στη βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών διαρθρώσεων στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της Κοινότητας. Τα έξι από τα επτά Προγράμματα των ΜΟΠ αντιστοιχούσαν στα έξι Διαμερίσματα που ήταν τότε χωρισμένη η Ελλάδα (Βόρεια Ελλάδα, Δυτική Ελλάδα, Κεντρική Ελλάδα, Νήσοι Αιγαίου, Κρήτη και Αττική), ενώ το τελευταίο ήταν θεματικό (ΜΟΠ Πληροφορικής). Η αρχική περίοδος εφαρμογής ήταν η περίοδος 1984 - 1989, αλλά επεκτάθηκε μέχρι το 1993.

και στα νέα δεδομένα υπακούοντας πάντοτε τις Ευρωπαϊκές Προδιαγραφές και συστάσεις με στόχο την περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη όλων των Ευρωπαϊκών Κρατών. Μέσω αυτής της νέας Πολιτικής, όλα τα κράτη πρέπει να ενισχύσουν την ελκυστικότητα και την ανταγωνιστικότητα σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, την οικονομική ανάπτυξη, και την προώθηση των καινοτόμων επιλογών-δράσεων, που θα ενισχύσουν την ψηφιακή σύγκλιση και ανάπτυξη, ενισχύοντας πάντοτε το Κοινωνικό Κράτος.

2.3 Η Ευρωπαϊκή Επιρροή στον Επιχειρησιακό Προγραμματισμό και Σχεδιασμό της Ελλάδας.

Η συμμετοχή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) (Ευρωπαϊκή Ένωση από το 1993) στην διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αποτέλεσε την αφετηρία μιας μακροχρόνιας πορείας πολιτικής και κυρίως οικονομικής συνύπαρξης διαφορετικών κρατικών οντοτήτων. Η συνύπαρξη αυτή έχει ως βασικό χαρακτηριστικό την εκχώρηση βασικών αρμοδιοτήτων σε κεντρικό ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και την δημιουργία σημαντικών κοινωνικοοικονομικών πλεονεκτημάτων εντός των κρατικών δομών που συμμετέχουν στη διαδικασία. Στο συγκεκριμένο υποκεφάλαιο θα γίνει αναφορά στην ευρωπαϊκή πολιτική και θα αναλυθεί η σχέση της ελληνικής και της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής.

Ο κύριος αντικειμενικός σκοπός της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής είναι η μείωση των υπάρχουσών περιφερειακών ανισοτήτων και η πρόληψη της δημιουργίας νέων δια της μεταβίβασης ευρωπαϊκών πόρων της σε περιοχές που έχουν προβλήματα, μέσω ιδίως των χρηματοοικονομικών μέσων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι γνωστά ως Διαρθρωτικά Ταμεία. Η κοινή περιφερειακή πολιτική της ΕΕ δεν επιδιώκει να αντικαταστήσει τις εθνικές περιφερειακές πολιτικές. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, τα κράτη μέλη με τις δικές τους περιφερειακές πολιτικές είναι εκείνα που, κατά πρώτο λόγο, πρέπει να λύσουν τα περιφερειακά τους προβλήματα με την κατασκευή των υποδομών και την ενίσχυση των επενδύσεων που δημιουργούν απασχολήσεις. Αλλά η κοινή περιφερειακή πολιτική συντονίζει τις εθνικές περιφερειακές πολιτικές με τον ορισμό των γενικών κατευθύνσεων και τη διατύπωση ορισμένων αρχών που πρέπει να τηρούνται **για να αποφεύγεται ο συναγωνισμός μεταξύ εθνικών ενισχύσεων** των κρατών μελών. Συντονίζει τις διάφορες πολιτικές και τα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ για να τους δίνει μια «περιφερειακή διάσταση» και να αυξάνει έτσι την επίδρασή της σε περιοχές που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη ενίσχυσης. (Μούσσης, 2011 σ.215)

Η Επιτροπή των Περιφερειών⁶, την οποία ίδρυσε η **Συνθήκη του Μάαστριχτ⁷** για να καθιερώσει τη θέση των περιοχών στο θεσμικό σύστημα της Ένωσης παίζει

⁶ Η **Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ)** είναι ένα **συμβουλευτικό όργανο** της ΕΕ αποτελούμενο από τοπικούς και περιφερειακούς εκλεγμένους εκπροσώπους και από τα 28 κράτη μέλη. Μέσω της ΕτΠ, οι εκπρόσωποι αυτοί μπορούν να διατυπώνουν τη γνώμη τους σχετικά με τη νομοθεσία της ΕΕ που έχει άμεσο αντίκτυπο στις περιφέρειες και τις πόλεις.

⁷ Η **Συνθήκη του Μάαστριχτ**, επίσημα γνωστή ως *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση*, θεωρείται η σημαντικότερη και ιστορικότερη συνθήκη της Ευρωπαϊκής ηπείρου και η δεύτερη ομοίως σε παγκόσμια κλίμακα μετά εκείνης της ίδρυσης του ΟΗΕ. Ιστορικά δεν υπήρξε ποτέ στην παγκόσμια

σημαντικό ρόλο στην πρόβλεψη των περιφερειακών τάσεων και στη διαχείριση των περιφερειακών παρεμβάσεων της ΕΕ. Μέσα στη διευρυμένη Ένωση, όπου η άνιση κατανομή του πλούτου μεταξύ των περιφερειών έχει αυξηθεί πολύ, πρέπει να αυξηθεί η δημοκρατική νομιμοποίηση και ο ρόλος της Επιτροπής των Περιφερειών. (Μούσσης, 2011 σ.216)

Η κοινή περιφερειακή πολιτική ακολουθεί κατά γράμμα την πορεία της γενικής διαδικασίας προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Μολονότι η **Συνθήκη της Ρώμης**⁸ είχε ως δεδομένο στόχο την ισόρροπη σχέση μεταξύ των χωρών της Κοινότητας, δεν έδινε στα κοινά θεσμικά όργανα, μέσα για την επίτευξη αυτών των στόχων, εκτός από τα δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και την αξιολόγηση από την Επιτροπή των περιφερειακών ενισχύσεων με σκοπό την πρόληψη πλειοδοσιών των κρατών μελών για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Με δεδομένο την θεμελίωση της ενιαίας αγοράς το 1992, η **Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη**⁹ αναγνώρισε τη σημασία της κοινής περιφερειακής πολιτικής για την επίτευξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας. Αυτό ήταν το σημείο εκκίνησης της περιφερειακής πολιτικής της Κοινότητας, βασιζόμενης ιδίως στον συντονισμό των χρηματοοικονομικών μέσων της και στον συντονισμό των εθνικών και των κοινοτικών πολιτικών για την ενίσχυση των περιοχών που χρειάζονται μια ώθηση για να επιτύχουν την οικονομική ευημερία. (Μούσσης, 2011 σ.216) Η μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων του 1988, στα πλαίσια του πακέτου μέτρων, γνωστού ως «**Πακέτο Ντελόρ 1**¹⁰», που περιλάμβανε τη μεταρρύθμιση της

ιστορία παρόμοια συνθήκη με τόσο πλούσιο οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιεχόμενο, που να διατηρούσε ταυτόχρονα και το "ισότιμον" των συμμετεχόντων κρατών.

⁸ Η συνθήκη αυτή, συνέχεια της Συνθήκης των Παρισίων, προέβλεπε τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς βασισμένης στην τελωνειακή ένωση των προαναφερθέντων κρατών. Τα θέματα αυτά είχαν τεθεί ήδη από τη διάσκεψη της Μασσαλίας, τον Ιούνιο του 1955. Με τη συνθήκη αυτή επίσης αποφασίστηκε η συγκρότηση ειδικού συμβουλευτικού οργάνου, της Συνέλευσης, με έδρα το Στρασβούργο και αποτελούμενου από 142 μέλη, διοριζόμενα από τα κοινοβούλια των έξι κρατών, το οποίο το 1962 ονομάστηκε Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η συνθήκη τέθηκε επισήμως σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1958.

⁹ Η **Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ)** αναθεωρεί τη συνθήκη της Ρώμης για να προωθήσει την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και να υλοποιήσει την εσωτερική αγορά. Τροποποιεί τους κανόνες λειτουργίας των ευρωπαϊκών οργάνων και διευρύνει τις κοινοτικές αρμοδιότητες, ιδίως στους τομείς της έρευνας και της ανάπτυξης, του περιβάλλοντος και της κοινής εξωτερικής πολιτικής.

¹⁰ Το πρώτο Πακέτο Delors το παρουσίασε το 1987 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και περιλάμβανε προτάσεις μεταρρύθμισης που αφορούσαν το σύστημα χρηματοδότησης της τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τον περιορισμό των γεωργικών δαπανών, την αύξηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων καθώς και τη θέσπιση νέων κανόνων για την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Δεύτερο Πακέτο Delors (Β΄ ΚΠΣ) : Μετά την υπογραφή της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Επιτροπή παρουσίασε το δεύτερο Πακέτο Delors, το οποίο προέβλεπε ένα μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της χρηματοδότησης της Ε.Ε. Κυριότεροι στόχοι ήταν η ανταγωνιστικότητα, η κοινωνική και οικονομική συνοχή των κρατών μελών καθώς και η διεύρυνση των καθηκόντων της Ε.Ε. Το Δεκέμβριο του 1992 το πακέτο αυτό εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και προέβλεπε εκτός των άλλων τη σταδιακή αύξηση των ιδίων πόρων της Ε.Ε. από 1,2 σε 1,27% του ΑΕΠ μέχρι το 1999, την αύξηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων καθώς και τη δημιουργία του Ταμείου Συνοχής. Στην Ελλάδα, στο πλαίσιο του Β΄ πακέτου Delors, διατέθηκαν πόροι ύψους 9,6 τρις δρχ. στην περίοδο 1994 -1999, για τη χρηματοδότηση έργων και προγραμμάτων σε όλη την ελληνική επικράτεια. Πηγή :«Η Ευρώπη από το Α έως το Ω : Οδηγός της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης», Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1997.

κοινής γεωργικής πολιτικής και την ισορροπία του προϋπολογισμού της Ένωσης, οδήγησε σε έναν καλύτερο συντονισμό των διαφόρων δράσεων που αναλαμβάνονται υπό τη σκέπη των διαρθρωτικών πολιτικών και συνέβαλε στην εκπόνηση μιας σφαιρικής και συνεπούς στρατηγικής για την οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ένωσης. (Μούσσης, 2011 σ.216)

Η περιφερειακή πολιτική επικεντρώνεται στις περιφέρειες και στις πόλεις της ΕΕ, τονώνοντας την οικονομική της ανάπτυξη και βελτιώνοντας την ποιότητα της ζωής των κατοίκων της, χάρη σε επενδύσεις στρατηγικού χαρακτήρα. Αποτελεί μια ουσιαστική ένδειξη αλληλεγγύης, καθώς εστιάζει την παρεχόμενη στήριξη σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014, σ.1)

Η ελληνική περιφερειακή πολιτική άρχισε να θεσμοθετείται περίπου την ίδια χρονική περίοδο με την Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική, που έχουν κοινό στόχο την ανάπτυξη και ενίσχυση των περιφερειών. Στην πραγματικότητα θα ήταν ορθό να επισημανθεί ότι κατά κάποιον τρόπο η σχέση της ελληνικής και ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής είναι σχέση αλληλοεξαρτώμενη.

Η ευρωπαϊκή επιρροή στην Ελληνική Πολιτική Ανάπτυξης εμφανίζει μια εξαιρετική κλίμακωση. Αν ήταν δυνατόν να δημιουργηθεί μια υποτυπώδης κλίμακα επιρροής από το ένα έως το πέντε, τα συμπεράσματα που θα προέκυπταν θα ήταν ιδιαίτερα αλλά και εξίσου αναμενόμενα. Η ελληνική περιφερειακή πολιτική σε αυτή την κλίμακα έχει περάσει από όλες τις διαβαθμίσεις. Τις πρώτες δύο δεκαετίες (1948-1964, 1964-1974), οι επιρροές είναι σχετικά ελάχιστες. Τα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα της χώρας είναι σχεδόν αυτόνομα. Σε γενικές γραμμές, τα προγράμματα αυτά εξυπηρετούσαν ένα σύνολο αναγκών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και το μόνο κοινό με την ευρωπαϊκή πολιτική ήταν κάποια κοινά στοιχεία θεματολογίας.

Η επομένη δεκαετία που ξεκινάει χαρακτηρίζεται από την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ. Η επιρροή της ευρωπαϊκής πολιτικής στην χώρα εντείνεται όλο και περισσότερο, καθώς η Ελλάδα πλέον συμμετέχει σε κοινοτικά συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα της ΕΟΚ. Οι σχέσεις Ελλάδας και ΕΟΚ είναι πλέον όχι μόνο οικονομικές αλλά τα προγράμματα φέρουν μέχρι ένα βαθμό κοινή θεματολογία. Όσον αφορά τις δράσεις, τα μέτρα και τους στόχους των προγραμμάτων, παρατηρείται ότι έβραν της οικονομικής ανάπτυξης που είναι κύριος στόχος αυτών των προγραμμάτων, κύριος στόχος πλέον είναι και η κοινωνική ανάπτυξη, με την ενίσχυση κυρίως των αστικών κέντρων. Η συγκεκριμένη κοινοτική πολιτική εφαρμόστηκε με τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ)¹¹ και διήρκησε μέχρι και το 2006.

¹¹ Τα **Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ)** αποτελούν ένα σύνολο παρεμβάσεων που εξυπηρετούν συγκεκριμένους στόχους και έχουν προβλέψιμες επιπτώσεις, με προσδιορισμένο κόστος και πηγές κάλυψής τους, καθώς και χρονικά όρια εφαρμογής. Τα ΚΠΣ συντονίζουν τις περιφερειακές δραστηριότητες μιας χώρας-μέλους για περίοδο 6 ετών. Καθορίζουν 6 κατηγορίες στόχων στις οποίες εντάσσονται οι περιφέρειες.

Η επόμενη πενταετία (2007-2013) χαρακτηρίζει την ελληνική περιφερειακή πολιτική ως «κομμάτι» της ευρύτερης ευρωπαϊκής κοινοτικής πολιτικής. Πλέον τα επιχειρησιακά προγράμματα περιφερειών και δήμων έχουν κοινούς θεματικούς άξονες προτεραιότητας, και διαμορφώνουν μέτρα, στόχους και δράσεις με κυριότερο στόχο την ενίσχυση της ελκυστικότητας και της ανταγωνιστικότητας της εκάστοτε περιοχής με την ταυτόχρονη ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Το ΕΣΠΑ 2007-2013 έχει κοινούς θεματικούς κανόνες για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Γίνεται κατανοητό ότι πλέον η ελληνική περιφερειακή πολιτική δεν επηρεάζεται απλά αλλά εξαρτάται από την Ευρωπαϊκή Πολιτική. Με την καθιέρωση των περιφερειών ως βασικό μέσο διάδοσης της περιφερειακής πολιτικής, αλλά και των Δήμων, ενισχύεται η τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, μειώνονται οι περιφερειακές ανισότητες και ενισχύεται συνάμα και ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ένα σημαντικό σημείο των εποχών είναι η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που εντάχθηκε στην τελευταία προγραμματική περίοδο του **ΕΣΠΑ 2014-2020**¹².

Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα για το ΕΣΠΑ 2014-2020 (www.espa.gr), η οικονομική και κοινωνική συνοχή –όπως ορίζεται στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986 (Συνθήκη της ΕΕ)– «αποσκοπεί ιδιαίτερα στη μείωση του χάσματος μεταξύ των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών».

Η πιο πρόσφατη συνθήκη της ΕΕ, η **Συνθήκη της Λισαβόνας**¹³, προσθέτει μία ακόμα πτυχή στη συνοχή, αναφερόμενη στην «οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή», δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση «στις αγροτικές περιοχές, στις ζώνες που συντελείται βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, στις υπερβόρειες περιοχές που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες και στις νησιωτικές, διασυνοριακές και ορεινές περιοχές». Κάτω από αυτό το σκεπτικό, η πολιτική συνοχής πρέπει, πέραν της οικονομικής και κοινωνικής, να προωθεί μια πιο ισορροπημένη και βιώσιμη «χωρική ανάπτυξη» που συνιστά μια έννοια ευρύτερη από αυτήν της περιφερειακής πολιτικής.

Μέσω της **Πολιτικής Συνοχής** υλοποιούνται εκατοντάδες χιλιάδες έργα ανά την Ευρώπη τα οποία χρηματοδοτούνται από:

¹² Το **ΕΣΠΑ (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης)** 2014-2020 αποτελεί το βασικό στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη της χώρας με τη συνδρομή σημαντικών πόρων που προέρχονται από τα **Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)** της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

¹³ Η **Συνθήκη της Λισαβόνας** (γνωστή και ως η **Μεταρρυθμιστική Συνθήκη**) είναι διεθνής συνθήκη που τροποποιεί τις ιδρυτικές συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2007 στη σύνοδο κορυφής της Λισαβόνας, στην οποία συμμετείχαν οι πολιτικοί αρχηγοί και οι υπουργοί εξωτερικών των κρατών μελών ΕΕ. Η Συνθήκη υποκαθιστά το εγκαταλειφθέν «Ευρωπαϊκό Σύνταγμα», τροποποιώντας ειδικότερα τις υπάρχουσες Συνθήκες για την Ευρωπαϊκή Ένωση και Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

- το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**¹⁴ το οποίο είναι συνδεδεμένο με την περιφερειακή πολιτική της ΕΕ και λειτουργεί σε επίπεδο,
- το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**¹⁵ και
- το **Ταμείο Συνοχής (ΤΗΣ)**¹⁶ που καλύπτει τα Κράτη-Μέλη της ΕΕ τα οποία έχουν ΑΕΠ χαμηλότερο από το 90% του μέσου όρου των ΕΕ-27.

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο συντονισμός και η συνεκτικότητα μεταξύ της Πολιτικής Συνοχής και των άλλων πολιτικών της ΕΕ που συμβάλλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη, η Αγροτική Ανάπτυξη και η Αλιευτική και Θαλάσσια Πολιτική, έχουν ενισχυθεί με τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ). Τα πέντε αυτά ταμεία είναι γνωστά ως τα **Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)**.

Οι Κανονισμοί που καθορίζουν τα διαθέσιμα ποσά της Πολιτικής Συνοχής για το 2014-2020 τέθηκαν σε ισχύ της 21 Δεκεμβρίου 2013, ως μέρος των «δημοσιονομικών προοπτικών» του επταετούς ευρωπαϊκού προϋπολογισμού. Για την Πολιτική Συνοχή 2014-2020 διατέθηκαν 351,8 δισεκατομμύρια ευρώ στα 28 Κράτη-Μέλη της ΕΕ, ποσό που αντιστοιχεί περίπου στο ένα τρίτο του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Τα Κράτη-Μέλη αξιοποιούν τα κονδύλια αυτά για τη χρηματοδότηση Προγραμμάτων, τομεακών (με συγκεντρωμένο θεματικά χαρακτήρα, π.χ. υποδομές μεταφορών και περιβάλλοντος, επιχειρηματικότητα, κλπ.) που καλύπτουν όλη την επικράτεια της χώρας ή και περιφερειακών που εξυπηρετούν πολλαπλές θεματικές ανάγκες συγκεκριμένων περιφερειών.

Για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα του ΕΣΠΑ (www.espa.gr), ο Κανονισμός Κοινών Διατάξεων (Κανονισμός (ΕΕ) Αριθ.

¹⁴ Το ΕΤΠΑ επιδιώκει την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση διορθώνοντας ανισορροπίες μεταξύ περιφερειών. Το ΕΤΠΑ επικεντρώνει τις επενδύσεις του σε αρκετούς βασικούς τομείς προτεραιότητας.

¹⁵ Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου είναι να αυξάνει τις ευκαιρίες απασχόλησης, να προωθεί την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση, να ενισχύει την κοινωνική ένταξη, να συμβάλλει στην καταπολέμηση της φτώχειας, και να βελτιώνει την ικανότητα των δημόσιων διοικήσεων να εξυπηρετούν καλύτερα τους πολίτες και τα άτομα που αναζητούν εργασία

¹⁶ Το ταμείο συνοχής στοχεύει Κράτη Μέλη των οποίων το Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (ΑΕΕ) ανά κάτοικο είναι λιγότερο από 90 % του ευρωπαϊκού μέσου όρου Έχει σκοπό να μειώσει τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες και να προωθήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη. Τώρα υπόκειται στους ίδιους κανόνες προγραμματισμού, διαχείρισης και παρακολούθησης όπως το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ μέσω του κανονισμού κοινών διατάξεων.

1303/2013) καθορίζει 11 **Θεματικούς Στόχους** οι οποίοι θα υποστηριχτούν από τα ΕΔΕΤ:

1. Ενίσχυση της Έρευνας, της Τεχνολογικής Ανάπτυξης και της Καινοτομίας
2. Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών
3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ)
4. Υποστήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς
5. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων
6. Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων
7. Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων
8. Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων
9. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και των διακρίσεων
10. Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη δια βίου μάθηση
11. Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών και των ενδιαφερόμενων φορέων και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης.

Οι εθνικές και περιφερειακές αρχές διευκρινίζουν στα Επιχειρησιακά τους Προγράμματα, πως σκοπεύουν να κατανεύουν τα διαθέσιμα κονδύλια στους Θεματικούς Στόχους. Οι εθνικές στρατηγικές καθορίζονται στα λεγόμενα Σύμφωνα Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ). Για την Ελλάδα αυτό αποτελεί το **Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2014-2020**.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν παρεμβαίνει στην επιλογή των έργων επιτόπου, με εξαίρεση έναν περιορισμένο αριθμό έργων μεγάλης κλίμακας (μεγάλα έργα). Με βάση ένα σύστημα αποκεντρωμένης διαχείρισης, έχουν οριστεί εθνικές ή και περιφερειακές αρχές, οι λεγόμενες **Διαχειριστικές Αρχές**¹⁷, οι οποίες διαχειρίζονται κάθε ένα από τα προγράμματα που υλοποιούν την πολιτική συνοχής με τη χρήση των ΕΔΕΤ για την περίοδο 2014-2020. Οι Αρχές αυτές, μεταξύ άλλων, διοργανώνουν συνεδριάσεις των **Επιτροπών Παρακολούθησης**(ΕπΠα)¹⁸ του ΕΣΠΑ 2014-2020 και των Προγραμμάτων του και επιλέγουν τα έργα που εγκρίνουν οι ΕπΠα (με βάση συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής) τα οποία θα τύχουν χρηματοδότησης ύστερα από ανοικτές προσκλήσεις υποβολής σχεδίων.

¹⁷ Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης

¹⁸ Επιτροπές Παρακολούθησης, ορίζονται εκείνες οι επιτροπές που στην ουσία ελέγχουν τυπικά την διαδικασία του περιφερειακού προγραμματισμού.

Μέσω των 11 Θεματικών Στόχων, η πολιτική συνοχής επιδιώκει να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»¹⁹, της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΕΕ για την υλοποίηση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Τα ΕΔΕΤ είναι το κύριο επενδυτικό εργαλείο για μέτρα που υποστηρίζουν την απασχόληση, την καινοτομία, την εκπαίδευση, την ένταξη και τη μετάβαση σε μια οικονομία με μειωμένες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι η Ελληνική και η Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική φέρουν κοινά χαρακτηριστικά αλλά όπως προαναφέρθηκε είναι και αλληλοεξαρτώμενες. Η Ευρωπαϊκή Επιρροή είναι τόσο ισχυρή αλλά και τόσο αναγκαία ταυτόχρονα. Πλέον η Ευρώπη των 27 στηρίζει την περιφερειακή πολιτική, μέσω της Πολιτικής Συνοχής. Η σχέση εξάρτησης λοιπόν της Ελλάδας και της Ευρώπης μπορούν να βοηθήσουν την χώρα να εξελιχθεί και να εκσυγχρονιστεί σε ένα σύγχρονο ευρωπαϊκό κράτος, που θα προάγει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή και θα εξασφαλίσει το μέλλον για τις επόμενες γενιές. Πλέον οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης επικεντρώνονται στις τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις, και στα μυαλά των ανθρώπων της. Η πνευματική και κοινωνική ανάπτυξη αποτελούν βασικό συστατικό της ευρωπαϊκής πολιτικής που θεμελιώνονται μέσα από τους προαναφερόμενους Άξονες Προτεραιότητας.

2.4 Ελλάδα-ΟΤΑ Α΄ και Β΄ Βαθμού: Η νέα Αρχιτεκτονική Καλλικράτης

Με την Νέα Αρχιτεκτονική Καλλικράτης (ν. 3852/2010) η αυτοδιοίκηση επαναθεμελιώνεται διοικητικά, οικονομικά και πολιτικά. Ο αυτοδιοικητικός χάρτης της χώρας αλλάζει με τον Καλλικράτη και τις θεσμικές τομές του. Οι επίμαχες αλλαγές αφορούν τόσο την πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση όσο και την δευτεροβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση αλλά και την αποκεντρωμένη διοίκηση. Ο Καλλικράτης αποτελεί τη νέα αρχιτεκτονική για τη διοικητική αναδιοργάνωση της χώρας με τη σύσταση αφενός μεν νέων δήμων που προέρχονται από τη συνένωση των προϋφισταμένων και αποτελούν τον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ καθιστά τις περιφέρειες δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης, θεμελιώνοντας έτσι μια «νέα αυτοδιοίκηση», αφετέρου δε θέτει σε νέα βάση την αποκεντρωμένη διοίκηση.(Χρυσανθάκης, 2010, περιγραφή)

Σύμφωνα με τον Καλλικράτη η Τοπική Αυτοδιοίκηση αλλάζει. Πλέον έχουμε:

1. 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις με διορισθέντα όργανα:

- ✓ Αττικής
- ✓ Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας
- ✓ Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας
- ✓ Πελοποννήσου-Δυτικής Ελλάδας-Ιονίων Νήσων
- ✓ Αιγαίου
- ✓ Κρήτης
- ✓ Κεντρικής Μακεδονία-Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

¹⁹ Η "Ευρώπη 2020" είναι η αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ για την ερχόμενη δεκαετία.

2. 13 Περιφέρειες με Αιρετά Όργανα:

- ✓ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- ✓ Κεντρικής Μακεδονίας
- ✓ Δυτικής Μακεδονίας
- ✓ Ηπείρου
- ✓ Θεσσαλίας
- ✓ Ιονίων Νήσων
- ✓ Στερεάς Ελλάδας
- ✓ Αττικής
- ✓ Πελοποννήσου
- ✓ Δυτικής Ελλάδας
- ✓ Βορείου Αιγαίου
- ✓ Νοτίου Αιγαίου
- ✓ Κρήτης

3. 325 Δήμους με Αιρετά Όργανα, τα τοπικά διαμερίσματα καταργούνται και μετονομάζονται σε τοπικές κοινότητες, επίσης και τα Δημοτικά Διαμερίσματα σε Δημοτικές Ενότητες.

Με το Πρόγραμμα Καλλικράτης επιτυγχάνονται (Δεληθέου, 2016 Ηλεκτρονικές Σημειώσεις):

1. Η Διοικητική, οικονομική και πολιτική αναδιάρθρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
2. Η Ενίσχυση της Συλλογικής Λειτουργίας της Αυτοδιοίκησης.
3. Η Αναβάθμιση Αρμοδιοτήτων Οικονομικού Ελέγχου.
4. Η Θεσμοποίηση της Συμμετοχής και Ανταλλαγής Επιχειρημάτων με Εκπρόσωπους της Τοπικής Κοινωνίας.
5. Η Εδραίωση της Εσωτερικής Διαμεσολάβησης μεταξύ πολιτών -επιχειρήσεων και Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
6. Η Εξασφάλιση της ομαλής συνέχειας στην άσκηση των αρμοδιοτήτων και της εξυπηρέτησης των πολιτών.
7. Ο Εξορθολογισμός, η διαφάνεια, η συγχώνευση και ο περιορισμός ΝΠΔΔ και των Επιχειρήσεων των Δήμων και των Περιφερειών.
8. Η Εκπόνηση νέων προτύπων Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας των Δήμων, των Περιφερειών και των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων.

Το πρόγραμμα Καλλικράτης τέθηκε σε ισχύ την 1.1.2011 και είχε ως βασικές μεταρρυθμίσεις, την διαφοροποίηση των βαθμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε Α΄ Βαθμού για τους Δήμους και σε Β΄ Βαθμού για τις Περιφέρειες. Η αναδιάρθρωση των επιπέδων είχε ως στόχο την ενίσχυση της ελκυστικότητας του εκάστοτε ΟΤΑ, την ανάπτυξη των επιχειρησιακών ικανοτήτων τους, την πραγμάτωση πιο ευέλικτων διαδικασιών, αμεσότερων και με ενισχυμένη δυνατότητα μεγαλύτερης απορρόφησης χρηματοδοτήσεων (Δεληθέου, 2016, Ηλεκτρονικές Σημειώσεις)

Ειδικότερα είχε ως στόχο την αναμόρφωση του θεσμού της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, την ρύθμιση των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ και των Αποκεντρωμένων Αυτοδιοικήσεων, την υποστήριξη Επιχειρησιακών Σχεδίων των Δήμων και των Περιφερειών, την υποστήριξη του Επιχειρησιακού Σχεδίου ΕΛΛΑΔΑ, την ρύθμιση σε σύγχρονη βάση του θεσμικού πλαισίου για την περιφερειακή ανάπτυξη, την δημιουργία θεμελίων για ένα σύγχρονο -ευρωπαϊκού χαρακτήρα - Κράτος.

Εξίσου σημαντικό είναι να αναφερθούν οι σχέσεις που πραγματώνονται μεταξύ των Βαθμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Όπως ορίζεται λοιπόν:

Μεταξύ των δύο βαθμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν υφίστανται σχέσεις ελέγχου και ιεραρχίας, αλλά συνεργασίας και συναλληλίας, οι οποίες αναπτύσσονται βάσει του νόμου, κοινών συμφωνιών και με το συντονισμό κοινών δράσεων (Δεληθέου, 2016, Ηλεκτρονικές Σημειώσεις, σ. 33).

Μία επίσης διακριτή μεταρρύθμιση του συγκεκριμένου νόμου είναι η καθιέρωση του θεσμού της Διαφάνειας, δηλαδή την καθολική υποχρέωση ανάρτησης στο διαδίκτυο όλων των αποφάσεων των δήμων, των περιφερειών, των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου, των κοινωφελών επιχειρήσεων, των ΔΕΥΑ και των δημοτικών ανωνύμων εταιρειών, είτε μέσω του Προγράμματος «Διαύγεια» είτε στην αντίστοιχη ιστοσελίδα (Δεληθέου, 2016, σ.42).

2.5 Ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός των ΟΤΑ Α΄ βαθμού. Η Δομή του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Ειδικότερα ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός, ορίζεται ως το θεμελιώδες σχέδιο των τοπικών αρχών που διαμορφώνεται, να μεν υπακούοντας τις αρχές του περιφερειακού προγραμματισμού, αλλά υπακούοντας πάντα στις απαιτήσεις, τις συνθήκες και τις ανάγκες του εκάστοτε χώρου, που απευθύνεται.

Ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα κι αυτό με την σειρά του, απαρτίζεται από συγκεκριμένες θεματικές αρχές και διαθέτει συγκεκριμένους πυλώνες ενδιαφέροντος και άξονες προτεραιότητας. Σκοπός ενός επιχειρησιακού σχεδίου για τους ΟΤΑ, είναι η ενίσχυση της τοπικής οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, μέσα από την διατύπωση στόχων και την εφαρμογή δράσεων και μέτρων, που ορίζονται για τον κάθε ΟΤΑ ξεχωριστά.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Εφημερίδας της Κυβέρνησης, από το Υπουργείο Εσωτερικών ορίζεται ότι:

Τα Πενταετή Επιχειρησιακά Προγράμματα συνιστούν ολοκληρωμένα προγράμματα τοπικής και οργανωτικής ανάπτυξης των Ο.Τ.Α. α΄ βαθμού. Αφορούν στις υποδομές και στις τοπικές επενδύσεις, καθώς και στη βελτίωση της υφιστάμενης οργάνωσης και λειτουργίας των Ο.Τ.Α., μεριμνώντας για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Δήμου και την παροχή ποιοτικότερων υπηρεσιών προς τους πολίτες. Καλύπτουν όλο το φάσμα των αρμοδιοτήτων του Δήμου και εν δυνάμει το σύνολο των τοπικών υποθέσεων.

Για την κατάρτισή τους λαμβάνονται απαραίτητα υπόψη οι κατευθύνσεις του αναπτυξιακού σχεδιασμού σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, ο υφιστάμενος χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός καθώς και οι προτεραιότητες που απορρέουν από θεσμοθετημένα χρηματοδοτικά μέσα, αναδεικνύοντας την τοπική τους διάσταση (ΦΕΚ 2970/2015).

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα λοιπόν, περιέχει ένα συνεκτικό σύνολο αξόνων προτεραιότητας για δράσεις τοπικής ανάπτυξης, αποσκοπεί στην υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού ενός πρωτοβάθμιου ΟΤΑ, καθορίζει τους στρατηγικούς στόχους και τις προτεραιότητες της τοπικής ανάπτυξης, εξειδικεύει τις δράσεις της πενταετίας για την επίτευξη των στόχων αυτών, διαιρείται σε άξονες προτεραιότητας των οποίων η κατάρτιση προβλέπεται μέσω μιας σύνθετης διαδικασίας που περιλαμβάνει το πολιτικό όραμα, την επιστημονική προσέγγιση και το αποτέλεσμα των συμμετοχικών διαδικασιών.

Η σύνταξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος, αποτελεί μια εσωτερική συλλογική διαδικασία που συντελεί στην ανάπτυξη της ικανότητας του Δήμου να προγραμματίζει, να παρακολουθεί και να αξιολογεί τη λειτουργία του. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα πρέπει να είναι αποτέλεσμα μιας μόνιμης εσωτερικής διαδικασίας και δομής του, να συντελέσει στην διαρκή ανάπτυξη της ικανότητάς του να προγραμματίζει, να παρακολουθεί, να αξιολογεί την λειτουργία του και να εκπληρώσει το όραμα της αιρετής αρχής του. Η ορθή λειτουργία ενός Δήμου πραγματώνεται με ένα ολοκληρωμένο σύστημα προγραμματισμού, με λιτές και συνεκτικές οργανωτικές δομές, με ευέλικτες και συνοπτικές διαδικασίες λειτουργίας, με εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και με σύγχρονη υλικοτεχνική υποδομή, όπου έτσι θα μπορεί να παρέχει αποτελεσματικές υπηρεσίες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής του Δήμου και θα είναι ικανός στο να εκπληρώνει την αποστολή του οικονομικότερα, με διαφάνεια και με το επίπεδο ποιότητας που προδιαγράφεται από τις προσδοκίες των πολιτών. (Ηλεκτρονικές Σημειώσεις Δεληθέου, 2016)

Ειδικά οι Δήμοι είναι υποχρεωμένοι να συντάσσουν τα επιχειρησιακά τους Προγράμματα μέσα στο πρώτο εξάμηνο της (πενταετούς) θητείας. Την εκπόνηση των επιχειρησιακών τους προγραμμάτων την αναλαμβάνει το Γραφείο Προγραμματισμού του Δήμου, λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα της Επιτροπής Διαβούλευσης.

Όπως προαναφέρθηκε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ενός Δήμου αποτελείται από συγκεκριμένους άξονες προτεραιότητας οι οποίοι ορίζονται από το Υπουργείο Εσωτερικών. Έτσι σύμφωνα με το Παράρτημα του άρθρου 8 του ΦΕΚ 2970/2014, ορίζεται ότι:

Άξονας : Γενική προτεραιότητα του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Οι αναπτυξιακές προτεραιότητες του Ο.Τ.Α. διατυπώνονται με τη μορφή αξόνων.

Άξονες Πενταετών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ΟΤΑ: Οι άξονες των Πενταετών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων καθορίζονται ως εξής:

1. «Περιβάλλον και ποιότητα ζωής».

2. «Κοινωνική πολιτική, υγεία, παιδεία, πολιτισμός και αθλητισμός».
3. «Τοπική οικονομία και απασχόληση».
4. «Βελτίωση διοικητικής ικανότητας του Δήμου».

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα παρουσιαστεί επίσης, συνοπτικά η Δομή ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος έτσι ώστε να γίνει κατανοητός ο τρόπος σύνταξης και εκπόνησης του.

1. Καταγραφή Παρούσας Κατάστασης
2. Αξιολόγηση της Υφιστάμενης Κατάστασης
3. Βασικά Αναπτυξιακά Χαρακτηριστικά (γεωγραφικά, οικονομικά κλπ.)
4. Η αποτύπωση του εξωτερικού περιβάλλοντος
5. Επιχειρησιακός Σχεδιασμός
6. Όραμα, Κατευθυντήριες Αρχές
7. Άξονες Προτεραιότητας και Στρατηγική
8. Στόχοι και Μέτρα
9. Οικονομικός Προγραμματισμός
10. Δείκτες Παρακολούθησης και Αξιολόγησης

Σχεδιάγραμμα 3. Πηγή: Ε. Ποδηματάς, Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα & Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), Παρουσίαση

2.6 Η αξιολόγηση του Προγράμματος Καλλικράτης και η συμβολή του στην τοπική ανάπτυξη των ΟΤΑ

Στην αναφορά του Υπουργείου Εσωτερικών διακρίνονται τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα του Ν.3852/2010. Έτσι η νέα αρχιτεκτονική της Τοπικής

Αυτοδιοίκησης (Τ.Α.) και του κράτους αποτελεί τη μεγαλύτερη αναπτυξιακή πρωτοβουλία των τελευταίων δεκαετιών. Μέχρι σήμερα, ο δημόσιος τομέας αποτελούσε τροχοπέδη στις επιχειρησιακές ή αναπτυξιακές πρωτοβουλίες. Με τη νέα του μορφή, το ελληνικό κράτος ελαχιστοποιεί τα συγκεντρωτικά του στοιχεία, αποκεντρώνεται και αποκτά ευελιξία, αποτελεσματικότητα και ικανότητα περαιτέρω αξιοποίησης τοπικών και περιφερειακών συγκριτικών πλεονεκτημάτων. Εκτός από αναπτυξιακό εφαλτήριο, η νέα αρχιτεκτονική αναμένεται να επηρεάσει θετικά τα δημοσιονομικά μεγέθη, μέσω της αύξησης της αποτελεσματικότητας των δήμων και περιφερειών και του κράτους γενικότερα, όπως επίσης να συμβάλλει θετικά στην εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και τον περιορισμό φαινομένων αδιαφάνειας και αθέμιτου ανταγωνισμού.

Η νέα αρχιτεκτονική της Τ.Α. και του κράτους δεν αποσκοπεί μόνο στην εξοικονόμηση πόρων μέσω του περιορισμού του αριθμού των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων ή αξιοποίησης οικονομιών κλίμακας. Το σημαντικότερο πλεονέκτημα της νέας αρχιτεκτονικής είναι ότι δημιουργεί ισχυρούς αναπτυξιακούς θεσμούς σε πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο επίπεδο, τέτοιους που μπορούν να δημιουργήσουν προστιθέμενη αξία. Η συγκρότηση και λειτουργική αυτοδυναμία των νέων δήμων και περιφερειών θα τους καταστήσει ικανούς να λαμβάνουν τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, να μοχλεύσουν κεφάλαια, να προσελκύσουν νοικοκυριά και επιχειρήσεις, να καταστούν ο βασικός συντελεστής της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης.

Μία ακόμη καινοτομία του παρόντος σχεδίου νόμου και του Προγράμματος «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ» είναι η δημιουργία ενός τοπικού Προγράμματος Σταθερότητας και Ανάπτυξης (Π.Σ.Α.). Το τοπικό Π.Σ.Α. περιλαμβάνει: α) το Πρόγραμμα Εξυγίανσης Ο.Τ.Α. με οικονομική δυσπραγία, β) τη δημιουργία Λογαριασμού Εξυγίανσης και Αλληλεγγύης της Αυτοδιοίκησης, γ) τη θέσπιση κανόνων και πλαισίου πιστοληπτικής πολιτικής των ΟΤΑ, δ) την αποτελεσματικότερη και σύγχρονη οικονομική διαχείριση με αναβάθμιση του ρόλου του δημοτικού προϋπολογισμού και δημιουργία εργαλείων λήψης αποφάσεων, όπως βάσεις δεδομένων με έγκυρα και έγκαιρα στατιστικά στοιχεία, ε) τον έλεγχο και τη διαφάνεια σε όλα τα επίπεδα, διπλογραφικό με αναλυτική λογιστική και έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο σε όλους τους δήμους, περιφέρειες και τα Νομικά Πρόσωπα αυτών και τέλος στ) τη δημιουργία του αναπτυξιακού προγράμματος «ΕΛΛ.Α.Δ.Α» που θα υποστηρίξει το σχέδιο «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ», αλλά πάνω από όλα θα εξοπλίσει τους νέους δήμους και περιφέρειες και θα αποτελέσει το αναπτυξιακό τους κίνητρο για την πρώτη περίοδο.

Οι προτεραιότητες του προγράμματος «Καλλικράτης» Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του νόμου είναι:

- Ουσιαστική οικονομική στήριξη των δύο βαθμίδων Αυτοδιοίκησης με σύνδεση των πόρων τους με το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών προσώπων, τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας και τον Φόρο Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας.
- Πλήρης απόδοση των αναγκαίων πόρων για την άσκηση των απονεμόμενων πρόσθετων αρμοδιοτήτων.
- Δάνεια: Έλεγχος και περιορισμός του δανεισμού με τη θέσπιση αντικειμενικών κριτηρίων.

- Αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος των υπερχρεωμένων δήμων.
- Διαφάνεια και προγραμματισμός στα οικονομικά των δήμων και των περιφερειών. Ειδική μέριμνα για δίκαιη κατανομή των πόρων ενδοδημοτικά και ενδοπεριφερειακά.
- Καθολική υπαγωγή ελέγχου της διαχείρισης των δήμων, των νομικών τους προσώπων και των περιφερειών από το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Σύμφωνα με το νόμο, οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (Κ.Α.Π.) των Δήμων προέρχονται από τις παρακάτω πηγές εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού:

- **το 20% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φ.Ε.Φ.Ν.Π.²⁰**
- **το 12% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φ.Π.Α²¹**
- **το 50% των συνολικών εσόδων των ετήσιων εισπράξεων από το Φ.Α.Π²²**

Οι παραπάνω φόροι επιλέχθηκαν γιατί είναι οι περισσότεροι δυναμικοί φόροι του φορολογικού συστήματος και από την άποψη αυτή διασφαλίζεται η επάρκεια των πόρων της αυτοδιοίκησης όχι μόνο στο σήμερα, αλλά και στο μέλλον. Παράλληλα, ο συνδυασμός τους προσφέρει σταθερότητα στις διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου.

Σύμφωνα με το νόμο οι δήμοι και περιφέρειες μπορούν να συνομολογούν δάνεια αποκλειστικά για την χρηματοδότηση επενδύσεων και τη χρηματοδότηση του χρέους τους. Ο δανεισμός τους θα κατευθύνεται αποκλειστικά σε επενδύσεις, ενώ παράλληλα, δήμοι ή περιφέρειες που τα τοκοχρεωλύσια τους ή το συνολικό τους χρέος ξεπερνά τα τακτικά ή τα συνολικά τους έσοδα αντίστοιχα, θα αδυνατούν να προσφεύγουν στην πιστοληπτική αγορά. Οι προϋποθέσεις για τη λήψη δανείου από τους Δήμους και τις Περιφέρειες είναι οι εξής:

α) το ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης κάθε Δήμου/Περιφέρειας να μην υπερβαίνει το 20% των ετήσιων τακτικών του εσόδων,

β) το συνολικό χρέος του Δήμου/Περιφέρειας που προβαίνει σε δανεισμό να μην υπερβαίνει το 60% των συνολικών εσόδων του,

Ως συνολικό χρέος θεωρούνται οι συνολικές μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του.

Για ορισμένους ολιγάριθμους Δήμους που έχουν υπερβολικό δανεισμό ή άλλα χρέη, εισάγεται **διαδικασία εξυγίανσης** βάσει ειδικού προγράμματος, στο οποίο συμμετέχουν, είτε με απόφαση του Συμβουλίου τους είτε με απόφαση Ειδικής

²⁰ Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων

²¹ Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

²² Φόρος Ακίνητης Περιουσίας

Επιτροπής, η οποία αποφασίζει βάσει αντικειμενικών κριτηρίων. Με την υπαγωγή στο πρόγραμμα τίθενται αυστηρά όρια στο δανεισμό, απαγορεύονται οι προσλήψεις, περιορίζεται η χρηματοδότηση για επενδύσεις ώστε να χρηματοδοτηθεί η αποπληρωμή των χρεών με τη συνδρομή ειδικού λογαριασμού που δημιουργείται για το σκοπό αυτό στο πλαίσιο συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος. Ταυτόχρονα, διενεργούνται τακτικοί έλεγχοι, ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική υλοποίηση του προγράμματος εξυγίανσης.

Με τον τρόπο αυτό αντιμετωπίζονται τυχόν προβλήματα υπερχρεωμένων Δήμων που συνενώνονται με οικονομικά υγιείς Δήμους. Στην περίπτωση αυτή, το πρόγραμμα εφαρμόζεται, όχι για το σύνολο του «καλλικράτειου» δήμου, αλλά για τον συγκεκριμένο Δήμο που είναι υπερχρεωμένος.

Σε αυτό το πρόγραμμα μπορούν να συμμετάσχουν Δήμοι, Δημοτικές ενότητες που συνενώνονται και Περιφέρειες μετά από σχετικό αίτημά τους. Απαιτείται η απόφαση των 3/5 του Δημοτικού/Περιφερειακού Συμβουλίου για την υπαγωγή στο πρόγραμμα.

Συστήνεται **Ελεγκτική Επιτροπή**²³ που αποτελείται από Σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο οποίος είναι και πρόεδρός της, το Γενικό Διευθυντή Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και έναν εκπρόσωπο της ΚΕΔΚΕ ή των Περιφερειών η οποία είναι αρμόδια για τη διαχείριση του Προγράμματος εξυγίανσης.

Συντάσσεται και πραγματώνεται Πρόγραμμα Εξυγίανσης που αφορά όλους του περιφερειακούς και τοπικούς φορείς, οι οποίοι κατέχουν τις ανάλογες προϋποθέσεις και συμπληρώνουν τις αντίστοιχες υποχρεώσεις, όπως αυτές ορίζονται από τον νόμο.

Ο νέος νόμος παρέχει σειρά από σύγχρονα εργαλεία οικονομικής διαχείρισης και ελέγχου όπως: ολοκληρωμένο σύστημα προγραμματισμού και προϋπολογισμού, αναλυτική λογιστική στο σύνολο της ΤΑ, επικαιροποιημένες και έγκυρες βάσεις δεδομένων, ταμειακές υπηρεσίες σε όλους τους δήμους και τις περιφέρειες.

Σημαντική προτεραιότητα του νόμου είναι να ενισχύσει και υποστηρίξει το δημοκρατικό έλεγχο των πολιτών. Έτσι λοιπόν όλοι οι συμμετέχοντες φορείς της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης συμμετέχουν υποχρεωτικά και ειδικά στην διαχείριση και διαμόρφωση του οικονομικού προγραμματισμού του εκάστοτε ΟΤΑ.

Κάθε Δήμος εκπονεί **Πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα** (Τ.Ε.Π.), το οποίο εξειδικεύεται κατ' έτος σε **Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης** (Ε.Π.Δ.) και **ετήσιο Προϋπολογισμό**. Το Τεχνικό Πρόγραμμα καταρτίζεται και υποβάλλεται μαζί με το Ε.Π.Δ., αποτελεί μέρος του και επισυνάπτεται ως παράρτημα σε αυτό. Έως τις 30 Σεπτεμβρίου κάθε έτους, ολοκληρώνονται οι διαδικασίες για τη σύνταξη

²³ Επιτροπή Ελέγχου του Δήμου

προσχεδίου του Ε.Π.Δ. και του προϋπολογισμού καθώς και οι διαδικασίες διαβούλευσης.

Καθιερώνεται η υποχρέωση του Δημοτικού Συμβουλίου να καθορίζει το ανώτατο ύψος προϋπολογισμού εξόδων του επόμενου έτους για κάθε δημοτική και τοπική κοινότητα. Με βάση αυτό το ποσό το συμβούλιο της τοπικής και δημοτικής κοινότητας καταρτίζει το σχέδιο προϋπολογισμού των έργων και δράσεων του.

Τα ποσοστά κατανομής των πόρων που αφορούν στα νομαρχιακά διαμερίσματα καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και γνώμη της ΚΕΔΚΕ²⁴. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι στους μεγαλύτερους Δήμους δεν πρόκειται να «αδικηθούν» ως προς την κατανομή των πόρων οι μικρότεροι συνενωμένοι.

Ο προϋπολογισμός, το ετήσιο πρόγραμμα δράσης, η εισηγητική έκθεση της οικονομικής επιτροπής και οι αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου που αφορούν την επιβολή των φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών, υποβάλλονται στον Ελεγκτή Νομιμότητας για έλεγχο. Αν διαπιστωθούν παρατυπίες ο Ελεγκτής Νομιμότητας καλεί το δημοτικό συμβούλιο να αναμορφώσει κατάλληλα τον προϋπολογισμό μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών.

Η ταμειακή λειτουργία των Δήμων διεξάγεται από ειδική υπηρεσιακή μονάδα που αποτελεί μέρος της οικονομικής υπηρεσίας και συνίσταται με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.)²⁵.

Η Οικονομική Επιτροπή υποβάλλει στο Δημοτικό Συμβούλιο τριμηνιαία έκθεση για τα αποτελέσματα εκτέλεσης του προϋπολογισμού, η οποία και αναρτάται στην ιστοσελίδα του Δήμου. Στην έκθεση συμπεριλαμβάνεται και η άποψη της μειοψηφίας.

Στους προϋπολογισμούς των νέων Δήμων που θα προκύψουν από τις συνενώσεις, εγγράφονται υποχρεωτικά όλες οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις των συνενούμενων Δήμων ή κοινοτήτων.

Τέλος καθιερώνεται ο προληπτικός έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου σε όλους τους ΟΤΑ ανεξαρτήτως πληθυσμού. Οι δαπάνες των:

- Δήμων
- Περιφερειών
- Των νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου
- Των κοινωφελών επιχειρήσεων
- Των επιχειρήσεων ύδρευσης Αποχέτευσης

²⁴ Κεντρική Ένωση Δήμων Κεντρικής Ελλάδας.

²⁵ **ΟΕΥ**: Αποτελεί έναν αυτόνομο θεσμό ελέγχου των Δήμων και συνίσταται με σκοπό την ορθή διεκπεραίωση και εξέλιξη των εφαρμόσιμων πρακτικών πολιτικών του Δήμου, σε γενικό πλαίσιο.

- Ανώνυμων εταιρειών του άρθρου 266 του Κ.Δ.Κ. ανεξαρτήτως πληθυσμού υπάγονται στο έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

2.7 Ο επιχειρησιακός προγραμματισμός σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο

Ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός αποτελεί βασικό εργαλείο, προώθησης, διαχείρισης, ενίσχυσης και διατήρησης της ανάπτυξης γενικότερα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Βασικό στοιχείο του Επιχειρησιακού Προγραμματισμού είναι η διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής σε ένα συγκεκριμένο χωρικό επίπεδο. Η Στρατηγική αποτελεί συστατικό στοιχείο στη διαμόρφωση ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος και αλλάζει ανάλογα το χωρικό επίπεδο στο οποίο αναφέρεται.

Επιπλέον σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι σημαντικός φορέας διαμόρφωσης ενός επιχειρησιακού προγράμματος, και συνάμα της στρατηγικής αλλά και των κατευθυντήριων αρχών, αξόνων και στόχων είναι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, δηλαδή οι Δήμοι και οι Περιφέρειες.

Στο συγκεκριμένο υποκεφάλαιο θα αναλυθούν τα χαρακτηριστικά και τα εφόδια που προσφέρει ο επιχειρησιακός προγραμματισμός σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Σε τοπικό επίπεδο ο Ε.Π. αναφέρεται σε μικρό χωρικό επίπεδο, υπακούοντας τις πολιτικές και τα πεπραγμένα της κοινωνίας που εξυπηρετεί. Ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα σε τοπικό επίπεδο αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο Δήμο και διαμορφώνεται με στόχο την ικανοποίηση συγκεκριμένων αναγκών του εκάστοτε δήμου χωρίς όμως να αλλάξει η διαδικασία διαμόρφωσης του επιχειρησιακού προγράμματος. Τα Επιχειρησιακά προγράμματα των Δήμων έχουν τριετή διάρκεια και εμπεριέχουν την στρατηγική, τους άξονες προτεραιότητας, τις κατευθυντήριες αρχές, τους στόχους και τα μέσα που είναι απαραίτητα για την υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων με σκοπό την ενίσχυση της ανάπτυξης κοινωνικοοικονομικά, της κοινωνικής συνοχής, υπακούοντας πάντα στις επιταγές της ευρωπαϊκής και εθνικής πολιτικής με κύριους στόχους την αστική κοινωνική και βιώσιμη ανάπτυξη της εκάστοτε περιοχής που εξυπηρετούν.

Ο τοπικός επιχειρησιακός προγραμματισμός δίνει την δυνατότητα σε κάθε Δήμο να ενισχύσει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του, και να διαμορφώσει νέες πολιτικές και πρακτικές που θα έχουν στόχο την εγκαθίδρυση νέων συνθηκών για τους πολίτες αλλά και την καθιέρωση θεσμών που θα καταστήσουν τον Δήμο πρωτοπόρο, και πρότυπο εκσυγχρονισμού, ενστερνιζόμενοι πάντα την σύγχρονη ευρωπαϊκή πολιτική.

Σε επίπεδο περιφέρειας η μεθοδολογία και ο τρόπος εκπόνησης ενός επιχειρησιακού προγράμματος δεν αλλάζουν παρά μόνον το επίπεδο διαμόρφωσης της στρατηγικής και των λοιπών μέσων.

Ένα περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα πρέπει να διαμορφώνεται με στόχο την κάλυψη των αναγκών σε περιφερειακό επίπεδο, την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης που συμβάλλουν έτσι στην ενίσχυση της εθνικής ανάπτυξης.

Τα επιχειρησιακά προγράμματα των περιφερειών είναι πενταετής διάρκειας και συνδιαμορφώνονται υπακούοντας ένα μεγαλύτερο εύρος πολιτικών πρακτικών και επιλογών που αφορούν την ευρύτερη περιοχή. Η περιφέρεια και αυτή με την σειρά της είναι υπεύθυνη για ένα σύνολο έργων και δράσεων που αντιστοιχούν σε άξονες προτεραιότητας και σε ένα αριθμό αρμοδιοτήτων.

Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ότι σε γενικές γραμμές ο επιχειρησιακός προγραμματισμός σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο συμβάλει στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη και στην ενίσχυση των αναπτυξιακών πολιτικών με στόχο την διαμόρφωση ενός εκσυγχρονισμένου σύγχρονου κοινωνικά και οικονομικά κράτους.

Μελέτη Περίπτωσης: Το Αναπτυξιακό Πρότυπο Του Δήμου Λαμίας, ειδικές πολιτικές και ο επιχειρησιακός σχεδιασμός της.

Κεφάλαιο 3: Η Αναπτυξιακή Φυσιογνωμία του Δήμου Λαμίας

3.1 Βασικά Αναπτυξιακά Χαρακτηριστικά

3.1.1 Γεωμορφολογικά Χαρακτηριστικά, Πληθυσμός

Η Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης **Καλλικράτης**, η οποία θα αναλυθεί στη συνέχεια του κεφαλαίου ειδικότερα, είναι ο νόμος 3852/2010 (ΦΕΚ 87Α), με τον οποίο μεταρρυθμίστηκε η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας το 2011 και επανακαθορίστηκαν τα όρια των αυτοδιοικητικών μονάδων, ο τρόπος εκλογής των οργάνων και οι αρμοδιότητές τους.

Ο Δήμος Λαμιέων αποτελεί έναν από τους 7 Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης που υπάγονται διοικητικά στην Περιφερειακή Ενότητα Φθιώτιδας τη μεγαλύτερη ως προς την έκταση και δεύτερη ως προς τον πληθυσμό Περιφερειακή υποδιαίρεση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Η πόλη της Λαμίας φιλοξενεί την έδρα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και είναι ταυτόχρονα η πρωτεύουσα του Νομού Φθιώτιδας.

Ο Δήμος Λαμίας μετά την διοικητική μεταρρύθμιση με τον Καλλικράτη, αποτελείται πλέον από τις Δημοτικές Ενότητες:

1. Λαμίας
2. Γοργοποτάμου
3. Λειανοκλαδίου
4. Υπάτης
5. Παύλιανης

Ο Δήμος Λαμιέων αναπτύσσεται στο κέντρο της Λεκάνης του Σπερχειού Ποταμού, καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα των εκβολών του (Δέλτα) και η έκταση του είναι 942,86 τ. χλμ. Κατοικείται από 75.315 κατοίκους, οι οποίοι βρίσκονται διαμοιρασμένοι στις επιμέρους Τοπικές-Οικιστικές Ενότητες των Δημοτικών Ενοτήτων που αναφέρθηκαν παραπάνω. Σε διαπεριφερειακό επίπεδο, η γεωγραφική του θέση είναι εξαιρετικά σημαντική δεδομένου ότι βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα του ηπειρωτικού χώρου της Ελλάδας, στο ιδιότυπο «πέραςμα» του Μαλιακού Κόλπου από τη Βόρεια Ελλάδα και τη Θεσσαλία στη Στερεά Ελλάδα και την Αττική.

Ειδικότερα ο Δήμος Λαμίας(Εικόνα 1) αποτελείται από 46 Τοπικές-Οικιστικές Ενότητες, 13 που ανήκουν στην Δημοτική Ενότητα Λαμίας, 11 στην Δημοτική Ενότητα Γοργοποτάμου, 5 στην Δημοτική Ενότητα Λειανοκλαδίου, 1 η Τοπική

Δούρου Η. Δέσποινα

Κοινότητα Παύλιανης και τέλος 16 που ανήκουν στην Δημοτική Ενότητα Υπάτης.

Στους παρακάτω πίνακες θα παρουσιαστεί αναλυτικά το μέγεθος του πληθυσμού του Δήμου ανά Δημοτική Ενότητα με τις επιμέρους Τοπικές Οικιστικές Ενότητες σύμφωνα με την Απογραφή του 2011:

<u>Δημοτική Ενότητα/Τοπική Ενότητα</u>	<u>Πληθυσμός</u>
Δημοτική Κοινότητα Λαμίας	52.006
Τοπική Κοινότητα Αγίας Παρασκευής	957
Τοπική Κοινότητα Ανθήλης	1.693
Τοπική Κοινότητα Δίβρης	192
Τοπική Κοινότητα Θερμοπυλών	295
Τοπική Κοινότητα Καλαμακίου	173
Τοπική Κοινότητα Κόμματος	493
Τοπική Κοινότητα Κωσταλέξη	397
Τοπική Κοινότητα Λυγαριάς	748
Τοπική Κοινότητα Μεγάλης Βρύσης	989
Δημοτική Κοινότητα Ροδίτης	3.509
Δημοτική Κοινότητα Σταυρού	2.489
Τοπική Κοινότητα Φραντζή	775

Πίνακας 4. Δημοτική Ενότητα Λαμίας, Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή 2011

<u>Δημοτική Ενότητα/Τοπική Ενότητα</u>	<u>Πληθυσμός</u>
Δημοτική Ενότητα Γοργοποτάμου	
Τοπική Κοινότητα Βαρδάτων	254
Τοπική Κοινότητα Γοργοποτάμου	453
Τοπική Κοινότητα Δαμάστας	374
Τοπική Κοινότητα Δελφίνου	52
Τοπική Κοινότητα Δύο Βουνών	79
Τοπική Κοινότητα Ελευθεροχωρίου	119
Τοπική Κοινότητα Ηρακλείας	469
Τοπική Κοινότητα Κουμαριτσίου	43
Τοπική Κοινότητα Μοσχοχωρίου	822
Τοπική Κοινότητα Νέου Κρικέλλου	487
Τοπική Κοινότητα Οίτης	222

Πίνακας 5. Δημοτική Ενότητα Γοργοποτάμου, Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή 2011

<u>Δημοτική Ενότητα/Τοπική Ενότητα</u>	<u>Πληθυσμός</u>
Δημοτική Ενότητα Λειανοκλαδίου	
Τοπική Κοινότητα Αμουρίου	278
Τοπική Κοινότητα Ζηλευτού	282
Τοπική Κοινότητα Λειανοκλαδίου	1.085
Τοπική Κοινότητα Μοσχοκαρυάς	215
Τοπική Κοινότητα Στίρφακας	326

Πίνακας 6. Δημοτική Ενότητα Λειανοκλαδίου, Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή 2011

<u>Δημοτική Ενότητα/Τοπική Ενότητα</u>	<u>Πληθυσμός</u>
Τοπική Ενότητα Παύλιανης	
Τοπική Κοινότητα Παύλιανης	498

Πίνακας 7. Τοπική Ενότητα Παύλιανης, Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή 2011

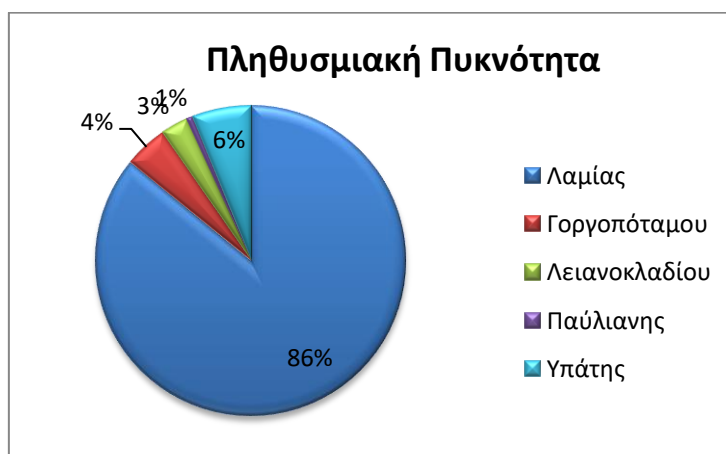
<u>Δημοτική Ενότητα/Τοπική Ενότητα</u>	<u>Πληθυσμός</u>
Δημοτική Ενότητα Υπάτης	
Τοπική Κοινότητα Αργυροχωρίου	201
Τοπική Κοινότητα Βασιλικών	182
Τοπική Κοινότητα Δάφνης	104
Τοπική Κοινότητα Καστανιάς	268
Τοπική Κοινότητα Κομποτάδων	539
Τοπική Κοινότητα Λαδικούς	299
Τοπική Κοινότητα Λουτρών Υπάτης	479
Τοπική Κοινότητα Λυχνού	149
Τοπική Κοινότητα Μεξιατών	618
Τοπική Κοινότητα Μεσοχωρίου Υπάτης	80
Τοπική Κοινότητα Νεοχωρίου Υπάτης	197
Τοπική Κοινότητα Περιστερίου	96
Τοπική Κοινότητα Πύργου	106
Τοπική Κοινότητα Ροδωνιάς	455
Τοπική Κοινότητα Συκά Υπάτης	216
Τοπική Κοινότητα Υπάτης	552

Πίνακας 8. Δημοτική Ενότητα Υπάτης, Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή 2011

Κι έτσι συγκεντρωτικά διαμορφώνεται το μέγεθος του πληθυσμού του Δήμου Λαμίας όπως αυτός παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα και διάγραμμα.

<u>Δημοτική Ενότητα</u>	<u>Πληθυσμός</u>
Λαμίας	64.716
Γοργοπόταμου	3374
Λειανοκλαδίου	2186
Παύλιανης	498
Υπάτης	4541
Δήμος Λαμίας	75.315

Πίνακας 9. Καλλικρατικός Δήμος Λαμίας Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή 2011

Διάγραμμα 1

3.1.2 Οικονομικά Χαρακτηριστικά

Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου (2011), κοινωνικοοικονομικά ο Δήμος της Λαμίας ταλαντεύεται ανάμεσα στον αστικό χαρακτήρα της πόλης της Λαμίας με χαρακτηριστικά αναπτυσσόμενης περιφερειακής πόλης και έμπορο-βιομηχανικού πόλου σε κομβικό σημείο του οδικού άξονα «Αθήνα– Θεσ/νίκη», και στον φθίνοντα γεωργικό χαρακτήρα του γεωγραφικού χώρου του Δέλτα του Σπερχειού και της λοιπής υπαίθρου του Δήμου Λαμιέων.

Κατείχε ανέκαθεν σημαντικό ρόλο στη διοίκηση της περιοχής και συγκέντρωνε στον αστικό ιστό της το εμπόριο, τη μεταποίηση και επαγγέλματα που χαρακτηρίζουν την αστική ανάπτυξη και εξέλιξη.

Έτσι λοιπόν, ως άκρως σημαντικός παράγοντας της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης και του Νομού αλλά και της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, θα αναλυθούν τα

οικονομικά χαρακτηριστικά του Δήμου που διαμορφώνουν την αναπτυξιακή φυσιογνωμία του Δήμου Λαμίας. Αυτά είναι:

1. ΑΕΠ

Οι βασικοί δείκτες ευημερίας για το Νομό Φθιώτιδας είναι αρκετά κοντά στους αντίστοιχους του μέσου όρου της χώρας. Πιο συγκεκριμένα το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του Νομού για το έτος 2004 ανήλθε σε 15,1 χιλ. ευρώ, ενώ ο μέσος όρος της χώρας ανέρχεται σε 19,3 χιλ. ευρώ. Το ποσό αυτό δηλώνει ότι στο μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας, ο νομός κατέχει το ποσοστό του 78,24%, κατατάσσοντας έτσι τον Νομό στην 24^η θέση στο σύνολο των 52 νομών της Χώρας. Βέβαια το 2013, το ΑΕΠ του Νομού παρουσιάζει πτωτική πορεία, και διαμορφώνεται στις 13,1 χιλ. ευρώ.

Καθώς τα στοιχεία για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ περιορίζονται μέχρι και το επίπεδο του Νομού και ότι ο Δήμος Λαμίας και από πλευράς παραγωγικής δραστηριότητας και από πλευράς απασχόλησης και εισοδήματος, έχει ιδιαίτερη σημασία στη διαμόρφωση των οικονομικών μεγεθών του Νομού, μπορεί να υποστηριχτεί ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του Δήμου είναι ανώτερο του μέσου όρου του ΑΕΠ της χώρας.

Ακόμα είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναφερθεί ότι τα τελευταία χρόνια το ΑΕΠ του Νομού Φθιώτιδας παρουσιάζει μία συνεχή αυξητική πορεία, με εξαίρεση μία μικρή πτωτική τάση την περίοδο 1999-2003 και 2011-2013.

Η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία του Νομού Φθιώτιδας για τον πρωτογενή και τον δευτερογενή τομέα έχει σχεδόν πάντοτε πτωτική τάση, ενώ για τον τριτογενή τομέα φέρει αυξητική τάση με σταθερό ποσοστό σχεδόν πάντα στο 38%.

2. Παραγωγή και Εξειδίκευση²⁶

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του Δήμου Λαμιέων μεταξύ των δύο τελευταίων απογραφών της ΕΣΥΕ (1991, 2001) έχει αυξηθεί κατά 20,62% αφού από 19.553 που ήταν το 1991 ανήλθε σε 23.585 το 2001. Παρόλα αυτά, ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός υπερέχει του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, τόσο για το 2001 (28.959 έναντι 23.585), όσο και για το 1991 (27.988 έναντι 19.553)

Αναφορικά με τη διάρθρωση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ανά οικονομικό τομέα παραγωγής για την περίοδο 1991-2001, η τάση που επικρατεί για το Δήμο Λαμιέων είναι ίδια με την αντίστοιχη του Νομού Φθιώτιδας, της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και της χώρας, με το μεγαλύτερο ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού²⁷ να εντοπίζεται στον τριτογενή τομέα και ακολούθως στο δευτερογενή και στον πρωτογενή τομέα. Σημειώνεται ότι τόσο για το 1991, όσο και για το 2001,

²⁶ Εξειδίκευση: ορίζεται η κατάρτιση και η κατανομή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού μίας περιοχής σε ένα από τους Τρεις Τομείς Παραγωγής, και προκύπτει ύστερα από την εξαγωγή στατιστικών αποτελεσμάτων, από την χρήση του Συντελεστή Εξειδίκευσης.

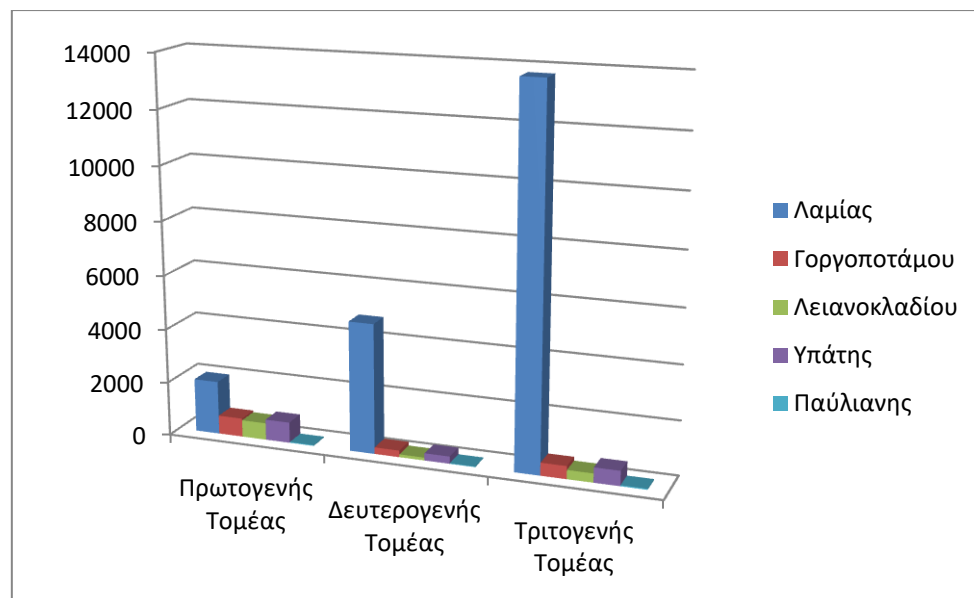
²⁷ Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός, είναι το μέρος του πληθυσμού μίας περιοχής που απασχολείται σε ένα εύρος Επαγγελμάτων.

το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του τριτογενή τομέα του Δήμου Λαμιέων είναι μεγαλύτερο σε σχέση με τα αντίστοιχα του Νομού, της Περιφέρειας και της χώρας, ενώ το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του πρωτογενή τομέα υπολείπεται σημαντικά από τα αντίστοιχα του Νομού, της Περιφέρειας και της χώρας.

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανά τομέα παραγωγής και ανά δημοτική ενότητα θα παρουσιαστεί στον παρακάτω πίνακα:

Δημοτική Ενότητα	Πρωτογενής Τομέας	Δευτερογενής Τομέας	Τριτογενής Τομέας
Λαμίας	1980	4799	13738
Γοργοποτάμου	690	246	477
Λειανοκλαδίου	626	106	336
Υπάτης	767	269	557
Παύλιανης	27	19	38
Καλλικρατικός Δήμος Λαμίας	4090	5439	15146

Πίνακας 10. Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός/τομέα και Δ.Ε. Πηγή: Ε.Π. Δ. Λαμίας

Διάγραμμα 2

Όπως φαίνεται και στο Διάγραμμα 2, ο Δήμος Λαμίας εξειδικεύεται περισσότερο στον Τριτογενή Τομέα Παραγωγής²⁸, γεγονός το οποίο θα εξεταστεί εκτενέστερα στη συνέχεια.

Είναι απαραίτητο να επισημανθεί ότι στον τομέα της παραγωγής σύμφωνα με στοιχεία που δίδονται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου για την περίοδο 2011-2014, σύμφωνα με την κλαδική διάρθρωση²⁹ του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, για το Δήμο Λαμιέων διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό αυτού, εντοπίζεται στον κλάδο του χονδρικού και λιανικού εμπορίου, επισκευής αυτοκινήτων οχημάτων μοτοσυκλετών και ειδών προσωπικής και οικιακής χρήσης (13,8% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Δήμου) και έπεται ο κλάδος των μεταποιητικών βιομηχανιών (9,82%), της δημόσιας διοίκησης (9,05%) και των κατασκευών (8,97%).

Η κλαδική διάρθρωση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Δήμου Λαμιέων φαίνεται ότι διαφέρει από την αντίστοιχη του Νομού Φθιώτιδας, της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και της χώρας. Για το Νομό και την Περιφέρεια υπερτερεί ο κλάδος της γεωργίας, κτηνοτροφίας, θήρας και δασοκομίας και αλιείας, ενώ για το σύνολο της χώρας, ο κλάδος του χονδρικού-λιανικού εμπορίου, όπως συμβαίνει και για το Δήμο Λαμιέων.

Η **εξειδίκευση** της τοπικής οικονομίας του Δήμου Λαμιέων γίνεται σαφής από τους συντελεστές χωροθέτησης που παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί. Η οικονομία της περιοχής εμφανίζει μια μικρού βαθμού εξειδίκευση στον κατασκευαστικό κλάδο και λίγο μεγαλύτερη στους τριτογενείς κλάδους της δημόσιας διοίκησης, υγείας και εκπαίδευσης στοιχείο που συμφωνεί με τον αστικό χαρακτήρα του Δήμου και το ρόλο του ως διοικητικό και εκπαιδευτικό κέντρο της περιφέρειας. Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι συντελεστές υπολογίζονται με βάση την απασχόληση στον τόπο κατοικίας (από την απογραφή του πληθυσμού). Έτσι, στις περιπτώσεις που ο τόπος κατοικίας των απασχολούμενων σε ένα κλάδο είναι άλλος από αυτόν της εργασίας τους, οι συντελεστές είναι υποτιμημένοι. Στη περίπτωση της Στερεάς Ελλάδας για παράδειγμα, επειδή παρατηρούνται πολύ έντονες μετακινήσεις κατοικίας-εργασίας απασχολούμενων στη μεταποίηση μεταξύ Αττικής (κατοικία) και όμορων της περιοχών της Στερεάς Ελλάδας, ο αντίστοιχος συντελεστής είναι υποτιμημένος. Στον πίνακα 8 παρουσιάζεται η εξειδίκευση του Δήμου σε σύγκριση με την περιφέρεια και τον Νομό ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.

²⁸ **Τομείς Παραγωγής:** Είναι τρεις ο Πρωτογενής, Δευτερογενής και Τριτογενής Τομέας Παραγωγής, οι οποίοι αποτελούνται από επιμέρους κλάδους παραγωγής έκαστος. Η Ελλάδα είναι μία χώρα που στηρίζεται κυρίως στον Τριτογενή Τομέα Παραγωγής.

²⁹ Κλαδική Διάρθρωση της Οικονομίας είναι η διαμόρφωση οικονομικών στοιχείων και συμπερασμάτων μιας συγκεκριμένης χωρικά περιοχής, όπου η εξαγωγή τους διαμορφώνεται με τη χρήση συγκεκριμένων στατιστικών συντελεστών ανά κλάδο παραγωγή(π.χ. Γεωργία, Κτηνοτροφία, κλπ).

Ομάδες Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας	Συντελεστές Εξειδίκευσης Περιφέρεια Στ. Ελλάδας	Συντελεστές Εξειδίκευσης Ν. Φθιώτιδας	Συντελεστές Εξειδίκευσης Δ. Λαμίων
Γεωργία κτηνοτροφία θήρα και δασοκομία, αλιεία	1,51	2,04	0,62
Ορυχεία και λατομεία	2,61	2,89	0,84
Μεταποιητικές βιομηχανίες	1,1	0,72	0,85
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος φυσικού αερίου και νερού	1,2	0,76	1,09
Κατασκευές	1,05	0,94	1,1
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων μοτοσυκλετών και ειδών προσωπικής και οικιακής χρήσης	0,83	0,72	0,94
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	0,76	0,64	0,71
Μεταφορές αποθήκευση και επικοινωνίες	0,87	0,84	1,02
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, διαχείριση ακίνητης περιουσίας	0,73	0,72	0,94
Δημόσια διοίκηση και άμυνα. Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	0,91	0,98	1,27
Εκπαίδευση	0,87	0,98	1,57
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	0,69	0,69	1,1
Λοιπές υπηρεσίες	0,68	0,64	0,74

Πίνακας 11. Εξειδίκευση Πηγή: Ε.Π. Δ. Λαμίας

3. Απασχόληση

Ο αριθμός των απασχολούμενων στο Δήμο Λαμίων έχει αυξηθεί σε σχέση με άλλες χρονικές περιόδους, ποσοστιαία όμως μειώθηκε, γεγονός το οποίο οφείλεται στη μη ανάλογη αύξηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και στην αύξηση του ποσοστού ανεργίας στην περιοχή. Ανά τομέα παραγωγής το μεγαλύτερο ποσοστό απασχολούμενων εντοπίζεται στον τριτογενή τομέα (62%) και ακολούθως στο δευτερογενή (22%) και πρωτογενή τομέα (9%).

Αυτή η ποσοστιαία κατανομή αποκλίνει σημαντικά τόσο για τον πρωτογενή τομέα όσο και για τον τριτογενή, από την αντίστοιχη σε επίπεδο Νομού (31%, 44%), σε επίπεδο Περιφέρειας (24%, 45%) και σε επίπεδο Χώρας (14%, 59%).

Το χαμηλό ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα του Δήμου Λαμίων, οφείλεται στο πολύ μικρό αντίστοιχο ποσοστό απασχόλησης (4%) του Δ.Δ. Λαμίων, ενώ στα περισσότερα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου το ποσοστό αυτό είναι σημαντικό, καθώς γεωγραφικά ο Δήμος Λαμίων περιλαμβάνει μεγάλο τμήμα του Κάμπου του Σπερχειού. Όπως γίνεται αντιληπτό, το Δ.Δ. Λαμίων συγκεντρώνει το 79% περίπου του συνολικού πληθυσμού του Δήμου, γεγονός το οποίο παίζει καταλυτικό ρόλο στη διάρθρωση της απασχόλησης.

Το πολύ υψηλό ποσοστό συμβολής του τριτογενούς τομέα στη διαμόρφωση της απασχόλησης του Δήμου φανερώνει τον έντονο βαθμό αστικοποίησης και τριτογενοποίησης των παραγωγικών δραστηριοτήτων στο Δήμο, τριτογενοποίηση

που διαρκώς εξαπλώνεται και αναπτύσσεται με περισσότερη ένταση τα τελευταία χρόνια.

Γενική διαπίστωση αποτελεί το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των απασχολουμένων στα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου Λαμιέων κατανέμεται είτε στον πρωτογενή, είτε στον τριτογενή τομέα παραγωγής, ενώ το μοναδικό Δημοτικό Διαμέρισμα όπου υπερέχει το ποσοστό των απασχολουμένων στον δευτερογενή τομέα είναι αυτό της Αγίας Παρασκευής (43%).

Σημαντικό είναι επίσης να αναφερθεί ότι το ποσοστό ανεργίας στο Δήμο Λαμιέων παρουσιάζει αυξητική πορεία, κάτι το οποίο ισχύει και για το Νομό Φθιώτιδας, την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και τη χώρα συνολικά.

3.1.3 Στρατηγικές Υποδομές³⁰

Υποδομές Προσπελασιμότητας

Μεταφορές

Η Ελλάδα είναι μια κατ' εξοχήν χώρα οδικών μεταφορών. Οι συγκοινωνίες στο Δήμο Λαμίας βασίζονται συντριπτικά στο οδικό δίκτυο, παρ' όλη την διαμήκη διέλευση του εθνικού και διεθνούς σιδηροδρομικού δικτύου (Ο.Σ.Ε.) από την περιοχή του και ευρύτερα την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Το οδικό δίκτυο έχει κορμό τον κύριο διεθνή οδικό άξονα του ελληνικού χώρου Πάτρα - Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Εύζωνοι (ΠΑΘΕ). Ο άξονας αυτός αποτελεί μέρος των Διευρωπαϊκών Οδικών Δικτύων, μετά την ολοκλήρωση της μετατροπής του σε κλειστό αυτοκινητόδρομο. Τον παραπάνω άξονα συμπληρώνει στις διεθνείς μεταφορές η εθνική οδός Λαμίας - Άμφισσας - Ναυπάκτου - Πορθμείο Αντιρρίου - Πάτρας. Οι ενδοπεριφερειακές και διαπεριφερειακές μετακινήσεις υλοποιούνται μέσω του δευτερεύοντος οδικού δικτύου που βρίσκεται γενικά σε καλή κατάσταση και συνεχώς βελτιώνεται.

Η πόλη της Λαμίας αποτελεί δευτερεύοντα κόμβο στο βασικό οδικό δίκτυο και περιοχή απλής διέλευσης. Με την ολοκλήρωση των οδικών έργων που εκτελούνται στην περιοχή θα βρεθεί στο κέντρο του Ελληνικού Βασικού Οδικού Δικτύου και στη διασταύρωση των κύριων αξόνων της χώρας με τον άξονα «Πάτρα – Λαμία – Θεσσαλονίκη» (ΠΑΘΕ) και τον άξονα «Αθήνα – Λαμία – Ιωάννινα».

Δεν υφίσταται οδικό δίκτυο που να επιτρέπει την παράκαμψη της πόλης χωρίς διέλευση από τη δομημένη περιοχή, για την κυκλοφορία που προέρχεται από Αθήνα, Βόλο, Τρίκαλα ή Καρπενήσι. Εξαίρεση αποτελεί η κατεύθυνση «Λαμία – Τρίκαλα (και αντιστρόφως)», από την οποία η διέλευση πραγματοποιείται με τρεις ισόπεδους κόμβους με φανάρια και έναν ισόπεδο κόμβο με τη σιδηροδρομική γραμμή του ΟΣΕ.

³⁰ Οι Στρατηγικές Υποδομές αποτελούν στην ουσία την βάση της αναπτυξιακής φυσιογνωμίας του Δήμου.

Ο τρόπος διέλευσης θα αλλάξει με την κατασκευή του ΠΑΘΕ και του Ε65 για την επικοινωνία με τους όμορους Νομούς. Οι νέοι άξονες του βασικού οδικού δικτύου γίνεται προσπάθεια να λειτουργήσουν ως παράκαμψη για την πρόσβαση στο Περιφερειακό Νοσοκομείο από Ανατολικά, Νότια και Δυτικά.

Ο Δήμος ήδη έχει πάρει σημαντικά μέτρα για την κυκλοφοριακή λειτουργία της πόλης (μέτρα για στάθμευση, mini-bus, πεζοδρομήσεις, αστικό ΚΤΕΛ, παρακάμψεις, κλπ.), ενώ εντείνεται ταυτόχρονα η προσπάθεια απομάκρυνσης των Ι.Χ. από το κέντρο. Εκτός του κέντρου, η κυκλοφορία είναι ικανοποιητική, ειδικά στις νέες επεκτάσεις της πόλης, όπου διανοίγονται οι προβλεπόμενοι από τη ρυμοτομία δρόμοι. Σε άμεση συνάρτηση με τη μείωση της κυκλοφορίας στο κέντρο βρίσκεται και η περαιτέρω ανάπτυξη του ήδη υφισταμένου δικτύου πεζοδρόμων.

Οι αστικές συγκοινωνίες της πόλης είναι σημαντικά αναπτυγμένες και προσφέρουν σημαντικές υπηρεσίες στους επιβάτες.

Ο σιδηρόδρομος αποτελεί το δεύτερο πιο διαδεδομένο μέσο για επιβατικές μεταφορές στην περιοχή. Το σιδηροδρομικό δίκτυο αναπτύσσεται κατά την Β.Δ.-Ν.Α. κατά μήκος του βασικού άξονα Πειραιώς - Αθηνών - Θεσσαλονίκης - Ειδομένης ο οποίος διακινεί και το μεγαλύτερο μέρος του συνολικού μεταφορικού έργου (γύρω στο 50%) του ΟΣΕ. Εκτός από αυτό το βασικό άξονα, το σιδηροδρομικό δίκτυο της περιφέρειας συμπληρώνει διακλάδωση από Λειανοκλάδι προς το λιμάνι της Στυλίδας.

Οι μεταφορές δια μέσου της θάλασσας είναι εναλλακτική λύση στις χερσαίες μεταφορές και συνεπικουρούν το οδικό δίκτυο με τη λειτουργία περιφερειακών επιβατικών και εμπορικών λιμανιών δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα.

Η Λαμία εξυπηρετείται για τις εσωτερικές και εξωτερικές γραμμές από το Αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος της Αθήνας. Με την Νέα Γραμμή του ΟΣΕ μέσω ΣΚΑ ή με τον ΠΑΘΕ μέσω της Αττικής Οδού, ο χρόνος πρόσβασης στο Αεροδρόμιο είναι λιγότερο από δύο (2) ώρες. Νότια της Λαμίας λειτουργεί ένα μικρό βοηθητικό αεροδρόμιο.

Επιχειρηματικές Υποδομές

ΒΙΠΕ, ΒΕΠΕ, ΒΙΟΠΑ

ΒΙΠΕ Δημοτικής Ενότητας Λαμίας

Η ΒΙ.ΠΕ. Λαμίας βρίσκεται σε μικρή απόσταση από την πόλη της Λαμίας, η οποία αποτελεί Νομαρχιακό αλλά και Περιφερειακό Πόλο Ανάπτυξης. Εντός της ΒΙ.ΠΕ., λειτουργούν αρκετές σημαντικές παραγωγικές επιχειρήσεις, γεγονός που έχει διαμορφώσει την ευρύτερη περιοχή σε πόλο συγκέντρωσης παραγωγικών δραστηριοτήτων του Νομού. Η ΒΙ.ΠΕ. Λαμίας κατέχει κεντροβαρική θέση στον Ελληνικό Χώρο, και σχετική εγγύτητα προς το αναπτυξιακό μέτωπο προς Βορρά και τα διεθνή κέντρα ανάπτυξης. Στην περιοχή είναι εγκατεστημένες 65 επιχειρήσεις με διάφορες δραστηριότητες (τρόφιμα, χονδρεμπόριο, μέταλλα κ.λ.π.)

ΒΙΟΠΑ Δημοτικής Ενότητας Γοργοπόταμου

Σύμφωνα με το εγκεκριμένο ΠΠΧΣΑΑΠ Στερεάς Ελλάδας το Μοσχοχώρι , αλλά και το ΣΧΟΟΑΠ Γοργοποτάμου, η πρώην έδρα του Δήμου Γοργοποτάμου, είναι το μεγαλύτερο οικιστικό κέντρο της τωρινής δημοτικής ενότητας , επομένως μπορεί να χαρακτηριστεί ως οικισμός κέντρου 4ου επιπέδου με εμβέλεια εξυπηρέτησης στους οικισμούς εντός των ορίων της δημοτικής ενότητας Γοργοποτάμου. Στην εδαφική περιφέρεια της δημοτικής ενότητας υφίστανται θεσμοθετημένα όρια μεταλλευτικών παραχωρήσεων εντός των οποίων επιτρέπεται η λειτουργία μεταλλείων και μεταλλευτικών ερευνών. Ωστόσο δεν υφίσταται κάποια άλλη ζώνη παραγωγικών δραστηριοτήτων, δηλαδή ζώνη βιοτεχνίας – χονδρεμπορίου.

Λόγω του προτεινόμενου αναπτυξιακού προτύπου της δημοτικής ενότητας, όσο και του Καλλικρατικού πλέον Δήμου Λαμιέων, με έμφαση στην προστασία των παραποτάμιων περιοχών, των ορεινών καθώς και των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, στον έλεγχο και περιορισμό της δόμησης και την διασπορά των παραγωγικών χρήσεων στον χώρο κατά μήκος κυρίως της παλαιάς Εθνικής Οδού Λαμίας Αθήνας, καθώς και στην βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών του Τουρισμού προκαλεί μια δέσμευση μεγαλύτερη της αναγκαίας έκτασης για παραγωγικές ζώνες, που κρίνεται σκόπιμη λόγω του ότι:

- ✓ οι αστικού τύπου παραγωγικές και εμπορικές δραστηριότητες τόσο σε επίπεδο δημοτικής ενότητας αλλά και γενικότερα οι επιχειρήσεις που θέλουν να δραστηριοποιηθούν νότια της πόλης της Λαμίας ή που ήδη λειτουργούν εντός οικισμού αλλά και περι-αστικής περιοχής (π.χ. ξυλουργεία, συνεργεία , σιδηρουργεία, κ.λ.π.) , να μετεγκατασταθούν στην προς πολεοδόμηση περιοχή που προτείνεται, με την ανάλογη εξασφάλιση των προτύπων και προδιαγραφών για χρήση χαμηλής όχλησης βιοτεχνία και εμπόριο,
- ✓ η παραγωγική ζώνη της βιομηχανίας – χονδρεμπορίου να γειτνιάζει με την έδρα της δημοτικής ενότητας αλλά και την αστική περιοχή του τωρινού Δήμου, ώστε ο στόχος της μετεγκατάστασης να επιτευχθεί και να λειτουργήσει με ευκολία τόσο για τις επενδύσεις, όσο και για τους χρήστες – επισκέπτες, οπότε προτείνεται αυξημένο ποσοστό σε ζώνες πράσινου (πέραν του 5% που απαιτούν οι προδιαγραφές) ώστε να μην προκαλείται όχληση στις γειτνιάζουσες ζώνες κατοικίας. Η έκταση των ζωνών πρασίνου προσμετρείται στην συνολική έκταση των παραγωγικών ζωνών και εντάσσεται στο ρυμοτομικό σχέδιο,
- ✓ στον υποδοχέα παραγωγικών δραστηριοτήτων, προτείνεται επίσης εκτός από τις αστικού τύπου μεταποιητικές μονάδες που έχουν μικρές απαιτήσεις σε γη, να χωροθετούνται και μονάδες μεταποιητικές και χονδρεμπορίου, υποστήριξης του αστικού αλλά και αγροτικού τομέα, οι οποίες έχουν μεγαλύτερες απαιτήσεις σε γη, αλλά και μονάδες του κατασκευαστικού κλάδου όπως εμπόριο οικοδομικών υλικών, μονάδες παραγωγής σκυροδέματος, μονάδες παραγωγής δομικών υλικών ή και άλλων κλάδων με υψηλές απαιτήσεις σε γη,
- ✓ ο προτεινόμενος υποδοχέας μπορεί πλέον στον ευρύτερο Καλλικρατικό Δήμο να λειτουργήσει κάτω από ένα καινούργιο πλαίσιο λειτουργίας και σαν δέκτης επιχειρήσεων από το κέντρο αλλά και τα νοτιοδυτικά προάστια της πόλης της Λαμίας, συμβάλλοντας έτσι στην αποσυμφόρηση της πόλης από παρόμοιες οχλούσες την περιοχή κατοικίας χρήσεις, με ανάλογη βέβαια επαύξηση της προς πολεοδόμηση έκτασής του.

Υποδομές Ενέργειας

Οι κύριες ενεργειακές μορφές στο Δήμο είναι η ηλεκτρική ενέργεια, το πετρέλαιο και σταδιακά εισάγεται το φυσικό αέριο. Προμηθευτής της ηλεκτρικής ενέργειας είναι η ΔΕΗ και μελλοντικά μεμονωμένοι ιδιώτες στα πλαίσια της παραγωγής αιολικής και υδροηλεκτρικής ενέργειας. Η διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας γίνεται αποκλειστικά από τη ΔΕΗ. Προμηθευτής και διανομέας του φυσικού αερίου είναι η ΔΕΦΑ.

Το εγχώριο ενεργειακό δυναμικό της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος, στην οποία υπάγεται ο Δήμος Λαμιέων, είναι κοιτάσματα λιγνιτών, υδροδυναμικό και άλλες ανανεώσιμες πηγές, όπως αιολικό δυναμικό, γεωθερμία και βιομάζα. Η ευρύτερη περιοχή του Δήμου έχει υψηλό γεωθερμικό και αιολικό δυναμικό.

Στην περιοχή έχουν γίνει πολλές έρευνες για γεωθερμία στις περιοχές Σπερχειού, χωρίς ωστόσο να έχουν οδηγήσει σε εκμεταλλεύσιμες εφαρμογές. Οι περιοχές που έχουν καταρχήν γεωθερμικό ενδιαφέρον είναι οι εξής:

- Περιοχή Καμένων Βούρλων
- Περιοχή Θερμοπυλών εντός του Δήμου Λαμιέων
- Περιοχή Ψωρονερίων εντός του Δήμου Λαμιέων
- Λουτρά Υπάτης, εντός του Δήμου Λαμιέων

Η ζήτηση καλύπτεται από το Εθνικό Σύστημα Παραγωγής-Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας.

Στην περιοχή του Δ.Ε. Γοργοποτάμου υπάρχουν εκτεταμένες εγκαταστάσεις του Διασυνδεδεμένου Συστήματος Μεταφοράς της ΔΕΗ. Συγκεκριμένα από την υπόψη περιοχή διέρχονται Γραμμές Μεταφοράς 150.000 Volts (GM 150 KV) και 400.000 Volts (GM 400 KV).

Υπάρχει και κεντρικός αγωγός φυσικού αερίου, που διέρχεται εντός των ορίων του Δήμου. Στην Δ.Ε. Λειανοκλαδίου υπάρχει εγκατεστημένο Δίκτυο Μεταφοράς 150kV και 400kV στην περιοχή μελέτης.

Το φυσικό αέριο αποτελεί εναλλακτική πηγή ενέργειας και δύναται να χρησιμοποιηθεί για οικιακή και επαγγελματική χρήση. Ωστόσο, παρόλη τη χρησιμότητα δεν έχει κατασκευαστεί δίκτυο σύνδεσης φυσικού αερίου με τους οικισμούς της Δημοτικής Ενότητας, και έτσι δεν υπάρχει στην περιοχή η δυνατότητα παροχής τέτοιας μορφής ενέργειας.

Η περιοχή της Κοινότητας καλύπτεται πλήρως από το δίκτυο ηλεκτροδότησης της Δ.Ε.Η. Στην περιοχή δεν υπάρχουν εγκατεστημένα συστήματα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, εκτός από ένα μικρό αριθμό ηλιακών θερμοσιφώνων που είναι τοποθετημένοι σε ποσοστό μικρότερο του 1% των νοικοκυριών.

Τηλεπικοινωνιακές Υποδομές

Οι τηλεπικοινωνίες στην Περιφέρεια αποτελούνται από τα δίκτυα του ΟΤΕ με εξαίρεση την κινητή τηλεφωνία που καλύπτεται από ιδιώτες επενδυτές με δικές τους

υποδομές. Οι υποδομές του ΟΤΕ έχουν αναδιοργανωθεί ικανοποιητικά, στο πλαίσιο του Προγράμματος του ΟΤΕ για εκσυγχρονισμό της υπάρχουσας συμβατικής υποδομής, και καλύπτουν ικανοποιητικά όλη την περιοχή του Δήμου. Στην ευρύτερη περιοχή της Λαμίας βρίσκεται εγκατεστημένος ο μεγάλος Δορυφορικός Σταθμός του ΟΤΕ (Σκάρφεια). Τα σύγχρονα μέσα τηλεπικοινωνιών, όπως πρόσβαση στο διαδίκτυο, είναι πλέον ευρέως διαδομένες.

Κοινωνικές Υποδομές³¹

Υγεία – Πρόνοια

Βόρεια της Λαμίας και στην άμεση περίμετρο της περιοχής βρίσκεται το κτήριο που στεγάζει το νέο Περιφερειακό Νοσοκομείο Στερεάς Ελλάδας και βέβαια το Νοσοκομείο Λαμίας. Η θέση του και η πρόσβαση σε αυτό είναι εξαιρετικά ικανοποιητικές για την ανάπτυξη και την λειτουργία του.

Στο Δήμο, λειτουργούν δύο ιδιωτικές κλινικές-μαιευτήρια, καθώς επίσης και πλήθος περιφερειακών ιατρείων, που είναι εγκατεστημένα στις τοπικές κοινότητες του Δήμου, τα οποία επισκέπτονται περιοδικά και με συγκεκριμένο πρόγραμμα ημερών αγροτικοί ιατροί.

Αν και στον Δήμο γενικότερα παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια μείωση στις θεραπευτικές και ιδιωτικές κλίνες, παρατηρήθηκε επίσης σημαντική αύξηση στον αριθμό των ιατρών, γεγονός που προκαλεί θετικές επιπτώσεις στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη του συνόλου των Δημωτών.

Κοινωνικές Υπηρεσίες

Ξεχωριστό κομμάτι του κοινωνικού ιστού και των υποδομών μίας χώρα αποτελεί, η Κοινωνική Πρόνοια. Ο Δήμος Λαμίας, είναι ένας υποδειγματικός δήμος, παροχής υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και καινοτομίας και ευρηματικότητας στον τομέα αυτό. Οι κοινωνικές υπηρεσίες παρέχονται μέσω της Δημοτικής Κοινωφελούς Επιχείρησης του Δήμου Λαμίας αναπτύσσοντας δράσεις για:

- ✓ **«Βοήθεια Στο Σπίτι»**
- ✓ **Ιατροκοινωνικό Κέντρο Αθίγγανων**
- ✓ **Κέντρα Ημερήσιας Φύλαξης Ηλικιωμένων(ΚΗΦΗ)**
- ✓ **Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών**
- ✓ **Κέντρο Πρόληψης και Ενημέρωσης κατά των Ναρκωτικών σε συνεργασία με τον ΟΚΑΝΑ.**
- ✓ **Γραφείο Ενημέρωσης για την Ευρώπη**
- ✓ **Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (5)**

Ακόμα ο Δήμος έχει αγοράσει μία εξαιρετικά μεγάλη έκταση και συμμετέχει σε πρόγραμμα του Υπουργείου Εσωτερικών σε μία δράση που αφορά της αντιμετώπισης

³¹ Οι κοινωνικές υποδομές αποτελούν για κάθε δήμο βιοτικό κομμάτι ανάπτυξης και εξέλιξης.

των αστέγων αθίγγανων, και την παροχή στέγης σε αυτούς που το επιθυμούν με δανειοδότηση και ευνοϊκούς όρους.

Επίσης έχουν αναπτυχθεί και 3 ιδιαίτερα σημαντικές προνοιακές δομές οι οποίες είναι:

1. **«Ρούχο και Παιχνίδι»**, όπου γίνεται συλλογή Ρούχων και Παιχνιδιών καλής κατάστασης και παρέχονται σε Δημότες που έχουν ανάγκη, η δράση αυτή επίσης ενσωματώθηκε με το «Κοινωνικό Παντοπωλείο».
2. **«Τράπεζα Ελεύθερου Χρόνου»**, είναι τράπεζα χωρίς χρήματα, η οποία λειτουργεί ως εργαλείο κοινωνικοποίησης και ενδυνάμωσης του ατόμου και υποστηρίζεται από τον δικό του εσωτερικό «νόμισμα-χρόνος» ή «νόμισμα-εθελοντική εργασία». Αποτελεί δίκτυο ανταλλαγής υπηρεσιών με βάση της την αμοιβαία εμπιστοσύνη και έχει δοκιμαστεί με επιτυχία και σε άλλες Ευρωπαϊκές Χώρες. Για κάθε ώρα εθελοντικής εργασίας που προσφέρει ένα μέλος μπορεί να ζητήσει και λαμβάνει μία ώρα προσφοράς σε τομείς που χρειάζεται.
3. **«Κοινωνικό Παντοπωλείο»**, παρέχει δωρεάν είδη παντοπωλείου (απορρυπαντικά, είδη πρώτης ανάγκης, κλπ.), σε οικογένειες με σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Στεγάζεται στην πρώην Δημοτική Αγορά.

Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση αποτελεί συστατικό στοιχείο οργάνωσης και εξέλιξης κάθε κοινωνίας αλλά και ενίσχυσης της Τοπικής Ανάπτυξης. Ο Δήμος Λαμίας διαθέτει εξαιρετικές σχολικές υποδομές. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αριθμητικά αλλά και διαγραμματικά οι σχολικές υποδομές του Δήμου.

Γενικότερα ο Δήμος Λαμίας διαθέτει ως επί το πλείστον Δημόσια Εκπαίδευση, αλλά έχει επίσης και Ιδιωτικά Σχολεία. Σημαντικό επίσης είναι να αναφερθεί ότι η Λαμία έχει και σχολές μετά-λυκειακής εκπαίδευσης και κατάρτισης ΙΕΚ/ ΣΕΚ καθώς επίσης και τις σχολές του ΟΑΕΔ. Επίσης έχει και Ειδικά Σχολεία για παιδιά με ειδικές ικανότητες, ένα μουσικό ιδιωτικό γυμνάσιο και τεχνικά λύκεια.

Αν όχι το σημαντικότερο που ίσως πρέπει να επισημανθεί είναι το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας, και το ΤΕΙ Λαμίας, που εκτός από την εκπαιδευτική αναβάθμιση που παρέχουν στην περιοχή, αποτελούν πόλους τοπικής και αστικής ανάπτυξης της πόλης της Λαμίας.

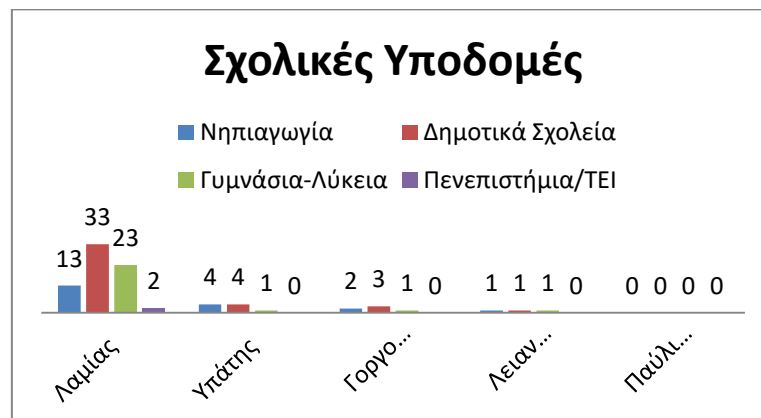
Οι τοπικές κοινότητες στο σύνολο τους δεν διαθέτουν μεμονωμένες κτηριακές σχολικές υποδομές, λόγω του μικρού αριθμού μαθητών στην κάθε περιοχή, έτσι εξυπηρετούνται από τις γύρω περιοχές που διαθέτουν σχολικές υποδομές.

3.1.4 Βασικές Υπηρεσίες

Εκπαίδευση-Αριθμητική Παρουσίαση Σχολικών Υποδομών

Δ.Ε.	Νηπιαγωγεία	Δημοτικά Σχολεία	Γυμνάσια-Λύκεια	Πανεπιστήμια/ΤΕΙ
Λαμίας	13	33	23	2
Υπάτης	4	4	1	0
Γοργοποτάμου	2	3	1	0
Λειανοκλαδίου	1	1	1	0
Παύλιανης	0	0	0	0

Πίνακας 12. Σχολικές Υποδομές Πηγή: Ε.Π. Δ. Λαμίας

Διάγραμμα 3

Υγεία-Υποδομές Υγείας-Αριθμητική Παρουσίαση

Δείκτες Υποδομών Υγείας	2000			2005		
	Ν. Φθιώτιδας	Στερεά Ελλάδα	Χώρα	Ν. Φθιώτιδας	Στερεά Ελλάδα	Χώρα
Κλίνες θεραπευτηρίων	381	1.024	51.500	316	997	52.508
Δημόσια νοσοκομεία	1	8	145	1	8	147
Ιδιωτικές κλινικές	3	8	192	2	6	170
Κλίνες ιδιωτικών κλινικών	85	202	15.141	60	142	14.389
Αριθμός ιατρών	400	1.350	47.251	452	1.486	55.556
Αριθμός οδοντιάτρων	130	397	12.362	139	417	13.438
Φαρμακεία	105	372	8.977	112	343	9.321
Αριθμός ιατρών ανά 1000 κατοίκους	2,35	-	-	2,69	-	-

Πίνακας 13. Υποδομές Υγείας, Ε.Π. Δ.Λαμίας, σε επίπεδο Νομού

Κεφάλαιο 4. Το Πρότυπο Ανάπτυξης του Δήμου Λαμίας

4.1 Όραμα-Στρατηγική-Κατευθυντήριες Αρχές- Άξονες Προτεραιότητας.

Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, το όραμα του Δήμου Λαμιέων για τα επόμενα κρίσιμα χρόνια αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα τα οποία κινούνται παράλληλα και αλληλοεξαρτώνται σε μέγιστο βαθμό:

Σε πρώτο επίπεδο η επιδίωξη είναι ένας Δήμος φιλικός και ελκυστικός για τους πολίτες του, με ταυτότητα και ευαισθησίες, με στόχους και προοπτική, με ευκαιρίες και με αποτελέσματα. Έναν Δήμο πρωτοπόρο και εγγυητή παρεμβάσεων σε τοπικό αλλά και υπερτοπικό επίπεδο, πρωτεργάτη της ανάπτυξης και στυλοβάτη της απασχόλησης.

Σε δεύτερο επίπεδο η βούληση αναφέρεται σε έναν Δήμο που να αξιοποιεί την γεωγραφική του θέση και τα πολλά και σημαντικά συγκριτικά του πλεονεκτήματα για να αναδειχθεί σε οικονομικό και πολιτισμικό κέντρο.

Η στρατηγική ανάπτυξης του Δήμου Λαμιέων για την επόμενη τριετία έρχεται να υπηρετήσει τις πολιτικές της αειφόρου και βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή μιας οικονομικής ανάπτυξης που σχεδιάζεται και υλοποιείται λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος αλλά και τους κατοίκους του, συνεχίζοντας μια πολιτική ετών και κινούμενη με στόχο

- ✓ Την προστασία και βελτίωση του αστικού και περί-αστικού περιβάλλοντος
- ✓ Την ενδυνάμωση της απασχόλησης και την διασφάλιση κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας
- ✓ Την ενίσχυση και στήριξη των τοπικών παραγωγικών δυνάμεων
- ✓ Την ανάπτυξη και υποστήριξη της συνεκτικότητας του κοινωνικού ιστού

Ήδη από το 2008 ο Δήμος Λαμιέων προχώρησε, μέσα από διαδικασίες Στρατηγικού Σχεδιασμού, στην σύνταξη Επιχειρησιακού Σχεδίου το οποίο σήμερα επικαιροποιεί, δεδομένων και των νέων ρυθμίσεων στο χώρο της Αυτοδιοίκησης που επέφερε ο νόμος «Καλλικράτης».

Ο Δήμος Λαμίας στον εθνικό αναπτυξιακό σχεδιασμό, όπως αυτός εκφράζεται μέσα από τα προγραμματικά κείμενα, αναγνωρίζεται ως ένα ιδιαίτερα δυναμικό αστικό κέντρο και ένας από τους βασικούς εθνικούς πόλους ανάπτυξης. Σύμφωνα με το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για την πόλη της Λαμίας προωθείται η αναβάθμιση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών και η καινοτομία, με στόχο την ανάπτυξη και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Η γεωγραφική θέση του Δήμου τον κατατάσσει στους Δήμους στρατηγικής σημασίας καθώς συμμετέχει σε δύο από τους κύριους άξονες της ηπειρωτικής χώρας και ειδικότερα συμμετέχει στον Άξονα κεντρικής ενδοχώρας, ο οποίος αναπτύσσεται κατά μήκος της Ε65 όπως επίσης συμμετέχει και στον Διαγώνιο Άξονα (αναπτύσσεται κατά μήκος του οδικού άξονα Λαμία-Ιτέα/Άμφισσα- Αντίρριο- Πάτρα. Διασύνδεση άμεση του Διεθνούς λιμένα της Πάτρας με την κεντρική Ελλάδα, μέσω της Λαμίας, διευκολύνοντας τις ροές ανθρώπων και αγαθών).

Η Δημοτική Αρχή έχοντας ήδη αναγνωρίσει τα αντικειμενικά στοιχεία της υφισταμένης κατάστασης και των προοπτικών τόσο του ίδιου του Δήμου όσο και του ευρύτερου εξωτερικού περιβάλλοντος μέσα από:

- ✓ Το Επιχειρησιακό Σχέδιο 2008-2011 του Καποδοστριακού Δήμου Λαμιέων
- ✓ Τα Σχέδια Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτής Πόλης (ΣΧΟΑΠ) που εκπονήθηκαν την περίοδο 2005-2009 για τους επίσης Καποδοστριακούς Δήμους Λειανοκλαδίου, Υπάτης και Γοργοποτάμου και της Κοινότητας Παύλιανης και
- ✓ Τις διαδικασίες του παρόντος για την περίοδο 2001-2014

προσδιορίζει ως αναπτυξιακό κεντρικό στόχο-όραμα την ανάδειξη του Δήμου Λαμιέων σε:

- *Τόπο υψηλής ποιότητας διαβίωσης με πρωταγωνιστικό ρόλο τις κοινωνικές και πολιτιστικές δράσεις και*
- *Πόλο άσκησης καινοτόμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας.*

Για την επίτευξη αυτού του κεντρικού στόχου έχει συνταχθεί το παρόν στρατηγικό σχέδιο στο οποίο εντοπίζονται, σε σχέση με τον ίδιο τον Δήμο αλλά και το εξωτερικό του περιβάλλον:

Οι υπάρχουσες δυνατότητες που μπορούν να συνεισφέρουν στην αναπτυξιακή διαδικασία

- ✓ Οι ευκαιρίες που μπορούν να αξιοποιηθούν προς την ίδια κατεύθυνση
- ✓ Τα προβλήματα που αναφύονται και δημιουργούν αρνητικές επιπτώσεις
- ✓ Οι διάφοροι κίνδυνοι που περιορίζουν τις προθέσεις και απειλούν την επιτυχία των προσπαθειών

Από πλευράς χρηστικότητας το στρατηγικό σχέδιο έχει συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα (2011-2014), επιλεγμένη στόχευση και μετρήσιμα μεγέθη.

Επικεντρώνει κυρίως στην μεγιστοποίηση των δυνατοτήτων του Δήμου και στην ενεργό συμμετοχή των δημοτών και κάτω από αυτό το πρίσμα η λειτουργική δομή του Δήμου, η στελέχωσή του και γενικότερα η αποτελεσματικότητά του δεν αποτελούν κάτι θέσφατο και ανέγγιχτο, αλλά αντίθετα θεωρούνται ως η καρδιά του συστήματος.

Υπό αυτή την έννοια εξελίσσεται διαχρονικά ένας διαρκής επαναπροσδιορισμός περιεχομένου, συγκρότησης και ανάπτυξης που εξειδικεύεται:

- ✓ Στην ανάγκη εκσυγχρονισμού της οργάνωσης και λειτουργίας των υπηρεσιών, ενέργεια απαραίτητη μετά και την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου της Πρωτοβάθμιας Αυτοδιοίκησης. Κυρίαρχη επιδίωξη αποτελεί η ακόμα καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών μέσα από την απλούστευση των διαδικασιών και την ανάπτυξη νέων εξυπηρετήσεων

- ✓ Στην βελτίωση της κτιριακής και υλικοτεχνικής υποδομής έτσι ώστε να υποβοηθηθεί ο ανθρώπινος παράγοντας (στελεχιακό δυναμικό του Δήμου και πολίτες) στην βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών
- ✓ Στην εξασφάλιση προϋποθέσεων για ενεργό συμμετοχή των πολιτών στα δημοτικά δρώμενα, αλλά και γενικότερα στα κοινωνικά.

Η ενεργός συμμετοχή των πολιτών εξασφαλίζεται εφόσον το στρατηγικό σχέδιο εκτελείται σύμφωνα με ορισμένες *κατευθυντήριες αρχές*. Ο Δήμος Λαμίας αναγνωρίζει ως βασική αρχή, *τη διαχείριση της καθημερινότητας των Δημοτών ως έκφραση σεβασμού και ως κρίσιμο στοιχείο για καλύτερη ποιότητα ζωής και ευημερία*.

Οι *κατευθυντήριες αρχές* που έχει καθορίσει ο Δήμος για την υλοποίηση του στρατηγικού σχεδίου είναι:

1. Η μεγιστοποίηση της κοινωνικοοικονομικής αποδοτικότητας των διαθέσιμων πόρων, για παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.
2. Η αρμονική συνεργασία με τους κοινωνικούς, πολιτιστικούς και επιχειρηματικούς φορείς.
3. Η χρηστή αλλά και με διαφάνεια διαχείριση των οικονομικών και της περιουσίας του Δήμου.
4. Η ευαισθητοποίηση απέναντι στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα και η ανάληψη σχετικών πρωτοβουλιών.
5. Η ευρύτερη δυνατή συμμετοχή των δημοτών στις τοπικές υποθέσεις.
6. Η αξιοποίηση των προσφερομένων μέσων και πόρων της περιοχής.
7. Ο σεβασμός του περιβάλλοντος και η αειφόρος ανάπτυξη.

Κατευθυντήριες Αρχές

Η προσέγγιση του οράματος του Δήμου στηρίχθηκε σε πέντε βασικές κατευθυντήριες αρχές οι οποίες συνοψίζονται στις εξής:

- ✓ Στην ανταπόκριση στις ανάγκες των πολιτών και η ισότιμη εξυπηρέτηση όλων χωρίς διακρίσεις.
- ✓ Στην πλήρη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων (φυσικών, ανθρώπινων, οικονομικών) και των προσφερομένων μέσων στη βάση των αρχών της αειφόρου ανάπτυξης.
- ✓ Στην ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με τοπικούς αλλά και υπερτοπικούς κοινωνικούς, πολιτιστικούς και επιχειρηματικούς φορείς.
- ✓ Στην χρηστή και διαφανή διαχείριση των οικονομικών και της περιουσίας του Δήμου.
- ✓ Στην ευαισθητοποίηση απέναντι στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα και την ανάληψη σχετικών πρωτοβουλιών.

Καθορισμός τις Στρατηγικής

Προκειμένου να καθορισθεί η ακολουθητέα στρατηγική για την περίοδο 2011-2014 είναι αναγκαίο να προσδιορισθούν οι άξονες γύρω από τους οποίους θα οργανωθούν οι παρεμβάσεις του Δήμου και να καθορισθούν οι στόχοι μέσα από τους οποίους θα

εξειδικεύεται το αντικείμενο των δράσεων και ενεργειών του επιχειρησιακού σχεδιασμού.

Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων της εξωτερικής και εσωτερικής ανάλυσης και τις γενικότερες εθνικές (τομεακές και περιφερειακές) αναπτυξιακές προτεραιότητες, η στρατηγική του Δήμου Λαμιέων αναπτύσσεται στους τέσσερις άξονες που περιγράφονται παρακάτω και για καθέναν από τους οποίους εξειδικεύονται Μέτρα και Στόχοι:

1. **Περιβάλλον και ποιότητα ζωής** περιλαμβάνονται Μέτρα που εξυπηρετούν παρεμβάσεις σχετικές με την προστασία του περιβάλλοντος (αστικού και περιαστικού, δομημένου και μη), την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών στην καθημερινότητά τους και γενικότερα την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.
2. **Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός και Αθλητισμός** περιλαμβάνονται Μέτρα που εξυπηρετούν παρεμβάσεις σχετικές με τους αντίστοιχους θεματικούς τομείς , στον βαθμό και την έκταση που τα αντικείμενα αυτά συνθέτουν κατά κύριο λόγο την ίδια την υπόσταση της αυτοδιοίκησης, έτσι όπως αυτή προσδιορίζεται στο θεσμικό πλαίσιο που την διέπει.
3. **Τοπική Οικονομία και Απασχόληση** περιλαμβάνονται Μέτρα που εξυπηρετούν παρεμβάσεις σχετικές με την δημιουργία και/ή εξασφάλιση προϋποθέσεων που ενισχύουν την τοπική οικονομία, την αγορά εργασίας και γενικότερα εξασφαλίζουν ισορροπία στο τοπικό οικονομικό προϊόν.
4. **Βελτίωση της Διοικητικής ικανότητας και της Οικονομικής κατάστασης** του Δήμου περιλαμβάνονται Μέτρα που εξυπηρετούν παρεμβάσεις σχετικές με την βελτίωση της λειτουργικότητας των δημοτικών υπηρεσιών και την προσαρμογή στις νέες συνθήκες, τόσο τις «καλλικρατικές», όσο και τις γενικότερες κοινωνικοοικονομικές διεθνείς και εθνικές.

Τα Μέτρα αφορούν μεγαλύτερες θεματικές κατηγορίες μέσα από τις οποίες προσδιορίζονται ευρείες παρεμβατικές πολιτικές και η εξέλιξή τους διαμορφώνει ανάλογα τις συνθήκες λειτουργίας του κοινωνικού ιστού.

Οι Στόχοι κατηγοριοποιούν τα Μέτρα και αποτελούν στην ουσία μια διαδικασία εξειδίκευσης του πρακτέου πριν από την σύνταξη του επιχειρησιακού προγράμματος, όπου θα ενταχθούν δράσεις και ενέργειες.

4.2 Μέτρα και Στόχοι

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου αποτελεί βασικό εργαλείο προγραμματισμού, δράσεων τοπικής και εσωτερικής ανάπτυξης του Δήμου. Για το λόγο αυτό:

- ❖ Είναι ολοκληρωμένο πρόγραμμα τοπικής ανάπτυξης και βελτίωσης της διοικητικής ικανότητας του ΟΤΑ και προϊόν συλλογικής λειτουργίας των υπηρεσιών του Δήμου

- ❖ Είναι οργανικό στοιχείο της καθημερινής λειτουργίας και διοίκησης του Δήμου και μέρος του προγραμματικού του κύκλου
- ❖ Είναι εύχρηστο, σύντομο και περιεκτικό, κωδικοποιώντας κατά το δυνατόν την πληροφορία που παρέχει, ώστε να διευκολύνει την παρακολούθηση και την επικαιροποίησή του
- ❖ Δίνει έμφαση στη διάγνωση, σε σχέση με την αποτύπωση του εξωτερικού και εσωτερικού περιβάλλοντος, για την ανάδειξη βασικών αναπτυξιακών προτεραιοτήτων
- ❖ Δίδει έμφαση στον τεκμηριωμένο προσδιορισμό των ολιγάριθμων κρίσιμων ζητημάτων, στα οποία πρέπει να επικεντρώσει τις προσπάθειές του ο Δήμος, λαμβάνοντας υπόψη τα τοπικά προβλήματα, τις εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές προτεραιότητες και τις δυνατότητές του ως οργανισμού
- ❖ Οι άξονες του στρατηγικού σχεδιασμού είναι προκαθορισμένοι και σε συμφωνία με την οργάνωση των αρμοδιοτήτων σε θεματικές ενότητες (4 άξονες) (Ν 3852/2010)
- ❖ Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός αποτελεί την κεντρική αναφορά ώστε να δίνει εύκολα το υπόβαθρο, σχεδόν αυτοματοποιημένα, για την εκπόνηση επιμέρους σχεδίων δράσης (ανά υπηρεσία υλοποίησης, ανά θεματική, κλπ.)
- ❖ Διερευνά πλήθος πηγών χρηματοδότησης, αποτελώντας βάση για το σχεδιασμό και υλοποίηση δράσεων κυρίως αναπτυξιακού χαρακτήρα
- ❖ Συνδέεται με το ετήσιο πρόγραμμα δράσης, το τεχνικό πρόγραμμα και τον προϋπολογισμό του Δήμου
- ❖ Υποστηρίζεται, κατά το δυνατόν, από μηχανογραφική εφαρμογή
- ❖ Αξιοποιεί δείκτες επίδοσης

Στόχοι

Σκοπός των πενταετών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Δήμων είναι η προώθηση της Δημοτικής και της εσωτερικής ανάπτυξης του Δήμου, σε εναρμόνιση με τις κατευθύνσεις αναπτυξιακού σχεδιασμού σε τοπικό και εθνικό επίπεδο και τις νέες αρμοδιότητες που ορίζει το Πρόγραμμα Καλλικράτης. Οι Στόχοι του επιχειρησιακού προγράμματος του Δήμου Λαμίας διαχωρίζεται στις εξής κατηγορίες:

I. Προώθηση της τοπικής ανάπτυξης

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα κατά κύριο λόγο θα προσδιορίζει τις νέες δραστηριότητες που θα πρέπει να εκτελέσει ο Δήμος στο πλαίσιο των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων του, με απώτερους σκοπούς :

- την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής και τη διασφάλιση της ποιότητας ζωής, με παρεμβάσεις στους τομείς (ενδεικτικά):
 1. Της προστασίας και της αειφόρου διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος
 2. Της βελτίωσης και διαχείρισης του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος
 3. Των τεχνικών υποδομών και των δικτύων εξυπηρέτησης
- τη βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας των κατοίκων της περιοχής του, με παρεμβάσεις στους τομείς (ενδεικτικά):

1. Της Κοινωνικής Πολιτικής και της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης
 2. Της Υγείας
 3. Της Παιδείας / Δια βίου μάθησης/ Πολιτισμού / Αθλητισμού
 4. Της Ισότητας των Φύλων και των Ευκαιριών
- τη βελτίωση της τοπικής οικονομίας και απασχόλησης, με παρεμβάσεις στους τομείς (ενδεικτικά):
1. Των οικονομικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων
 2. Της απασχόλησης

II. Εσωτερική ανάπτυξη του Δήμου ως οργανισμού

- Εκτός από τις δράσεις για την προώθηση της Δημοτικής και τοπικής ανάπτυξης το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Δήμου ως δημόσιου οργανισμού (ως φορέα παροχής συλλογικών αγαθών και υπηρεσιών αλλά και ως θεσμού διασφάλισης της υλοποίησης πολιτικών σε περιφερειακό επίπεδο, σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών), με σκοπούς τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της νομιμοποίησης της λειτουργίας της. Ειδικότερα οι σχετικές δράσεις αποσκοπούν :
1. στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δραστηριοτήτων και στην καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη
 2. στη βελτίωση της παραγωγικής ικανότητας των υπηρεσιών της, της ανάπτυξης του υφιστάμενου προσωπικού, της μηχανοργάνωσης, της προμήθειας εξοπλισμού και της εξασφάλισης γης και κτιριακών εγκαταστάσεων
 3. στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου, μέσω του μεσοπρόθεσμου οικονομικού προγραμματισμού, της παρακολούθησης του κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών και της ορθολογικότερης οικονομικής διαχείρισης.

III. Ανάπτυξη των συνεργασιών του Δήμου

- Ο ρόλος του Δήμου, πλέον των οριοθετημένων από το θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτες, είναι να μεριμνά για τη συνολική ευημερία της περιοχής του. Η διοίκηση γίνεται αντιληπτή όχι μόνο ως διοίκηση για τη παροχή ορισμένων πάγιων υπηρεσιών του Δήμου, αλλά ως μέριμνα για το σύνολο των τοπικών υποθέσεων. Σ' αυτή την κατεύθυνση το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου θα πρέπει να επισημαίνει τη συμβολή που μπορούν να έχουν στην ανάπτυξη του Δήμου:
1. Οι τοπικοί κοινωνικοί και οικονομικοί φορείς (ιδιωτικές επιχειρήσεις, σύλλογοι και μη κυβερνητικές οργανώσεις)
 2. Οι γειτονικοί όμοροι Δήμοι
 3. Οι λοιποί φορείς του πολιτικό-διοικητικού συστήματος της χώρας (Κεντρικοί φορείς και Περιφέρεια)

Επομένως, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα εκτός από τις υπηρεσίες, τα έργα και τις ρυθμίσεις για τα οποία είναι αρμόδιος ο Δήμος, είναι δυνατό να εντοπίζει δραστηριότητες που ανήκουν στην αρμοδιότητα άλλων φορέων και να προσδιορίζει τις αναγκαίες ενέργειες συνεργασίας και συντονισμού με αυτούς.

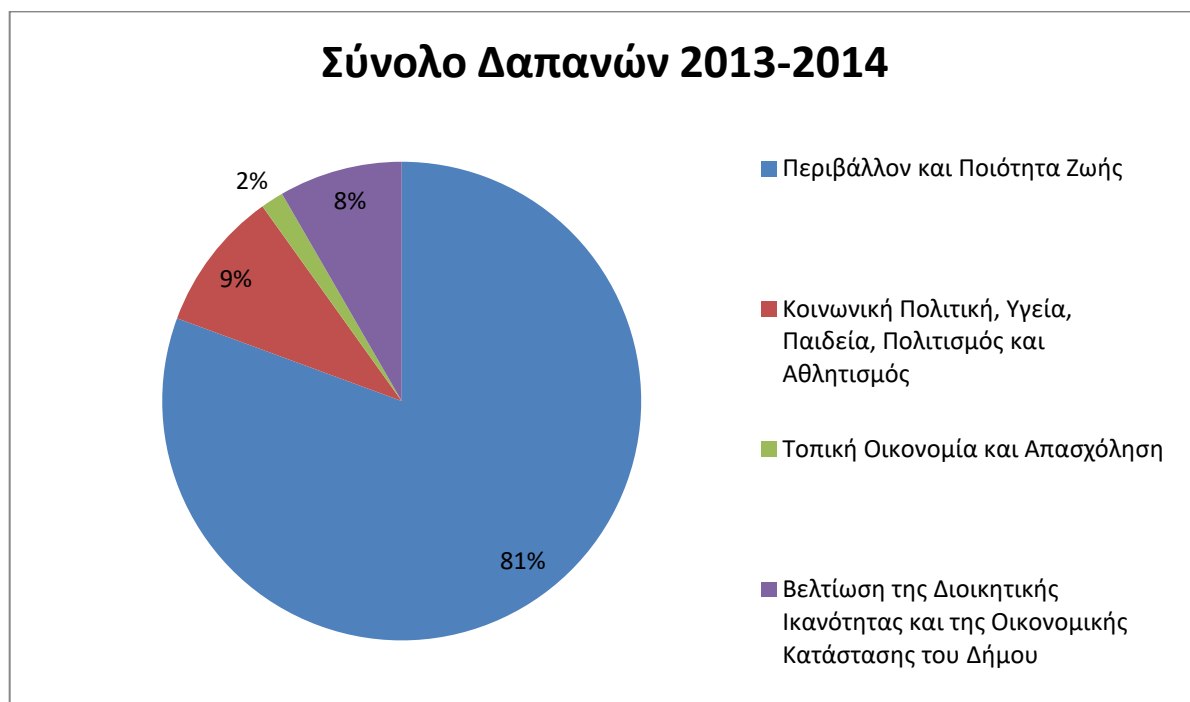
Το πρόγραμμα εκτός των άλλων στοχεύει επίσης, στην αναβάθμιση του επιπέδου συνεργασίας του Δήμου με φορείς του ιδιωτικού, δημόσιου και κοινωνικού τομέα, σε τοπικό, διαπεριφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, για τη συντονισμένη προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και την από κοινού παροχή υπηρεσιών ή υλοποίηση δράσεων και συμφωνιών. (Βλ. Πίνακας 1. Παράρτημα 1. Σελ.)

4.2.1 Χρηματοδότηση Επιχειρησιακού Προγράμματος Δήμου Λαμίας

Η χρηματοδότηση αποτελεί ένα από τα βασικά σημεία ενός επιχειρησιακού προγράμματος. Στο συγκεκριμένο σημείο θα παρουσιαστούν σε πίνακες αλλά και διαγραμματικά οι Δαπάνες του Επιχειρησιακού Προγράμματος για το χρονικό διάστημα 2013-2014, όπως επίσης και οι παρεχόμενοι πόροι ή συνεισφορές για την ολοκλήρωση του προγράμματος. Σύνολο οι Δαπάνες για το 2013-2014 ανέρχονται σε 107.862.178 εκ. € στο σύνολο των αξόνων προτεραιότητας. Ανά άξονα προτεραιότητας οι δαπάνες ανέρχονται για τον Άξονα 1 Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής 86.953.127,98 εκ. €, για τον Άξονα 2 Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός και Αθλητισμός, 10.249.626 εκ. €, για τον Άξονα 3 Τοπική Οικονομία και Απασχόληση, 1.665.544 εκ. € και τέλος για τον Άξονα 4 Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας και της Οικονομικής Κατάστασης του Δήμου, 8.993.880 εκ. €.

<u>Άξονας</u>	<u>Σύνολο Δαπανών 2013-2014</u>
Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής	86.953.127,98
Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός και Αθλητισμός	10.249.626
Τοπική Οικονομία και Απασχόληση	1.665.544
Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας και της Οικονομικής Κατάστασης του Δήμου	8.993.880
Σύνολο	107.862.178

Πίνακας 15. Δαπάνες 2013-2014/άξονα προτεραιότητας. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

Διάγραμμα 3. Δαπάνες 2013-2014/άξονα προτεραιότητας. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

Οι παρεχόμενοι πόροι για το επιχειρησιακό πρόγραμμα του Δήμου Λαμίας, ή διαφορετικά οι Συνεισφορές από βοηθητικά χρηματοδοτικά μέσα προέρχονται από:

1. ΕΣΠΑ
2. ΘΗΣΕΑΣ
3. ΙΔΙΟΙ ΠΟΡΟΙ
4. ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ
5. ΠΔΕ³²
6. ΣΑΕΠ
7. ΣΑΤΑ³³
8. LEADER
9. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
10. Γ'ΚΠΣ
11. ΑΚΣΙΑ³⁴

³² Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων

³³ Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης

12. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
13. ΕΠΠΕΡΑ³⁵

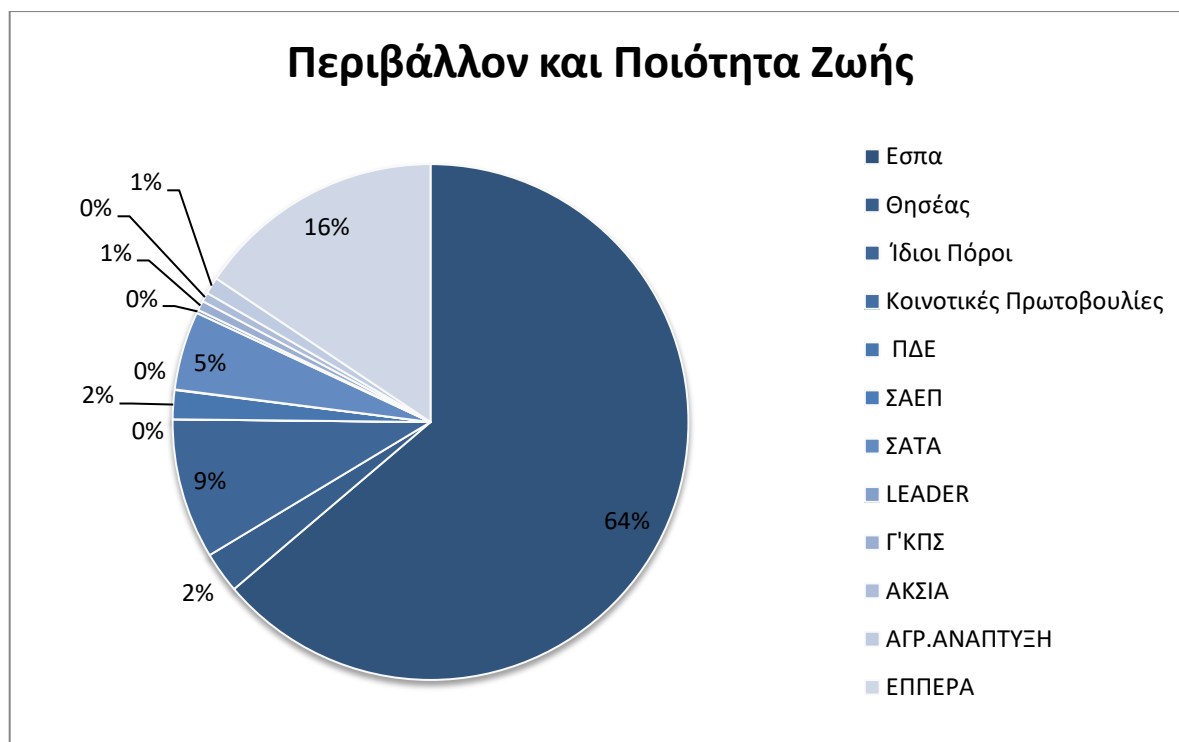
Οι παρακάτω πίνακες και τα διαγράμματα αποτυπώνουν τις συνεισφορές των χρηματοδοτικών μέσων στον επιχειρησιακό προγραμματισμό του Δήμου ανά Άξονα Προτεραιότητας αλλά και συνολικά

<u>Άξονας</u>	<u>ΕΣΠΑ</u>	<u>ΘΗΣΕΑΣ</u>	<u>ΙΔΙΟΙ ΠΟΡΟΙ</u>	<u>ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ</u>
Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής	55.463.889	2.247.172	7.649.700	1.008
ΠΔΕ	ΣΑΕΠ	ΣΑΤΑ	LEADER	Γ'ΚΠΣ
1.580.123	27.043	4.288.430	180.000	526.213
ΑΚΣΙΑ	ΑΓΡ.ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΕΠΠΕΡΑ	Σύνολο Δαπανών 2013-2014	
500.000	921.000	13.568.550	86.953.127,98	

Πίνακας 16. Συνεισφορές Άξονας 1. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

³⁴ Το Πρόγραμμα ΑΚΣΙΑ αποτελεί μια συντονισμένη παρέμβαση του Υπουργείου Εσωτερικών, που στοχεύει στην ουσιαστική υποστήριξη των Δήμων, αξιοποιώντας κάθε διαθέσιμο θεσμικό και χρηματοδοτικό μέσο με στόχο την επίτευξη της δημοσιονομικής εξυγίανσης στους Δήμους, όπου απαιτείται, και γενικότερα την υιοθέτηση της χρηστής οικονομικής διοίκησης στο χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης με ταυτόχρονη ενίσχυση της οικονομικής της αυτοτέλειας.

³⁵ Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη 2007-2013» αποτελεί το Τομεακό Πρόγραμμα του **Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007 - 2013** (ΕΣΠΑ) για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη. Στρατηγικός στόχος του προγράμματος είναι η προστασία, αναβάθμιση και αειφορική διαχείριση του Περιβάλλοντος ώστε να αποτελέσει το υπόβαθρο για την προστασία της δημόσιας υγείας, την άνοδο της ποιότητας ζωής των πολιτών καθώς και βασικό παράγοντα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

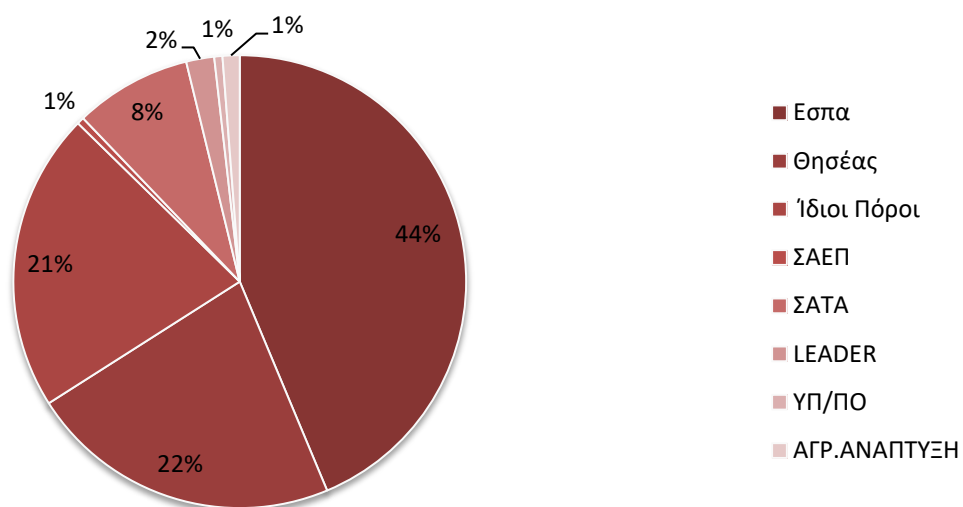

Διάγραμμα 4. Συνεισφορές Άξονας 1. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

Άξονας	ΕΣΠΑ	ΘΗΣΕΑΣ	ΙΔΙΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΣΑΕΠ	ΣΑΤΑ	LEADER	ΥΠ/ΠΟ	ΑΓΡ.ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Σύνολο Δαπανών 2013-2014
Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός και Αθλητισμός	4.478.319	2.284.072	2.188.405	51.727	857.103	205.000	60.000	125.000	10.249.626

Πίνακας 17. Συνεισφορές Άξονας 2. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός και Αθλητισμός

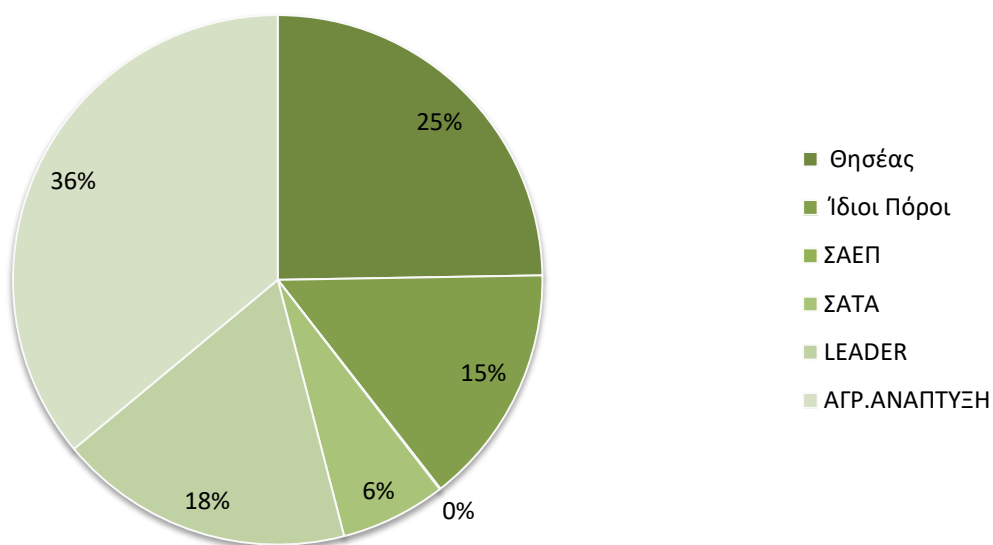

Διάγραμμα 5. Συνεισφορές Άξονας 2. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

Άξονας	ΘΗΣΕΑΣ	ΙΔΙΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΣΑΕΠ	ΣΑΤΑ	LEADER	ΑΓΡ.ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Σύνολο Δαπανών 2013-2014
Τοπική Οικονομία και Απασχόληση	411.916	245.348	1.000	107.280	300.000	600.000	1.665.544

Πίνακας 18. Συνεισφορές Άξονας 3. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

Τοπική Οικονομία και Απασχόληση

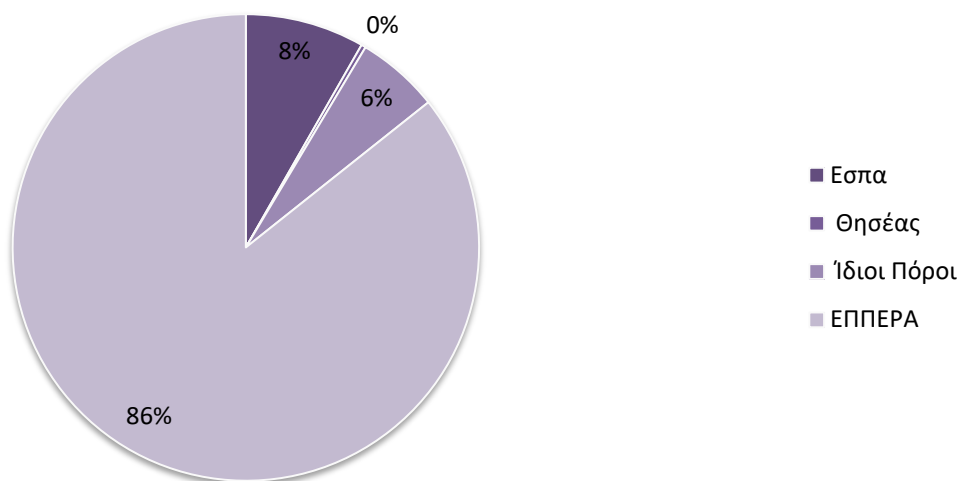

Διάγραμμα 19. Συνεισφορές Άξονας 3. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

<u>Άξονας</u>	<u>ΕΣΠΑ</u>	<u>ΘΗΣΕΑΣ</u>	<u>ΙΔΙΟΙ ΠΟΡΟΙ</u>	<u>ΕΠΠΕΡΑ</u>	<u>Σύνολο Δαπανών 2013-2014</u>
Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας και της Οικονομικής Κατάστασης του Δήμου	743.390	27.890	515.600	7.707.000	8.993.880

Πίνακας 20. Συνεισφορές Άξονας 4. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας και της Οικονομικής Κατάστασης του Δήμου

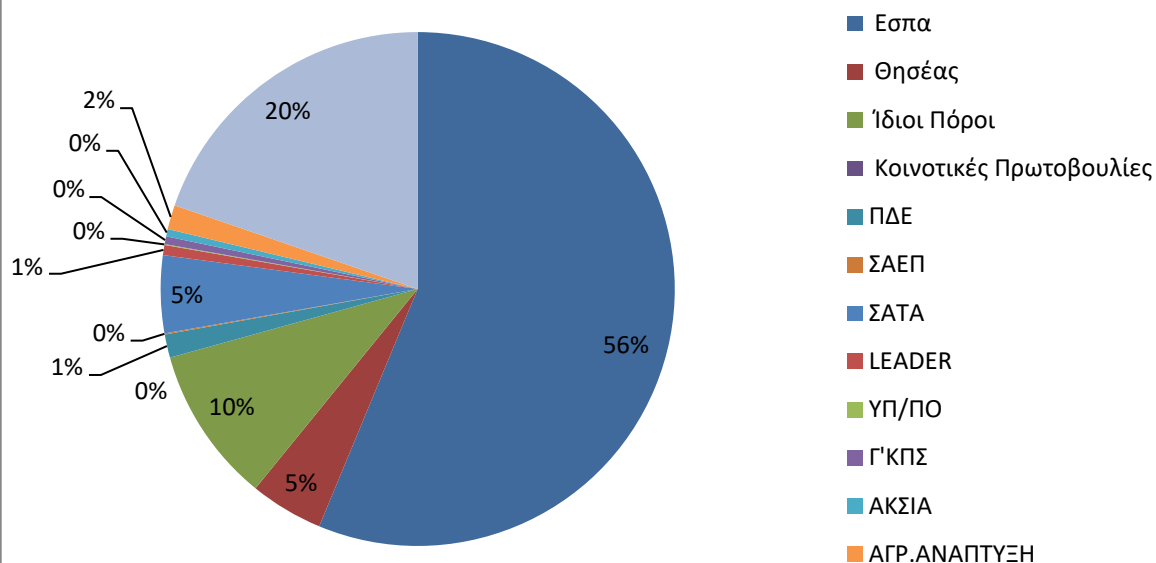

Διάγραμμα 21. Συνεισφορές Άξονας 4. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

<u>Συνεισφορές Δαπανών 2013-2014(Σύνολο)</u>	<u>ΕΣΠΑ</u>	<u>ΘΗΣΕΑΣ</u>	<u>ΙΔΙΟΙ ΠΟΡΟΙ</u>	<u>ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ</u>
107.862.178	60.685.598	4.971.050	10.599.053	1.008
<u>ΠΔΕ</u>	<u>ΣΑΕΠ</u>	<u>ΣΑΤΑ</u>	<u>LEADER</u>	<u>ΥΠ/ΠΟ</u>
1.580.123	79.770	5.252.813	685.000	60.000
<u>Γ'ΚΠΣ</u>	<u>ΑΚΣΙΑ</u>	<u>ΑΓΡ.ΑΝΑΠΤΥΞΗ</u>	<u>ΕΠΠΕΡΑ</u>	
526.213	500.000	1.646.000	21.275.550	

Πίνακας 22. Δαπάνες 2013-2014 Σύνολο Συνεισφορών. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

Συνεισφορές Δαπανών 2013-2014(Σύνολο)

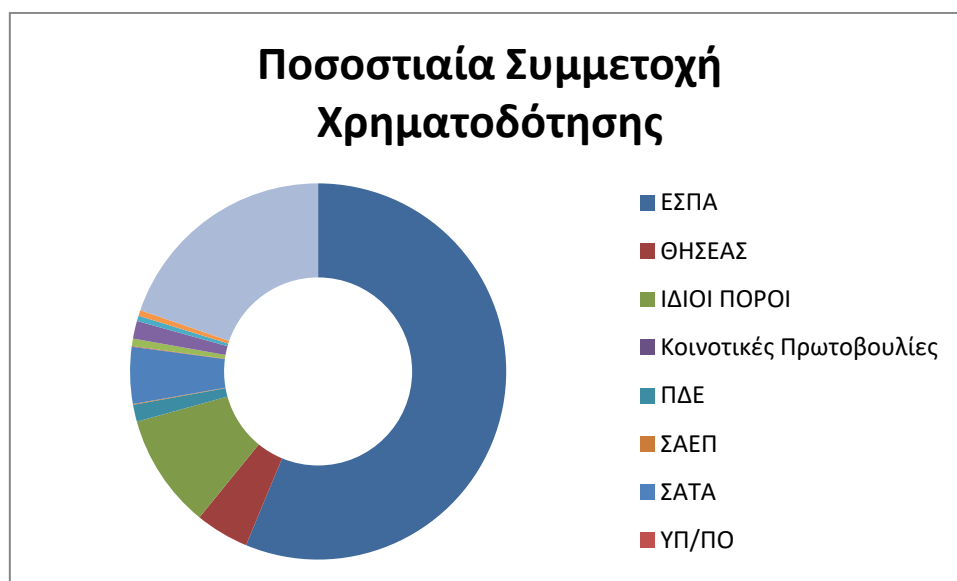

Διάγραμμα 8. Δαπάνες 2013-2014 Σύνολο Συνεισφορών. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

Ποσοστιαία γίνεται αντιληπτό ότι η χρηματοδότηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος πραγματοποιείται κυρίως από την Συνεισφορά του ΕΣΠΑ με ποσοστό 56,26% ενώ δεύτερο έρχεται το ΕΠΠΕΡΑ με ποσοστό 19,72%. Ο πίνακας και το διάγραμμα δείχνουν την ποσοστιαία συμμετοχή κάθε χρηματοδοτικού μέσου στην χρηματοδότηση του προγράμματος.

<u>Χρηματοδοτικό Μέσο</u>	<u>Ποσοστό Συμμετοχής</u>
ΕΣΠΑ	56,26%
ΘΗΣΕΑΣ	4,61%
ΙΔΙΟΙ ΠΟΡΟΙ	9,83%
Κοινοτικές Πρωτοβουλίες	0%
ΠΔΕ	1,46%
ΣΑΕΠ	0,07%
ΣΑΤΑ	4,87%
ΥΠ/ΠΟ	0,06%
LEADER	0,64%
Αγροτική Ανάπτυξη	1,53%
ΑΚΣΙΑ	0,46%
Γ' ΚΠΣ	0,49%
ΕΠΠΕΡΑ	19,72%

Πίνακας 23. Ποσοστιαία Συμμετοχή Χρηματοδοτικών Μέσων. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

Διάγραμμα 9. Ποσοστιαία Συμμετοχή Χρηματοδοτικών Μέσων. Πηγή: Ε.Π. Λαμίας 2011-2014

Η χρηματοδότηση των ειδικών δράσεων αλλά και γενικότερα ενός προγράμματος, είναι βιοτικό σημείο για την προώθηση και υλοποίησή του αλλά και των ειδικών δράσεων γενικότερα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει ειδικά ταμεία αλλά και ειδικά προγράμματα χρηματοδότησης προγραμμάτων με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης χωρικά αλλά και μαζικά.

4.2.2 Πολιτικές Στήριξης Επενδύσεων

Η οικονομική και κοινωνική συνοχή –όπως ορίζεται στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986 (Συνθήκη της ΕΕ)– έχει ως θεμελίωση στόχο την εξομάλυνση και την ενίσχυση της ισορροπίας των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών. Έτσι στην πάροδο του χρόνου, τα οικονομικά αποθέματα διευρύνθηκαν και αναπτύχθηκαν διάφορες πολιτικές στήριξης επενδύσεων που ενισχύουν την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη μιας χώρας.

Για τις ειδικές δράσεις της **Αστικής Ανάπτυξης**, η πιο δημοφιλής πολιτική στήριξης είναι το πρόγραμμα χρηματοδότησης JESSICA.

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα www.jessicafund.gr, το JESSICA προσφέρει τη δυνατότητα στις Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ να αξιοποιήσουν την εμπειρία και την τεχνογνωσία εξωτερικών φορέων καθώς επίσης προσφέρει τη δυνατότητα άντλησης πρόσθετης ιδιωτικής χρηματοδότησης με στόχο την προαγωγή της αειφόρου αστικής ανάπτυξης. Στην περίπτωση που κάποια Διαχειριστική Αρχή επιθυμεί να αξιοποιήσει το χρηματοδοτικό μέσο JESSICA μπορεί να συνεισφέρει πόρους από το Επιχειρησιακό της Πρόγραμμα ενώ οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, τα τραπεζικά ιδρύματα και άλλοι επενδυτές μπορούν να συνεισφέρουν πρόσθετους

πόρους. Δεδομένου ότι τα έργα δεν θα χρηματοδοτηθούν με επιχορηγήσεις, η συνεισφορά του Επιχειρησιακού Προγράμματος στα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης θα είναι ανακυκλώσιμη (η χρηματοδότηση των έργων γίνεται είτε μέσω δανείων, παροχής εγγυήσεων ή ιδίων κεφαλαίων) ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο την αειφορία της επενδυτικής δραστηριότητας. Οι συνεισφορές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη χρηματοδοτικών προϊόντων (είτε με τη μορφή δανείων ή εγγυήσεων ή ιδίων κεφαλαίων) τα οποία θα παρέχονται από τα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης στους τελικούς δικαιούχους. Κρατικές εγγυήσεις για την παροχή δανείων δεν θα δίνονται και κατά συνέπεια δεν υπάρχει καμία επίπτωση στη δημοσιονομική θέση και στο δημόσιο χρέος των κρατών μελών.

Ο πυρήνας λειτουργίας του JESSICA είναι τα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης, που επενδύουν σε συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα και σε άλλα έργα που περιλαμβάνονται σε ολοκληρωμένα σχέδια βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Για να είναι ένα ΤΑΑ επιλέξιμο για χρηματοδότηση από το JESSICA, πρέπει να αποδείξει, μεταξύ άλλων, ότι διαθέτει επαρκή ικανότητα και ανεξαρτησία διαχείρισης, πλήρες επιχειρησιακό σχέδιο και επαρκή προϋπολογισμό για την ανάληψη των επιλεγέντων έργων, και ισχυρή χρηματοοικονομική υποστήριξη.

Δίνεται η δυνατότητα στις Διαχειριστικές Αρχές να οργανώσουν το JESSICA μέσω ενδιάμεσων Ταμείων Χαρτοφυλακίου, που δημιουργούνται με σκοπό την χρηματοδοτική ενίσχυση των ειδικών αστικών δράσεων, έχοντας μεγαλύτερη δυνατότητα χρηματοδοτικών πόρων από τα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης. Στην περίπτωση αξιοποίησης της επιλογής του Ταμείου Χαρτοφυλακίου, θα πρέπει να υπογραφεί μία συμφωνία χρηματοδότησης ανάμεσα στο κράτος μέλος ή τη Διαχειριστική Αρχή και το Ταμείο Χαρτοφυλακίου, η οποία θα εξειδικεύει τους όρους και τις προϋποθέσεις λειτουργίας του Ταμείου, την επενδυτική στρατηγική κ.λ.π.

Κομμάτι της Αστικής Ανάπτυξης είναι και η **Ανάπτυξη του Πολιτιστικού** τομέα. Η χρηματοδότηση των συγκεκριμένων τομέων ανάπτυξης είναι κατά κύριο λόγο επενδύσεις ιδιωτικών φορέων. Διάφορες πηγές χρηματοδότησης των πολιτιστικών δραστηριοτήτων αποτελούν η στήριξη από τον δημόσιο τομέα, η στήριξη από τον ιδιωτικό τομέα και τα αποκτηθέντα εισοδήματα.

Η στήριξη του πολιτισμού από τον δημόσιο τομέα διακρίνεται σε άμεση και έμμεση. Ως άμεση στήριξη του πολιτισμού από τον δημόσιο τομέα νοείται κάθε στήριξη που παρέχεται σε πολιτιστικές δραστηριότητες από κυβερνητικούς ή/και λοιπούς δημόσιους φορείς. Η έμμεση στήριξη του πολιτισμού από τον δημόσιο τομέα περιλαμβάνει ουσιαστικά μέτρα, τα οποία θεσπίζουν κυβερνητικοί ή/και δημόσιοι φορείς, συνήθως με νομικές πράξεις, προς όφελος πολιτιστικών οργανισμών τα οποία δεν περιλαμβάνουν μεταφορά χρημάτων από τους πρώτους στους δεύτερους. Το κράτος στηρίζει έμμεσα τις τέχνες και τον πολιτισμό μέσω διαφόρων μέτρων ενθάρρυνσης, συμπεριλαμβανομένων των φορολογικών πολιτικών.

Ως στήριξη που παρέχει στον πολιτισμό ο ιδιωτικός τομέας νοείται κάθε οικονομική στήριξη που παρέχεται μέσω επένδυσης, οικονομικής συμμετοχής ή δαπάνης σε ατομικό ή μη δημόσιο επίπεδο. Η στήριξη που παρέχει στον πολιτισμό ο ιδιωτικός

τομέας διακρίνεται περαιτέρω στη στήριξη από επιχειρήσεις, στην οικονομική συμμετοχή ιδιωτών και στη στήριξη που παρέχουν ιδρύματα και καταπιστεύματα.

Τα Αποκτηθέντα Εισοδήματα είναι όλες οι δαπάνες ιδιωτών για πολιτιστικούς σκοπούς, όπως εισιτήρια εισόδου σε πολιτιστικούς οργανισμούς ή αγορές πολιτιστικών αγαθών. Ως αποκτηθέντα εισοδήματα νοούνται επομένως όλα τα άμεσα εισοδήματα που αποκτούν οι πολιτιστικοί οργανισμοί σε επίπεδο αγοράς.

Άλλο ένα Σημαντικό Κομμάτι, επενδυτικής πολιτικής του Πολιτιστικού Τομέα είναι και οι ιδιωτικές επενδύσεις. Κατά καιρούς έχουν αναπτυχθεί αρκετά μέτρα για την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων από το κράτος, όπως: φορολογικά κίνητρα για δωρητές, καταναλωτές και χορηγούς, μέτρα ενθάρρυνσης της συγκέντρωσης κεφαλαίων μέσω συμμετοχικών χορηγιών με σκοπό τον συνδυασμό δημόσιων επιδοτήσεων με ιδιωτικά κεφάλαια, κανονιστική ρύθμιση συμπράξεων ιδιωτικού-δημόσιου τομέα, στήριξη ενδιάμεσων μηχανισμών, χρήση κουπονιών χρηματοδοτούμενων από δημόσιους πόρους τα οποία ενθαρρύνουν τους πολιτιστικούς οργανισμούς να συναγωνίζονται μεταξύ τους για να αποκτήσουν μεγαλύτερη απήχηση στο ευρύ κοινό, και τραπεζικά καθεστώτα που παρέχουν πρόσβαση σε δάνεια με ευνοϊκούς όρους.

Σημαντικό κομμάτι της Πολιτιστικής Ανάπτυξης είναι και η **Δημιουργική Οικονομία**. Αν και η πολιτική στήριξης φέρει αρκετές ομοιότητες με τον τομέα του Πολιτισμού, σημαντικό είναι να επισημανθεί ότι οι ΠΔΒ, αποτελούν κυρίως ιδιωτικές πρωτοβουλίες ιδιωτών είτε ομάδων, κι έτσι γίνεται αντιληπτό ότι η χρηματοδότηση τους είναι κυρίως προϊόν ιδιωτικών επενδύσεων.

Για τις ειδικές Δράσεις της **Αγροτικής Ανάπτυξης**, η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει δημιουργήσει ειδικές πολιτικές και ειδικά ταμεία χρηματοδότησης. Έτσι, η ευρωπαϊκή πολιτική αγροτικής ανάπτυξης βοηθά τις αγροτικές περιοχές να αντιμετωπίσουν τις ποικίλες οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές προκλήσεις της σύγχρονης ανταγωνιστικής εποχής.

Η ευρωπαϊκή πολιτική αγροτικής ανάπτυξης χρηματοδοτείται μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), ύψους 100 δις ευρώ για την περίοδο 2014-2020. Κάθε χώρα της ΕΕ λαμβάνει χρηματοδοτική ενίσχυση, για συγκεκριμένη προγραμματική περίοδο. Οι χρηματοδοτικές αυτές ενισχύσεις αναμένεται να ενεργοποιήσουν επιπλέον 61 δις. ευρώ δημόσιας χρηματοδότησης από τα κράτη μέλη.

Το πλαίσιο της ΕΕ για τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης, ορίζει ότι τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες καταρτίζουν τα δικά τους προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης με βάση τις ανάγκες των εδαφών τους και τουλάχιστον τέσσερις από τις ακόλουθες έξι κοινές **προτεραιότητες της ΕΕ**:

- ✓ προώθηση της μεταφοράς γνώσεων και της καινοτομίας στη γεωργία, στη δασοκομία και στις αγροτικές περιοχές
- ✓ βελτίωση της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας όλων των τύπων γεωργίας και προώθηση των καινοτόμων γεωργικών τεχνολογιών και της βιώσιμης διαχείρισης των δασών

- ✓ προώθηση της οργάνωσης της αλυσίδας τροφίμων, της καλής μεταχείρισης των ζώων και της διαχείρισης των κινδύνων στον τομέα της γεωργίας
- ✓ αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που συνδέονται με τη γεωργία και τη δασοκομία
- ✓ αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων και στήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα που θα είναι ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή, όσον αφορά τους τομείς της γεωργίας, της παραγωγής τροφίμων και της δασοκομίας,
- ✓ προώθηση της κοινωνικής ένταξης, της μείωσης της φτώχειας και της οικονομικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές.

Όσον αφορά την **Τουριστική Ανάπτυξη**, κυρίως η χρηματοδότηση γίνεται από κεφάλαια ιδιωτικών επενδύσεων, καθώς στην πλειονότητά τους τα Τουριστικά «Αποθέματα»(ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια κ.α.) είναι ιδιωτικά. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Τουρισμός χρηματοδοτείται και έμμεσα αλλά και άμεσα.

Οι Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού, αλλά και οι ειδικές μορφές ξεχωριστά η κάθε μία από αυτές σύμφωνα πάντα με τις επιταγές της σύγχρονης κοινωνίας και της Ευρωπαϊκής ένωσης έχουν διαφορετικούς τρόπους επενδυτικής στήριξης.

Όπως προαναφέρθηκε ο Πολιτισμός και η ανάπτυξή του αποτελούν κομμάτι της αστικής ανάπτυξης. Ο Τουρισμός και ο Πολιτισμός είναι έννοιες αλληλένδετες,

Στην Ελλάδα ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού αποτελεί την υπεύθυνη αρχή για όλα τα θέματα που αφορούν την Τουριστική Ανάπτυξη. Στον Τομέα της Επενδυτικής Πολιτικής για τον Τουρισμό, η αλλαγή που έγινε στο θεσμικό πλαίσιο αδειοδότησης είναι αρκετά σημαντική.

Ο Νόμος του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, “Fast Track” (Διαδικασία Ταχείας Αδειοδότησης), καθορίζει πλέον ευέλικτες διαδικασίες για τη γρήγορη έκδοση αδειών υλοποίησης επενδύσεων στην Ελλάδα, σε τομείς που αφορούν στη βιομηχανία, στην ενέργεια, στον τουρισμό, στην υψηλή τεχνολογία και στην καινοτομία, συμπεριλαμβανομένων και των επενδύσεων που εντάσσονται στον επενδυτικό Νόμο.

Ο Νόμος Fast Track αποτελεί μια πρωτοποριακή για τα Ελληνικά δεδομένα διαδικασία επιτάχυνσης της αδειοδότησης σημαντικών επενδύσεων για την Ελληνική οικονομία, καθώς και συνολικής εξυπηρέτησης των επενδυτών για την έκδοση των απαραίτητων αδειών από έναν μόνο φορέα (one-stop-shop).

Οι επενδυτές, τα σχέδια των οποίων εντάσσονται στο Νόμο Fast Track, αποκομίζουν σημαντικά οφέλη ξεπερνώντας προβλήματα του παρελθόντος.

Ειδικές Πολιτικές στο πλαίσιο Προγραμματισμού

1. Αστική Ανάπτυξη³⁶

Οι πόλεις θεωρούνται τόσο πηγή όσο και λύση των σημερινών οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών προκλήσεων. Στις αστικές περιοχές της Ευρώπης κατοικούν πάνω από τα δύο τρίτα του πληθυσμού της ΕΕ τα οποία αντιπροσωπεύουν περίπου το 80 % της κατανάλωσης ενέργειας και παράγουν έως και το 85 % του ΑΕΠ της Ευρώπης. Αυτές οι αστικές περιοχές είναι οι κινητήριες δυνάμεις της ευρωπαϊκής οικονομίας και δρουν ως καταλύτες δημιουργικότητας και καινοτομίας παντού στην Ένωση. Αλλά υπάρχουν επίσης περιοχές όπου επίμονα προβλήματα, όπως η ανεργία, η απομόνωση και η φτώχεια είναι εξαιρετικά σοβαρά. Ως εκ τούτου, οι αστικές πολιτικές έχουν ευρύτερη διασυννοριακή σημασία, και για αυτόν τον λόγο η αστική ανάπτυξη είναι καθοριστική για την περιφερειακή πολιτική της ΕΕ.

Το 75% του πληθυσμού του Δήμου Λαμιέων, κατοικεί στην πόλη της Λαμίας, οπότε η Λαμία αποτελεί αστική περιοχή. Σημαντικό είναι λοιπόν να επισημανθούν οι βασικές δράσεις που συμβάλουν στην αστική ανάπτυξη.

Βασικό κομμάτι της αστικής ανάπτυξης αποτελούν οι δράσεις βελτίωσης των υπηρεσιών προσπελασιμότητας του Δήμου, η ανάπλαση πεζοδρόμων και πεζοδρομίων, η δημιουργία ποδηλατοδρόμων, δηλαδή η βελτίωση όλων των υπηρεσιών που αφορούν τις μεταφορές και την διευκόλυνση των δημοτών προς το αστικό κέντρο της πόλης.

Ακόμα η προώθηση της προστασίας του οικιστικού περιβάλλοντος και του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί στόχο της αστικής ανάπτυξης, όπως επίσης σημαντικός παράγοντας αστικής ανάπτυξης είναι και ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης του πολίτη και η αναβάθμιση των παρεχόμενων αστικών και οικιστικών δικτύων και υπηρεσιών.

2. Ανάπτυξη Λοιπών Περιοχών³⁷

Ο Δήμος Λαμίας, σύμφωνα με τα οικονομικά στοιχεία που παρέχονται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του, εξειδικεύεται στον Τριτογενή Τομέα. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι η πληθυσμιακή συγκέντρωση του Δήμου είναι αρκετά μεγάλη στην πόλη της Λαμίας, ενώ ανά οικιστική ενότητα και ιδιαίτερα οι ενότητες που βρίσκονται κοντά στον κάμπο του Σπερχειού, εξειδικεύονται περισσότερο στον Πρωτογενή Τομέα Παραγωγής.

³⁶ Η ανάπτυξη και βελτιστοποίηση του περιβάλλοντος των πόλεων, ή αλλιώς του αστικού περιβάλλοντος με σκοπό την ενίσχυση και διατήρηση της οικονομικής, κοινωνικής και τοπικής ανάπτυξης.

³⁷ Αγροτική Ανάπτυξη συγκεκριμένων χωροθετημένων περιοχών

Γεωμορφολογικά, όπως αναφέρεται και παραπάνω ο Δήμος Λαμίας, πέραν από την πόλη, διαθέτει και ορεινούς όγκους και πεδιάδες. Στον τομέα λοιπόν της Αγροτικής Ανάπτυξης μπορούν να πραγματοποιηθούν δράσεις που θα ενισχύσουν την τοπική παραγωγή και συνάμα την αγροτική ανάπτυξη.

Εξειδικεύοντας τον πρωτογενή τομέα θα μπορούσαμε να πούμε ότι, το βαμβάκι τα σιτηρά, και οι ελιές είναι κύρια προϊόντα παραγωγής και για την ενίσχυση των απασχολούμενων σε αυτόν τον τομέα θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν δράσεις κατάρτισης στον αγροτικό απασχολούμενο πληθυσμό, όπως σεμινάρια και εργαστήρια στους συγκεκριμένους κλάδους παραγωγής για την καλύτερη χρήση και επεξεργασία και των καλλιεργειών και του εδάφους, έτσι ώστε να προσφέρει περισσότερα, σεβόμενοι πάντα την βιοποικιλότητα του.

Ακόμα σημαντική θα ήταν η κρατική ενίσχυση των αγροτικών συνεταιρισμών για την προώθηση και ενίσχυση της αγροτικής ανάπτυξης, όπως επίσης και η ενίσχυση των νέων παραγωγών με κατάρτιση και εξειδίκευση τον τομέα της Γεωργίας.

Η Ελλάδα είναι μία χώρα η οποία διαθέτει «γερασμένο» αγροτικό πληθυσμό, κι έτσι πρέπει να συντελέσει και ως κράτος αλλά και τοπικά οι Δήμοι, στην ενίσχυση και ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων και αυτοαπασχολούμενων στον τομέα της Αγροτικής Παραγωγής.

3. Ανάπτυξη Πολιτιστικού Τομέα³⁸

Η πολιτιστική κληρονομιά της Λαμίας, πέραν της αισθητικής, ιστορικής και συναισθηματικής της αξίας, αποτελεί και πόλο ελκυστικότητας, αναβάθμισης και ανάπτυξης της πόλης. Η Λαμία χρειάζεται να διαμορφώσει μία επικοινωνιακή πολιτική με στόχο την προσέλκυση τουρισμού βασισμένη στα φυσικά χαρακτηριστικά της αλλά και στην ποιότητα και ποσότητα των πολιτιστικών της πόρων. Με αυτό τον τρόπο μπορούν να αναπτυχθούν στην περιοχή Ειδικές Μορφές Τουρισμού, γεγονός που θα έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης.

Η αστική πολιτιστική πολιτική εμφανίζεται κυρίως τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες σε ορισμένες πόλεις της Δυτικής Ευρώπης, που ανέλαβαν πρωτοβουλίες σε πολιτιστικά θέματα με στόχο την ανάπτυξή τους. Στην Δεκαετία του 70, παρατηρείται έντονη δραστηριοποίηση των δημοτικών αρχών στον πολιτιστικό τομέα. Μέχρι και τα μέσα του 1980, λοιπόν και λόγω της αποκέντρωσης των εξουσιών αναπτύχθηκε η

³⁸ Η πολιτισμική ανάπτυξη του ανθρώπινου γένους, διαιρούμενη γεωγραφικά, είναι η *πολιτιστική δράση* (υλικά και πνευματικά έργα, δραστηριότητες και έθιμα) και η *πνευματική καλλιέργεια* ή «culture», (αξίες, παραδόσεις, παιδεία, μόρφωση, αισθητική, εκλέπτυνση συμπεριφοράς) που συνισταμένα διαμορφώνουν τον τρόπο ζωής των ανθρώπων κατά τόπους. Ένας πολιτισμός δεν έχει απαραίτητα τοπικό χαρακτήρα. Μπορεί να διαχέεται γεωγραφικά και με άλλα κοινωνικά κριτήρια που του δίνουν ταυτότητα, όπως η φυλή, η εθνικότητα, η θρησκεία, η γλώσσα, η μόδα ή κάποιος άλλος παράγοντας κοινωνικής συνοχής. Ένας πολιτισμός μπορεί να χαθεί, αν αλλοιωθούν σε μεγάλο ποσοστό στοιχεία της πολιτισμικής του ταυτότητας. Παρόλο που οι πολιτισμοί χάνονται ή εξελίσσονται σε νέα πολιτισμικά μορφώματα, κάποιοι αφήνουν πίσω τους πνευματικά επιτεύγματα ως παγκόσμια κληρονομιά όπως για παράδειγμα η Αρχαία Αθήνα ή το Ρωμαϊκό δίκαιο.

στρατηγική κοινωνικοπολιτικής ανάπτυξης ή αλλιώς το μοντέλο της «Προοδευτικής Πόλης» (Κόνσολα, 2016).

Σκοποί της συγκεκριμένης πολιτικής είναι, η διεύρυνση της πρόσβασης των Πολιτών, η ενεργοποίηση και άμεση συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού όσο γίνεται περισσότερο, η ενίσχυση της πολιτισμικής δημιουργίας και η διευκόλυνση της διακίνησης και διάδοσης των καλλιτεχνικών και πνευματικών έργων, η προβολή της ιδιαίτερης πολιτιστικής φυσιογνωμίας και ιστορίας της περιοχής και η προώθηση της κοινωνικής συνοχής και της ενσωμάτωσης διάφορων κοινωνικών εθνοτικών ή φυλετικών ομάδων του πληθυσμού. Όλοι αυτοί οι σκοποί, μπορούν να επιτευχθούν με τα κατάλληλα μέσα (Κόνσολα, 2016). Αυτά είναι:

- ✓ Δημιουργία Πολιτιστικών Θεσμών με Αντίστοιχη κτιριακή υποδομή(Θέατρα-ΔΗΠΕΘΕ Λαμίας, Βιβλιοθήκες-Δημοτική Βιβλιοθήκη, μουσεία κλπ)
- ✓ Οργάνωση Εκδηλώσεων
- ✓ Ισόρροπη χωροταξική κατανομή πολιτιστικών εγκαταστάσεων και δράσεων
- ✓ Παροχή καλλιτεχνικής Εκπαίδευσης(Ωδείο Λαμίας-Φιλαρμονική Λαμίας)
- ✓ Ενίσχυση Εθελοντισμού(ο Σύλλογος Γυναικών Λαμίας)
- ✓ Διατήρηση και ανάδειξη των στοιχείων της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς
- ✓ Επανάχρηση κτιρίων της «βιομηχανικής κληρονομιάς» (Νερόμυλος Φραντζή).

Ο Δήμος λοιπόν πρέπει να προάγει μία εικόνα που ταυτόχρονα μπορεί να συνδυάζει την ιστορικότητά του αλλά να ανταποκρίνεται κιόλας στις νέες επιταγές της σύγχρονης Ευρωπαϊκής Κοινωνίας. Ακολουθώντας το πρότυπο της στρατηγικής κοινωνικό-πολιτιστικής ανάπτυξης και διαθέτοντας όλους τους απαραίτητους πολιτιστικούς θεσμούς με τις κατάλληλες κτιριακές υποδομές, και η εφαρμογή ενός ορθού τρόπου ανάδειξης των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης, έχουν ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας με την προσέλκυση τουρισμού και επίσης την ενίσχυση της πολιτιστικής ανάπτυξης της περιοχής.

Όπως προαναφέρθηκε η Λαμία μπορεί να διαμορφώσει την εικόνα μιας ιστορικής και συνάμα σύγχρονης τουριστικής πόλης, τοποθετώντας τους πολιτιστικούς πόρους που πρέπει να αναδείξει σε δύο θεματικά επίπεδα:

- ✓ **Παράδοση και Ιστορία:** Ξεκινώντας με γνώμονα την αρχαιότητα, δύο σημαντικά σημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Λαμίας αποτελούν οι Θερμοπύλες και η Αρχαία Ανθήλη. Οι **Θερμοπύλες**, αποτελούν το μέρος όπου διεξάχθηκε μία από τις ιστορικότερες μάχες της αρχαιότητας μεταξύ Ελλήνων και Περσών το 480 π.Χ., προς τιμήν του μεγάλου στρατηγού Λεωνίδα έχει ανεγερθεί το μνημείο που βρίσκεται σε περίοπτη θέση, καθώς πλησιάζεις στην περιοχή, αλλά το σημαντικότερο που διαθέτει το συγκεκριμένο μέρος είναι το **Κέντρο Ιστορικής Ενημέρωσης Θερμοπυλών**, όπου χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες ο επισκέπτης μπορεί να βρεθεί και να δει από κοντά την ξακουστή αυτή μάχη Ελλήνων και Περσών. Η **αρχαία Ανθήλη**, αποτέλεσε την αρχή των διακρατικών οργανισμών και της αρχής της συνεργασίας και της συνέργειας μεταξύ κρατών, όπως επίσης και άμεσος προαγωγός της εθνικής συνείδησης των

Ελλήνων. Ως πρώτη αμφικτιονία, προσφέρει εξαιρετικό ενδιαφέρον για τους επισκέπτες.

Στη συνέχεια οι μουσειακές υποδομές του Δήμου, με την σειρά τους αν προβληθούν σωστά μπορούν να ελκύσουν ιδιαίτερο τουριστικό πληθυσμό. Ιδιαίτερα το αρχαιολογικό, βυζαντινό, λαογραφικό μουσείο Φθιώτιδας, καθώς επίσης και το Μουσείο Ραδιοφώνου.

Ξεχωριστά από όλα τα παραπάνω, πρέπει να αναφερθεί και το σημείο κατατεθέν της πόλης, το Κάστρο, το οποίο πέρα της σημαντικής ιστορικής του αξίας, παρέχει και την ωραιότερη θέα λόγω της θέσης στην οποία βρίσκεται.

- ✓ **Τέχνη και Μουσική**, ιδιαίτερα σημαντική είναι η Δημοτική Πινακοθήκη, Αλέκος Κοντόπουλος που φιλοξενεί παραπάνω από 144 έργα, επίσης το ΔΗΠΕΘΕ Λαμίας, η Δημοτική Φιλαρμονική αλλά και το Δημοτικό Ωδείο, μπορούν να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν ένα τοπικό φεστιβάλ προώθησης του Δήμου αλλά και της ευρύτερης περιοχής συνδυάζοντας την παράδοση με την σύγχρονη εποχή, συμβάλλοντας έτσι στην καλλιτεχνική ανάπτυξη αλλά και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής.

Τέλος ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της Λαμίας αποτελεί η δόμησή της. Χτισμένη Αμφιθεατρικά και γύρω από τις ιστορικές πλατείες της, αναγάγει το Κέντρο της Πόλης σε σημείο συνάντησης, αναψυχής, διασκέδασης αλλά και ανάδειξης πολιτιστικών στοιχείων ταυτόχρονα. Το Κέντρο της Λαμίας διαθέτει αρκετά πολιτιστικά σημεία ενδιαφέροντος τα οποία βρίσκονται περιμετρικά από τις Πλατείες της.

4. Ανάπτυξη Δημιουργικού Τομέα³⁹

Ο Δημιουργικός Τομέας Ανάπτυξης αποτελεί σημαντικό κομμάτι της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Η παραγωγή συμβόλων από τις υπηρεσίες και τα αγαθά των ΠΔΒ αποτελεί μαζί με τον Νόμο περί πνευματικής Ιδιοκτησίας, ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της Δημιουργικής Οικονομίας, αλλά και βασικό συστατικό για την εξέλιξη μίας κοινωνίας.

Στη Λαμία η Δημιουργική Οικονομία, εκτός του ότι βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο, εμφανίζει μία ιδιαιτερότητα. Αξιόλογο παράδειγμα αποτελεί η εταιρία PhotoShop Digital, καθώς επίσης και οι 15 Ραδιοφωνικοί Σταθμοί τοπικής εμβέλειας.

Για την ενίσχυση της Δημιουργικής Οικονομίας, στον Δήμο, θα ήταν εύλογη η ανάπτυξη Cluster επιχειρήσεων, όπου θα μπορούσαν να ενταχθούν επιχειρήσεις κοινού παραγωγικού τομέα και έτσι θα μπορούσαν να παρέχουν καλύτερη διάχυση γνώσης, σε επίπεδο δεδομένων και τεχνογνωσίας.

³⁹ Οι πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες ή κλάδοι πολιτισμού και δημιουργικότητας (ΚΠΔ) συνήθως περιλαμβάνουν τις βιομηχανίες των εκδόσεων και εκτυπώσεων, την αρχιτεκτονική και το ειδικευμένο σχέδιο (design), την τηλεόραση και το ραδιόφωνο, την παραγωγή μουσικής και κινηματογραφικών ταινιών, τις αναπαραστατικές και εικαστικές τέχνες, την παραγωγή διαφημίσεων, τα μουσεία και τις βιβλιοθήκες, την φωτογραφία και την παραγωγή λογισμικού. Έτσι, μπορεί να περιλαμβάνουν αμιγώς πολιτιστικά αγαθά, αλλά και αγαθά τα οποία είναι προϊόντα μιας ευρύτερης δημιουργικής διαδικασίας.

Αξιόλογο θα ήταν η δημιουργία θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων κυρίως στην παραγωγή ψηφιακού λογισμικού για την ενίσχυση του Δήμου στον τομέα της καινοτομίας και της ελκυστικότητας του Δήμου σε νέες επιχειρήσεις ή ήδη υπάρχουσες.

5. Τουριστική Ανάπτυξη

Ο Δήμος Λαμίας αν και διαθέτει όλα τα απαραίτητα μέσα ανάπτυξης του Τουρισμού δυστυχώς ελλείπεται αρκετά στον συγκεκριμένο τομέα. Η φυσικότητα των τοπίων που διαθέτει, οι ορεινοί όγκοι, οι φυσικές ιαματικές πηγές αλλά και η πολιτιστική κληρονομιά, διαμορφώνουν πολλές δυνατότητες ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Αυτές οι μορφές είναι:

Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού:

1. Πολιτιστικός Τουρισμός:

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, πολιτιστικός τουρισμός λέγεται ο τουρισμός εκείνος που γίνεται με στόχο κυρίως πολιτιστικό, περιλαμβάνοντας παράλληλα και εκπαιδευτικές περιηγήσεις, θεατρικές παραστάσεις, φεστιβάλ, προσκυνήματα, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία, καθώς και την μελέτη του φυσικού περιβάλλοντος, του λαϊκού πολιτισμού και της τέχνης. Ειδικότερα πολιτιστικό τουρισμό έχουμε όταν ο επισκέπτης θέλει να κατανοήσει και να εκτιμήσει τον βασικό χαρακτήρα ενός τόπου και τον πολιτισμό του ως σύνολο περιλαμβάνοντας ,την ιστορία και την αρχαιολογία, τον λαό και τον τρόπο ζωής του, την πολιτιστική εξέλιξη, τις τέχνες και την αρχιτεκτονική, την κοινωνική, οικονομική και πολιτική δομή, τη μορφολογία της περιοχής, τα διάφορα φεστιβάλ και τις εκδηλώσεις ακόμα και το φαγητό, το κρασί και την τοπική παραγωγή.

Έτσι σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό ο Δήμος Λαμίας διαθέτοντας πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και μία εξαιρετική παράδοση μπορεί να αναπτύξει το συγκεκριμένο είδος εναλλακτικού τουρισμού και να κάνει τον δήμο πόλο έλξης και προσέλκυσης επισκεπτών.

2. Οικολογικός-Φυσιολατρικός Τουρισμός (Οικοτουρισμός):

«Οικοτουρισμός είναι μια αειφορική μορφή τουρισμού υπαίθρου που εστιάζεται στην απόκτηση εμπειριών και γνώσεων για τη φύση και ο οποίος διαχωρίζεται με τρόπο ώστε να είναι ήπιος, μη καταναλωτικός και τοπικά προσανατολισμένος. Αναπτύσσεται τυπικά σε φυσικές περιοχές και πρέπει να συντελεί στη διατηρησιμότητα και στη συντήρηση αυτών των περιοχών.» (Σφακιανάκης, 2000: 179-180).

Ο Δήμος Λαμίας μπορεί να αξιοποιήσει τους ορεινούς όγκους του, ιδιαίτερου φυσικού πλούτου και κάλους, την Οίτη και την Δίβρη.

Μονοπάτι Αγίας Παρασκευής – Δίβρης:

Η διαδρομή συνολικού μήκους 10,25 χλμ. ξεκινάει βόρεια της πόλης από την εκκλησία της Αγίας Παρασκευής (θέση Ταράτσα - περιφερειακή οδός) και τερματίζεται στη θέση «Αλώνια» του Δημοτικού Διαμερίσματος της Δίβρης (εκτιμώμενος χρόνος τρεις ώρες). Το έργο της ανάδειξης και σηματοδότησης ορειβατικών μονοπατιών, ποδηλατικών διαδρομών βουνού και διάσχισης φαραγγιών, υλοποίησε ο Δήμος με τη συγχρηματοδότηση του προγράμματος Leader, το 2008.

Εθνικός Δρυμός Οίτης

Ο ορεινός όγκος της Οίτης αποτελεί αναπόσπαστο μέρος και τμήμα του ορεινού συγκροτήματος των βουνών της Στερεάς, τόσο γεωμορφολογικά όσο και ιστορικά. Είναι πολύ στενή η σχέση, που συνδέει την άγρια ζωή στην ευρύτερη περιοχή του συγκροτήματος, που αποτελείται από τα Βαρδούσια, τη Γκίωνα, την Οίτη, το Καλλίδρομο ακόμα και τον Παρνασσό και βρίσκονται σε άμεση σύνδεση με την οροσειρά της Πίνδου.

Η Οίτη βρίσκεται στα όρια της Φθιώτιδας και της Φωκίδας και η ψηλότερη κορυφή της είναι ο **Πύργος (2.152 μ.)**.

Η εικόνα του βουνού από τη βόρεια πλευρά, όπου το βουνό καταλήγει στην κοιλάδα του Σπερχειού, εντυπωσιάζει με τις απότομες πλαγιές του και τους κατακόρυφους βράχους, που δημιουργούν εντυπωσιακούς καταρράκτες. Η δημιουργία τους είναι αποτέλεσμα ρηγμάτων και βίαιων μεταβολών, που συντελέστηκαν στην κοιλάδα με την πάροδο του χρόνου.

Εντυπωσιακός, ο μεγαλύτερος καταρράκτης της Στερεάς Ελλάδας, ο Κρεμαστός, πάνω από τις Κομποτάδες στο Στενοβούνι, ξεπερνάει τα 100 μέτρα.

Το 1/2 περίπου της έκτασης του βουνού χαρακτηρίστηκε Εθνικός Δρυμός, από το 1966, με σκοπό τη διατήρηση της βιοποικιλότητάς του και τη διαφύλαξη των ιδιαίτερων γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών.

Ειδικές Μορφές Τουρισμού⁴⁰

⁴⁰ Οι ειδικές μορφές τουρισμού χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός πρωταρχικού κινήτρου, που προσδιορίζει μια ομάδα προϊόντων αλλά και συνδυασμό αυτών. Τουρισμός στη φύση και την ύπαιθρο,

1. Τουρισμός Υγείας-Ιαματικός Τουρισμός

Ο τουρισμός υγείας είναι ο τουρισμός εκείνος που έχει ως στόχο να βελτιωθεί η υγεία του ανθρώπου. Εξελίσσεται συνεχώς σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και περιλαμβάνει κέντρα τουρισμού υγείας στα οποία γίνονται τα πάντα ώστε ο κάθε επισκέπτης να μπορέσει να αντιμετωπίσει το οποιοδήποτε πρόβλημα τον ταλαιπωρεί. Είτε αυτό λέγεται άγχος, είτε αυτό λέγεται κάπνισμα, είτε πρόβλημα κίνησης κλπ.

Ο τουρισμός υγείας χωρίζεται σε ιαματικό-θερμαλιστικό τουρισμό, σε τουρισμό ευεξίας και σε ιατρικό τουρισμό. Ειδικότερα:

Ο όρος ιαματικός χρησιμοποιείται όταν κυρίαρχο στοιχείο είναι η χρήση των ιαματικών νερών και στόχος η πρόληψη, η διατήρηση ή η αποκατάσταση της ψυχικής ή σωματικής υγείας και ευεξίας του ανθρώπου.

Ο Δήμος Λαμίας διαθέτει πλήθος ιαματικών πηγών, αυτές είναι:

1. **Η ιαματική πηγή των Λουτρών Υπάτης**, τα νερά της πηγής ανάβλυσαν από μεγάλη σεισμική δόνηση μετά το 427 π.Χ. Οι Αρχαίοι είχαν από πολύ νωρίς επισημάνει τις θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών πηγών γενικά.
2. **Οι ιαματικές Πηγές Θερμοπυλών**, Τα λουτρά Θερμοπυλών βρίσκονται 15 χλμ. από την πόλη της Λαμίας. Κατά τη μυθολογία, ο Ήφαιστος, μετά από παράκληση της θεάς Αθηνάς, δημιούργησε τις πηγές για να πλένεται και να ανακτά τις δυνάμεις του ο Ηρακλής μετά τους άθλους του. Η οργάνωση των πηγών άρχισε το 1935. Η θερμοκρασία του νερού είναι 40°C. Ενδείκνυται για τη θεραπεία ρευματικών, γυναικολογικών και παθήσεων περιφερειακών νεύρων.
3. **Οι Ιαματικές Πηγές Καλλιδρόμου**, στη Δαμάστα, κοντά στην Εθνική Οδό Λαμίας - Αθηνών βρίσκονται οι ιαματικές πηγές του Καλλιδρόμου (ψωρονέρια). Στην ανοικτή πισίνα των ιαματικών πηγών, που σχηματίζεται, μπορεί κανείς να απολαύσει το μπάνιο του στους 33°C, ακόμα και αν δεν υποφέρει από ρευματισμούς ή δερματικές παθήσεις.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι μπορούν να πραγματοποιηθούν ειδικές πολιτικές, για την διαμόρφωση τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή στοχευμένη σε εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού που μπορούν να προσελκύσουν τουριστικό πληθυσμό και να ενισχύσουν ταυτόχρονα την τοπική ανάπτυξη.

4.4 Αξιολόγηση, Διαβούλευση: Θεωρητική Προσέγγιση

Η αξιολόγηση είναι απόλυτα συνδεδεμένη με την άσκηση και θεμελίωση της αναπτυξιακής πολιτικής και με την πραγμάτωση περισσότερων αναπτυξιακών παρεμβάσεων της κεντρικής και της περιφερειακής διοίκησης, καθώς και της αυτοδιοίκησης.

πολιτιστικός και εκπαιδευτικός, επαγγελματικός, θαλάσσιος, υγείας, παραθεριστικός είναι οι βασικές μορφές που αναπτύσσονται ταχύτατα.

Οι λόγοι-τομή για τους οποίους πραγματοποιείται η αξιολόγηση είναι:

1. Η σαφής αποτίμηση του ποσοστού ολοκλήρωσης των δράσεων που αφορούν συγκεκριμένες ανάγκες, από το εκάστοτε πρόγραμμα ή την παρέμβαση.
2. Η αποτύπωση των μειονκτημάτων στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή και τη βελτίωση των παρεμβάσεων.
3. Η απόδοση του λογαριασμού στη διοίκηση και τους πολίτες, που αφορά κυρίως την χρήση των πόρων και την σωστή πραγματοποίηση των στόχων.

Η χρησιμότητα και η ανάγκη της αξιολόγησης αιτιολογείται στη βάση δύο αλληλένδετων εννοιών, που είναι η ανατροφοδότηση(feedback) και η μάθηση μέσω της εμπειρίας.

- Η **ανατροφοδότηση** είναι μία συνεχής διαδικασία που πραγματοποιείται στο πλαίσιο της αξιολόγησης, αφού οι πληροφορίες που παρέχει η αξιολόγηση τροφοδοτούν τόσο τη διαδικασία εφαρμογής ενός προγράμματος ή μιας παρέμβασης, όσο και την ίδια την διαδικασία της αξιολόγησης της προόδου και των αποτελεσμάτων του προγράμματος. Συνεπώς, συντελεί σημαντικό παράγοντα για την βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της απόδοσης του προγράμματος ή της παρέμβασης.
- Η **μάθηση μέσω της εμπειρίας**(learning from experience), που αποτελεί φυσική επέκταση της προηγούμενης έννοιας, στηρίζεται στην γνώση που προκύπτει από την αξιολόγηση, που αποκτάται βάσει της εμπειρίας των συνεπειών και των καλών πρακτικών, σε όλα τα στάδια και τα επίπεδα της προγραμματικής διαδικασίας. Έτσι, η αξιολόγηση βοηθάει στην αποφυγή των λαθών και στην αποκάλυψη των ορθών πρακτικών, ενώ περαιτέρω, με τη συστηματική τεκμηρίωση τους, ανατροφοδοτεί το υπόβαθρο του προγραμματισμού και της αξιολόγησης, καθιστώντας το αποτελεσματικότερο για το μέλλον.

Η αξιολόγηση μπορεί να εφαρμοστεί σε πολλά επίπεδα:

1. Σε επίπεδο έργου
2. Σε επίπεδο προγράμματος
3. Σε επίπεδο πολιτικής

Σημαντικό είναι να επισημανθούν εδώ τα στάδια της Αξιολόγησης:

1. **Η εκ των Προτέρων (ex-ante) Αξιολόγηση:** χρησιμοποιείται κυρίως ως βάση για την προετοιμασία των Περιφερειακών και των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, στα οποία και ενσωματώνεται.
2. **Η κατά την διάρκεια ή Συνεχιζόμενη ή Ενδιάμεση (on Going) Αξιολόγηση:** βασικός σκοπός της είναι η συνεχής αποτίμηση των αποτελεσμάτων του προγράμματος και ο εντοπισμός των απαιτούμενων αλλαγών προκειμένου να γίνουν οι αναγκαίες τροποποιήσεις και να εξασφαλισθεί η επίτευξη των στόχων του προγράμματος.
3. **Η εκ των υστέρων (ex-post) Αξιολόγηση:** αποσκοπεί στην εκτίμηση της χρησιμοποίησης των πόρων, της επίπτωσης, της αποτελεσματικότητας και της επάρκειας των παρεμβάσεων.

Επίσης ορθό είναι να αναφερθούν τα ειδικά θέματα της αξιολόγησης είναι:

1. **Η Συνάφεια**
2. **Η Απόδοση**
3. **Η Αποτελεσματικότητα**
4. **Η Χρησιμότητα**
5. **Η Διατηρήσιμότητα**
6. **Η Εσωτερική Συνοχή**
7. **Η Εξωτερική Συνοχή**

Τελευταίο και σημαντικότερο κομμάτι της αξιολόγησης είναι οι **Δείκτες Αξιολόγησης** οι οποίοι χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες:

1^η κατηγορία:

Δείκτες Εισροών: αφορούν τον διατιθέμενο προϋπολογισμό για την υλοποίηση μιας παρέμβασης. Χρησιμοποιούνται χρηματοοικονομικοί δείκτες.

2^η κατηγορία:

Δείκτες Εκροών: αφορούν τη δραστηριότητα, τα πεπραγμένα. Μετρούνται σε φυσικές ή νομισματικές μονάδες.

3^η κατηγορία:

Δείκτες αποτελεσμάτων: αφορούν την άμεση και έμμεση επίδραση που επέφερε το πρόγραμμα. Μπορεί να έχουν είτε φυσική είτε οικονομική υπόσταση.

4^η κατηγορία:

Δείκτες επιπτώσεων: αφορούν συνέπειες του προγράμματος πέραν από τις επιδράσεις που έχει άμεσα ωφελούμενους. Η μέτρηση είναι συνήθως πολύπλοκη.

Στη συνέχεια θα αναλυθεί συνοπτικά η έννοια της **Διαβούλευσης**. Η οργάνωση της συνολικής διαδικασίας διαβούλευσης, από την προετοιμασία των σχεδίων μέχρι την εκπόνηση και εφαρμογή των προγραμμάτων, στηρίζεται σε ορισμένες αλληλένδετες αρχές.

1. **Την Αρχή της Συμπληρωματικότητας.**
2. **Η Αρχή της εταιρικής σχέσης και της διαφάνειας**
3. **Η Αρχή της αποκέντρωσης**
4. **Η Αρχή της Επικουρικότητας,**

Στόχος της αρχής της επικουρικότητας είναι να προσδιορίσει τον καταλληλότερο επίπεδο παρέμβασης στους τομείς συντρεχουσών αρμοδιοτήτων μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της ΕΕ. Αυτό μπορεί να αφορά δράσεις σε ευρωπαϊκή, εθνική ή τοπική κλίμακα. Σε κάθε περίπτωση, η ΕΕ δεν μπορεί να παρεμβαίνει παρά μόνον εφόσον είναι σε θέση να δράσει πιο αποτελεσματικά από τις χώρες της ΕΕ σε αντίστοιχο

εθνικό ή τοπικό επίπεδο. Το Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας αναφέρει 3 κριτήρια που στόχο έχουν να βεβαιώσουν κατά πόσο είναι σκόπιμη η παρέμβαση σε επίπεδο ΕΕ ή όχι:

- ➔ η δράση έχει διεθνικές πτυχές που δεν μπορούν να ρυθμιστούν από τις χώρες της ΕΕ?
- ➔ η δράση σε εθνικό επίπεδο ή η έλλειψη δράσης έρχεται σε σύγκρουση με τις απαιτήσεις της Συνθήκης?
- ➔ η δράση σε επίπεδο ΕΕ συνεπάγεται σαφή πλεονεκτήματα?

Η αρχή της επικουρικότητας επιδιώκει επίσης να φέρει την ΕΕ πιο κοντά στους πολίτες της εξασφαλίζοντας ότι αναλαμβάνεται δράση σε τοπικό επίπεδο όταν είναι απαραίτητο. Ωστόσο, η αρχή της επικουρικότητας δεν συνεπάγεται ότι οι δράσεις πρέπει να αναλαμβάνονται πάντα στο εγγύτερο προς τον πολίτη επίπεδο.

Η εταιρική σχέση, που έχει διευρυνθεί σημαντικά, κατά τις διαδοχικές προγραμματικές περιόδους, καλύπτει την προπαρασκευή, εκτέλεση και παρακολούθηση των παρεμβάσεων. Έτσι η διαδικασία λήψης των αποφάσεων φαίνεται να αποκτά ολοένα και πιο αποκεντρωμένη διάσταση, παρά τον παραδοσιακά συγκεντρωτικό χαρακτήρα, που φαίνεται να παραμένει ισχυρός ακόμα και σήμερα.

Στην Ελλάδα η διευρυμένη εταιρική σχέση έχει εφαρμοστεί ήδη από τη φάση της προετοιμασίας των προτάσεων και του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης, καθώς και της συνολικής πρότασης για την υποβολή και έγκριση του ΕΣΠΑ και βασίστηκε στην αρχή της διαφάνειας. Καθ' όλη την διάρκεια της διαβούλευσης δημοσιοποιήθηκαν και κοινοποιήθηκαν σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς τα βασικά υποστηρικτικά έγγραφα του σχεδιασμού.

Για την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας προετοιμασίας στο πλαίσιο κατάρτισης των προγραμμάτων, δημιουργήθηκαν ειδικά όργανα για τα επίπεδα κατάρτισης:

1. Διυπουργική Επιτροπή Συντονισμού και Χάραξης Πολιτικής Αναπτυξιακού Προγραμματισμού 2007-2013-κεντρικός συντονιστικός μηχανισμός
2. Ομάδα Σχεδιασμού και Κατάρτισης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού 2007-2013
3. Ομάδες σχεδιασμού Προγραμμάτων Υπουργείων και Περιφερειών

Έτσι αντίστοιχα με τις πρωτοβουλίες διαβούλευσης της κεντρικής αρχής διαμόρφωσης του βασικού προγραμματικού πλαισίου, οι Φορείς που εμπλέκονται, προέβαιναν σε διαρκείς διαδικασίες εταιρικής διαβούλευσης είτε κατά τρόπο ενσωματωμένο στις διαδικασίες εταιρικής διαβούλευσης είτε κατά τρόπο ενσωματωμένο στις διαδικασίες κατάρτισης. Μέρος της διαδικασίας αυτής αποτέλεσαν τα 13 (όσες και οι Περιφερειακές Ενότητες) Περιφερειακά Συνέδρια, με συμμετοχή πλήθους εμπειρογνώμων, επιστημονικών φορέων κ.λ.π., τα οποία διοργανώθηκαν σε κάθε περιφέρεια.

Βέβαια Κεντρικό Ρόλο στην όλη διαδικασία είχαν και τα περιφερειακά συμβούλια.

Συμπερασματικά, η συνολική αυτή διαδικασία, που έχει στη βάση της τον Δημοκρατικό Προγραμματισμό, αποβλέπει στην ευαισθητοποίηση του κοινού, στη διάχυση του σχεδιασμού στα ευρύτατα στρώματα, στη συλλογή των προτάσεων και

στη σύζευξη των επιλογών που απαιτούνται, έτσι ώστε να διασφαλιστεί σε μεγάλο βαθμό η πληρότητα των προτάσεων και η ευρεία συναίνεση ως προς τις ιεραρχήσεις των σύνθετων επιλογών και τελικά, η ομαλή και απρόσκοπτη εφαρμογή των προγραμματισμένων δράσεων.

Κεφάλαιο 5^ο: Η Συμβολή του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού σε Τοπικό Επίπεδο (Δ. Λαμίας)-Παρουσίαση Έρευνας

Η έρευνα που διεξήχθη, πραγματοποιήθηκε με την βοήθεια 60 ατόμων, υπαλλήλων του Δήμου Λαμίας (βλ. Παράρτημα 2. Ερωτηματολόγιο σελ.96-100).

Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν στους ερωτηθέντες, με φυσική παρουσία και στάλθηκαν με ταχυδρομείο μετά από τέσσερις μέρες. Μοιράστηκαν 75 ερωτηματολόγια από τα οποία λήφθηκαν απαντήσεις από 60 άτομα.

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 28 ερωτήσεις, και θα αναλυθεί και σε ποσοτικό και ποιοτικό επίπεδο. Το δείγμα του ερωτηματολογίου είναι 60 άτομα, υπάλληλοι του δήμου, άνδρες και γυναίκες, σε ένα ενδιαφέρον φάσμα ηλικιών, οι οποίοι κατοικούν όλοι μόνιμα στον Δήμο Λαμίας.

Συγκεκριμένα από τα 60 άτομα που έλαβαν μέρος στην έρευνα 37 είναι γυναίκες και 23 άνδρες σε ποσοστό 61,7% και 38,3% αντίστοιχα. Η ηλικιακή κλιμάκωση κυμαίνεται από τις ηλικιακές ομάδες 17-25 έως και 55-65. Στην ηλικιακή ομάδα των 17-25 ανήκει ένα άτομο, δηλαδή μόλις το 1,7%, 25-35 ανήκουν 6 άτομα δηλαδή το 10%, 35-45 14 άτομα, το 23,3%, 45-55 35 άτομα, δηλαδή το 58,3% και στην ηλικιακή ομάδα των 55-65, 4 άτομα δηλαδή το 6,7%. Παρατηρούμε λοιπόν ότι η ηλικιακή διάρθρωση των υπαλλήλων του Δήμου Λαμίας, κυρίως διαμορφώνεται στην ηλικιακή ομάδα των 45-55 με ποσοστό 58,3%.

Στη συνέχεια θα αναλυθούν ποσοτικά οι απαντήσεις σε κάθε μία από τις ερωτήσεις οι οποίες περιλαμβάνονται στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο.

Στην πρώτη ερώτηση ερωτήθηκαν αν είναι ικανοποιημένοι από την Νέα Αρχιτεκτονική Καλλικράτης(N.3852/2010). Το 51,7% των ερωτώμενων απάντησε Ναι (37 άτομα), ενώ το 48,3% απάντησε όχι (29 άτομα). Από το αποτέλεσμα που εξήχθη γίνεται αντιληπτό ότι, η θετική και η αρνητική θέση όσον αφορά την αρχιτεκτονική Καλλικράτης ποσοστιαία αλλά και αριθμητικά βρίσκονται αρκετά κοντά πράγμα που πρέπει να συζητηθεί και να πραγματοποιηθούν δράσεις και να τεθούν προτάσεις για τον Νόμο 3852/2010, και πόσο μάλλον όταν αυτό το ποσοστό προκύπτει από υπαλλήλους του Δήμου Λαμίας.

Η δεύτερη ερώτηση αφορά, στο αν γνωρίζουν τι είναι ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός. Το 91,7% των υπαλλήλων του Δήμου απάντησε θετικά Ναι (55 άτομα) ενώ το 8,3% απάντησε Όχι (5 άτομα).

Στην Τρίτη ερώτηση εξέφρασαν την άποψη τους σχετικά με το πόσο συμβάλει ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός στην Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη, με κλίμακα από το 1 έως το 5, καθόλου-πάρα πολύ. Το 5% των ερωτώμενων (3 άτομα)

απάντησε λίγο, το 30% απάντησε σχετικά (36 άτομα), το 23,3% (14 άτομα) πολύ και το 11,7% (7 άτομα) απάντησε πάρα πολύ.

Στην τέταρτη ερώτηση, σχετικά με το αν προάγεται η τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη από τον επιχειρησιακό προγραμματισμό το 95% των ερωτώμενων (57 άτομα) απάντησε θετικά Ναι, ενώ το 5% (3 άτομα) απάντησε αρνητικά Όχι. Στην Πέμπτη ερώτηση, με την προϋπόθεση ότι πρέπει η απάντηση στην τέταρτη ερώτηση να είναι θετική, ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να διαλέξουν τρεις μορφές ανάπτυξης από τις 6 που αναγράφονται. Έτσι 44 άτομα ή το 73,3% των ερωτώμενων επέλεξε Οικονομική Ανάπτυξη, 43 άτομα ή το 71,7% επέλεξε Κοινωνική Ανάπτυξη, 48 άτομα ή το 78,3% Αστική Ανάπτυξη, 21 άτομα ή 35% Πολιτιστική Ανάπτυξη, 17 άτομα ή 26,7% επέλεξε ανάπτυξη στον τομέα της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης, και 6 άτομα ή το 10% επέλεξε μερική ανάπτυξη. Από τα αποτελέσματα που εξήχθησαν γίνεται κατανοητό ότι οι τρεις επικρατέστερες μορφές ανάπτυξης που προάγονται από τον επιχειρησιακό προγραμματισμό είναι η Οικονομική, η Κοινωνική και η Αστική Ανάπτυξη.

Στην έκτη ερώτηση που αφορά το ποσοστό μείωσης των χρηματοδοτικών πηγών μετά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, το 34,5 % (20 άτομα) απάντησε 20%, το 29,3% (17 άτομα) απάντησε 30%, το 20,7% (12 άτομα) απάντησε 50%, ενώ το 15,5% (9 άτομα) απάντησε ότι οι χρηματοδοτικές πηγές μειώθηκαν κατά 80%.

Στην ερώτηση (7^η ερώτηση) σχετικά με το αν ο Δήμος διαθέτει Δημοτικές επιχειρήσεις το 100% των ερωτηθέντων απάντησε θετικά Ναι. Στην επόμενη ερώτηση σχετικά με το πόσες δημοτικές επιχειρήσεις διαθέτει ο Δήμος το 17,2% απάντησε 1 (10 άτομα), το 56,9% απάντησε 2 (33 άτομα) το 6,9% απάντησε 3 (4 άτομα), το 8,6% απάντησε 4 και 5 (5 άτομα) ενώ μόλις το 1,7% απάντησε ότι ο Δήμος διαθέτει μόλις μία δημοτική επιχείρηση (1 άτομο). Στην επόμενη ερώτηση σχετικά με το τι είδος δημοτική επιχείρηση διαθέτει ο Δήμος, το 100% απάντησε ότι ο Δήμος διαθέτει και Κοινωφελή και Επιχειρηματικές Δημοτικές Επιχειρήσεις.

Στην 10^η ερώτηση , ερωτήθηκαν να υποδείξουν ποιες είναι οι χρηματοδοτικές πηγές του ΟΤΑ στον οποίο υπάγονται. Το 98,3% δηλαδή 57 άτομα, επέλεξε τους ΚΑΠ, το 96,6% δηλαδή 56 άτομα επέλεξαν τα Τοπικά Τέλη και του Φόρους, το 96,6% δηλαδή 56 άτομα επέλεξαν την Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση, το 65,5% δηλαδή 38 άτομα, επέλεξε τα Δάνεια, ενώ μόλις το 10,3% δηλαδή 6 άτομα, επέλεξε τις Ιδιωτικές Χρηματοδοτήσεις.

Στην συνέχεια ερωτήθηκαν να εκφράσουν την προσωπική τους άποψη, σχετικά με το αν πρέπει να γίνει εξορθολογισμός των Οικονομικών και τη Διοίκησης του ΟΤΑ. Το 100% των ερωτηθέντων απάντησε θετικά Ναι. Έτσι, με την προϋπόθεση της θετικής απάντησης στην προηγούμενη ερώτηση ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να δηλώσουν τουλάχιστον δύο τρόπους έτσι ώστε να επιτευχθεί ο εξορθολογισμός στον τομέα της οικονομίας και της Διοίκησης του Δήμου. Οι τρόποι αυτοί που προτάθηκαν καταγράφονται συνοπτικά παρακάτω:

1. Διαφάνεια
2. Οικονομικός Προγραμματισμός
3. Αξιολόγηση της Υπάρχουσας κατάστασης

4. Διαβούλευση με τους πολίτες και τους εμπλεκόμενους φορείς
5. Ορθή διαχείριση πόρων- εσόδων εξόδων
6. Έλεγχος της παραγωγικότητας του ανθρώπινου δυναμικού
7. Εξειδίκευση του Ανθρώπινου Δυναμικού
8. Θέσπιση Οικονομικής και Κοινωνικής Πολιτικής με στόχο την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας
9. Υπευθυνότητα Δημοτικών Αρχών
10. Ανάπτυξη στον τομέα της Καινοτομίας και της Ψηφιακής Σύγκλισης.

Στη συνέχεια, οι ερωτηθέντες καλέστηκαν να απαντήσουν θετικά ή αρνητικά με το αν γνωρίζουν για την Νέα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, όπου το 78,3% (47 άτομα) απάντησε θετικά, ενώ το 21,7% (13 άτομα) απάντησαν αρνητικά. Επίσης τους ζητήθηκε να εκφράσουν την άποψη τους απαντώντας θετικά ή αρνητικά, σχετικά με τον αν θεωρούν ότι η νέα προγραμματική περίοδος συμβάλει στην αναπτυξιακή πολιτική των ΟΤΑ. Το 93,2% απάντησε θετικά Ναι (56 άτομα), ενώ το 6,8% απάντησε αρνητικά (4 άτομα).

Με την προϋπόθεση ότι απάντησαν θετικά, ύστερα κλήθηκαν να χαρακτηρίσουν το ποσοστό συμβολής της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Έτσι το 25% (14 άτομα), δήλωσαν ότι συμβάλει κατά 20%, το 37,5% (21 άτομα) απάντησε 30%, το 28,6% (16 άτομα) δήλωσε ότι συμβάλει κατά 50%, ενώ μόλις 8,5% (5 άτομα) απάντησε κατά 70%. Ενώ όσοι απάντησαν αρνητικά κλήθηκαν να θέσουν 2 λόγους που να εξηγούν γιατί η νέα προγραμματική περίοδος δεν συμβάλλει στην αναπτυξιακή πολιτική του δήμου. Οι αιτίες που καταγράφηκαν είναι οι εξής:

1. Υπάρχουν πολλές και δύσκολες αρμοδιότητες της αυτοδιοίκησης,
2. Λόγω της οικονομικής κρίσης και της κακής διαχείρισης των οικονομικών
3. Δεν υπήρξε καμία ανάπτυξη από τις χρηματοδοτήσεις
4. Κακή καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης
5. Κακή καταγραφή των παραγόντων που επηρεάζουν ουσιαστικά την επίτευξη των στόχων του επιχειρησιακού σχεδίου του Δήμου
6. Κακός προγραμματισμός
7. Έλλειψη συνεννόησης φορέων και πολιτών.

Έπειτα ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να απαντήσουν αρνητικά ή θετικά, σχετικά με το αν συμβάλει η νέα πολιτική συνοχής της ΕΕ, στην προώθηση της οικονομικής και φορολογικής αποκέντρωσης των ΟΤΑ. Το 69% απάντησε θετικά Ναι (40 άτομα), ενώ το 31% αρνητικά όχι (20 άτομα).

Έπειτα οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να επιλέξουν από μία κλίμακα εύρους 1-5, πολύ αρνητική έως πολύ θετική, εκφράζοντας έτσι την άποψη τους για τον οικονομικό εξορθολογισμό των ΟΤΑ. Το 1,7% απάντησε πολύ αρνητική (1 άτομο), το 8,5% απάντησε αρνητική (5 άτομα), το 75,7% απάντησε σχετικά αρνητική σχετικά θετική (47 άτομα), το 5,1% απάντησε θετική και πολύ θετική (3 άτομα αντίστοιχα).

Στη συνέχεια τους ζητήθηκε να εκφράσουν την θετική ή αρνητική άποψη τους σχετικά με τον αν θεωρούν ότι ο επιχειρησιακός σχεδιασμός είναι απαραίτητος για την Ελληνική Πραγματικότητα. Το 100% απάντησε θετικά. Ύστερα κλήθηκαν πάλι στην κλίμακα 1-5 καθόλου έως πάρα πολύ να απαντήσουν αν είναι ικανοποιημένοι

από την οργάνωση της Διοίκησης του Δήμου. Το 10,2% (6 άτομα) απάντησε καθόλου, το 20,3% (12 άτομα) απάντησε λίγο, το 59,3% (35 άτομα) απάντησε αρκετά, το 8,5% (5 άτομα) απάντησε πολύ, ενώ μόλις το 1,7% (1 άτομο) απάντησε πάρα πολύ.

Ακόμα στην ερώτηση σχετικά με το αν οι ιδιωτικές επενδύσεις θα αποτελέσουν σημαντικό παράγοντα στην τοπική ανάπτυξη, το 93% (53 άτομα) απάντησε θετικά Ναι, ενώ το 7% (4 άτομα) απάντησε αρνητικά Όχι. Επίσης στην ερώτηση αν ο Ε.Π. πρέπει να γίνει γνωστός στους πολίτες και στην ερώτηση αν θεωρούν ότι οι πολίτες μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, το 100% των ερωτηθέντων απάντησαν θετικά Ναι.

Και τέλος, στην ερώτηση αν θεωρούν ότι η περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη θα συμβάλει εντέλει στον εκσυγχρονισμό και στον εξορθολογισμό του Ελληνικού Κράτους, το 95% των ερωτηθέντων απάντησε θετικά Ναι (57 άτομα), ενώ το 5% απάντησε αρνητικά Όχι (3 άτομα).

Συμπεράσματα Έρευνας:

Από την παραπάνω έρευνα γίνεται αντιληπτό ότι οι Υπάλληλοι του Δήμου όχι μόνο γνωρίζουν τι είναι και πως λειτουργεί ο επιχειρησιακός προγραμματισμός αλλά και την σημασία και την τεράστια συμβολή του στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Μάλιστα υποστηρίζουν ότι τα επίπεδα ανάπτυξης που τίθενται, η Κοινωνική, η Οικονομική και η Αστική Ανάπτυξη, είναι οι τρεις πυλώνες που προάγονται περισσότερο από τον επιχειρησιακό προγραμματισμό σε επίπεδο Δήμου.

Ακόμα, από την έρευνα προκύπτει ότι η κρίση έπαιξε σημαντικό ρόλο στην μείωση των χρηματοδοτικών πηγών του Δήμου και συνάμα ο εξορθολογισμός των οικονομικών των ΟΤΑ βρίσκει σύμφωνους τους ερωτηθέντες, εκφράζοντας μάλιστα διάφορους τρόπους για την οικονομική εξυγίανση του Δήμου τους κυρίως. Πιο συγκεκριμένα οι τρόποι οι οποίοι αποτυπώθηκαν αφορούν κυρίως τη διαφάνεια του δήμου, τον οικονομικό προγραμματισμό, τον τρόπο λειτουργίας και την υπευθυνότητα των τοπικών αρχών, την οικονομική διαχείριση και το ανθρώπινο δυναμικό.

Επιπρόσθετα, γίνεται κατανοητό ότι η νέα προγραμματική περίοδος 2014-2020, θεωρείται ότι συμβάλλει στην προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, με την βοήθεια βέβαια των ιδιωτικών επενδύσεων και των κοινωνικών στρωμάτων του δήμου.

Τέλος, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι τελικά η Περιφερειακή και η Τοπική Ανάπτυξη, συμβάλλει και θα συμβάλει στον εξορθολογισμό του Ελληνικού Κράτους.

Κεφάλαιο 6^ο: Συμπεράσματα και Προτάσεις

Από την παραπάνω ανάλυση γίνεται αντιληπτή η ιδιαίτερη σημασία του Περιφερειακού και Επιχειρησιακού Προγραμματισμού στην τοπική, περιφερειακή και εθνική ανάπτυξη. Επίσης γίνεται κατανοητή η ειδοποιός διαφορά του Στρατηγικού Σχεδιασμού και του Επιχειρησιακού Προγραμματισμού, για την εκπόνηση και υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος με στόχο την ικανοποίηση των στόχων και των αναγκών της εκάστοτε περιοχής.

Ακόμα, γίνεται σαφές ότι η ιστορία του επιχειρησιακού προγραμματισμού τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα μέχρι σήμερα είναι μία συνεχής αλληλεπίδραση, καθώς υπάρχει αλληλένδετη επιρροή τόσο στην εκπόνηση όσο και στην εφαρμογή των περιφερειακών και επιχειρησιακών προγραμμάτων.

Όσον αφορά την περίπτωση του Δήμου Λαμίας σύμφωνα με την νέα αρχιτεκτονική διαμόρφωση των δήμων της Ελλάδας, ο Δήμος Λαμιέων, αποτελείτε από 4 δημοτικές κοινότητες και μία τοπική κοινότητα και επίσης από 48 σχεδόν οικιστικές ενότητες. Η πληθυσμιακή πυκνότητα του δήμου αγγίζει τους 75.315 χιλιάδες κατοίκους. Η Λαμία αποτελεί την πρωτεύουσα του Νομού Φθιώτιδας, και την έδρα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Όσον αφορά τα οικονομικά χαρακτηριστικά του Δήμου σύμφωνα με την παραπάνω ανάλυση το ΑΕΠ του δήμου είναι αρκετά υψηλότερο από το μέσο ΑΕΠ της χώρας, πράγμα που δηλώνει ότι το βιοτικό επίπεδο του δήμου είναι σε εξαιρετικά επίπεδα. Σημαντικό επίσης είναι να αναφερθεί ότι ο Δήμος εξειδικεύεται κυρίως στον τριτογενή τομέα ενώ παρουσιάζει σχετικά μικρά ποσοστά παραγωγικότητας στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα.

Οι υποδομές του Δήμου στους τομείς της Εκπαίδευσης, Υγείας, Πρόνοιας, αλλά και οι Στρατηγικές υποδομές είναι σε εξαιρετικά επίπεδα. Ακόμα ο δήμος διαθέτει εξαιρετικές βιομηχανικές εγκαταστάσεις, που ανταποκρίνονται πλήρως στις επιταγές της νέας εποχής υπακούοντας στην καινοτομία, στην ψηφιακή εξέλιξη και στην έρευνα.

Οι πολιτιστικοί πόροι και η Δημιουργική Οικονομία είναι δύο τομείς οι οποίοι ενώνονται μεταξύ τους καθώς αλληλοεξαρτώνται και παράγουν και οι δύο σύμβολα, σύμφωνα πάντα με τον νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων. Η Λαμία έχει πάνω από 138 πολιτιστικούς πόρους με σημαντική συναισθηματική και ιστορική αξία, τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς κ.λ.π.

Στον τομέα της τουριστικής ανάπτυξης, ο δήμος αν και δεν έχει μεγάλο ρυθμό στο συγκεκριμένο τομέα, εξειδικεύεται στον ιαματικό και ιατροθεραπευτικό τουρισμό, αξιοποιώντας πάντα τα φυσικά αποθέματά του σε ιαματικές πηγές σε όλο το μήκος του Νομού και του Δήμου.

Το Αναπτυξιακό Πρότυπο του Δήμου διαμορφώνεται γύρω από το όραμα, αλλά και την αναπτυξιακή στρατηγική του, που υπακούει στους παρακάτω αντίστοιχους άξονες προτεραιότητας, θεμελιώνοντας επίσης στόχους και μέτρα που υπακούουν αυτή την στρατηγική.

1. Περιβάλλον και ποιότητα ζωής
2. Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός και Αθλητισμός
3. Τοπική Οικονομία και Απασχόληση
4. Βελτίωση τις Διοικητικής ικανότητας και τις Οικονομικής κατάστασης

Επίσης εκτός από τα παραπάνω θεμελιώνονται οι ειδικές πολιτικές για την αστική και αγροτική ανάπτυξη, την ανάπτυξη του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα καθώς

και του Τουρισμού για τον Δήμο Λαμίας. Ακόμα, διατυπώνονται και οι Πολιτικές Στήριξης των επενδύσεων για τις προαναφερθείσες ειδικές δράσεις ανά τομέα.

Προτάσεις:

1. Ενίσχυση της Αστικής Ανάπτυξης και βελτίωση του αστικού κέντρου για την οικονομική ανάπτυξη.
2. Διαμόρφωση επικοινωνιακής πολιτικής και πολιτιστικής στρατηγικής για την σωστή προώθηση του πολιτιστικού πλούτου.
3. Έμφαση στην ψηφιακή σύγκλιση και στην ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας μέσω της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των επιχειρήσεων.
4. Διαμόρφωση αναπτυξιακής στρατηγικής με έξτρα άξονα προτεραιότητας που θα αφορά την Τουριστική Ανάπτυξη.
5. Προώθηση και θεμελίωση των εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού μέσω ειδικής , επικοινωνιακής και αναπτυξιακής στρατηγικής.
6. Ενίσχυση αγροτικού τομέα μέσα από προγράμματα κατάρτισης στους παλιούς και διαμόρφωση κινήτρων για τους νέους γεωργούς με ειδίκευση και κατάρτιση.
7. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας του δήμου για την προσέλκυση νέων επενδύσεων και επιχειρήσεων.
8. Ενίσχυση της Δημιουργικής Οικονομίας.
9. Διάδοση του Επιχειρησιακού Προγραμματισμού στους Πολίτες, που θα έχει ως αποτέλεσμα, την στήριξη των πολιτών και την βοήθεια τους, στην ενίσχυση της ανάπτυξης των τοπικών κοινωνιών γενικότερα.
10. Ενίσχυση της Ιδιωτικής Πρωτοβουλίας.
11. Κοινωνική Ανάπτυξη με στόχο την στήριξη και ενίσχυση όλων των κοινωνικών στρωμάτων.
12. Καλύτερη οργάνωση των τοπικών αρχών, όσον αφορά την εξυπηρέτηση των πολιτών και την εφαρμογή πολιτικών και δράσεων.
13. Καλύτερη κατανομή αρμοδιοτήτων και εξουσιών στους τοπικούς φορείς και υπαλλήλους του Δήμου.
14. Προγράμματα εκπαιδευτικής κατάρτισης για τους υπαλλήλους και τους τοπικούς παράγοντες έτσι ώστε να καταστεί καλύτερη η εξυπηρέτηση των πολιτών.

Επίλογος

Ο αναπτυξιακός και περιφερειακός προγραμματισμός αποτελεί την βάση για την εκπόνηση των περιφερειακών προγραμμάτων που έχουν ως στόχο την πραγμάτωση δράσεων και πράξεων με στόχο την ενίσχυση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης σε όλα τα επίπεδα ανάπτυξης.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Α΄ και Β΄ Βαθμού αποτελούν τους πυλώνες, τα θεμέλια για την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών με μοναδικό στόχο την βελτίωση του αστικού ιστού, την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των εκάστοτε περιοχών που αφορούν.

Ο χώρος αποτελεί την θεμελιώδη μεταβλητή αντίληψης και καταγραφής των προβλημάτων και των συνθηκών, για την σωστή εκπόνηση ενός πλήρους επιχειρησιακού προγράμματος με σημαντικές δράσεις και προτάσεις για την βελτιστοποίηση των συνθηκών στον κάθε δήμο και στην κάθε περιφέρεια.

Ο Επιχειρησιακός Προγραμματισμός λοιπόν αποτελεί βασικό εργαλείο, προώθησης, διαχείρισης, ενίσχυσης και διατήρησης της ανάπτυξης γενικότερα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Βασικό στοιχείο του Επιχειρησιακού Προγραμματισμού είναι η διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής σε ένα συγκεκριμένο χωρικό επίπεδο. Η Στρατηγική αποτελεί συστατικό στοιχείο στη διαμόρφωση ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος και αλλάζει ανάλογα το χωρικό επίπεδο στο οποίο αναφέρεται.

Στην παρούσα ανάλυση σκιαγραφείται η ιστορία, η βάση, της περιφερειακής πολιτικής, η σημαντικότητα του όρου περιφέρεια προγραμματισμού, και η σημαντικότητα των Δήμων στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας ενός τόπου με στόχο την οικονομική κοινωνική, πολιτιστική και αστική ανάπτυξη αυτού, υπακούοντας στις σύγχρονες επιταγές της ευρωπαϊκής πολιτικής.

Παράρτημα 1. Εικόνες και Πίνακες

Εικόνα 1. Χάρτης Ελλάδας-Περιφέρειες

Πηγή: wikipedia.gr

A/A	Περιφέρεια	Έδρα
1	Δυτικής Μακεδονίας	Κοζάνη
2	Κεντρικής Μακεδονίας	Θεσσαλονίκη
3	Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	Κομοτηνή
4	Ιονίων Νήσων	Κέρκυρα
5	Ηπείρου	Ιωάννινα
6	Θεσσαλίας	Λάρισα
7	Δυτικής Ελλάδας	Πάτρα
8	Στερεάς Ελλάδας	Λαμία
9	Πελοποννήσου	Τρίπολη
10	Αττικής	Αθήνα
11	Βορείου Αιγαίου	Μυτιλήνη
12	Νοτίου Αιγαίου	Ερμούπολη
13	Κρήτης	Ηράκλειο

<u>A/A</u>	<u>Άξονας</u> <u>Προτεραιότητας</u>	<u>Μέτρο</u>	<u>Στόχος</u>
1	Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής	1.1 Βελτίωση συνθηκών κυκλοφορίας και διασφάλιση της ελεύθερης-απρόσκοπτης των πολιτών ενός οικιστικού ιστού	1. Βελτίωση προσβασιμότητας των πολιτών σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους και αναβάθμιση των συγκοινωνιακών συνδέσεων
			2. Ενίσχυση υποδομών με μελέτη, αναβάθμιση αστικών χώρων και ενίσχυση εγκαταστάσεων κυκλοφορίας και στάθμευσης
		1.2 Αναβάθμιση δομημένου περιβάλλοντος και συνθηκών διαβίωσης για εξυπηρέτηση κατοίκων και επισκεπτών	1. Ανάπτυξη Οικιστικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος με ανακαινίσεις και ενίσχυση εγκαταστάσεων κυκλοφορίας και στάθμευσης.
			2. Διασφάλιση ελεύθερων χώρων και διαμόρφωση χώρων πρασίνου με παράλληλη ενίσχυση υποδομών.
		1.3 Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος και διασφάλιση επάρκειας περιβαλλοντικών πόρων	1. Προστασία φυσικού τοπίου μέσω δράσεων που εξυπηρετούν την αειφόρο ανάπτυξη και την βελτίωση των κλιματικών αλλαγών.
			2. Αναβάθμιση Υποδομών για προστασία από έκτακτα καιρικά φαινόμενα
		1.4 Εκσυγχρονισμός Εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης του πολίτη και αναβάθμιση παρεχόμενων αστικών και οικιστικών δικτύων και υπηρεσιών	1. Συμπλήρωση Ύδρευσης-Αποχέτευσης με κατασκευή από αρχής, επέκταση, συντήρηση και αντικατάσταση ανάλογων εγκαταστάσεων.
			2. Οργάνωση Αναψυχής και ανάπτυξη κάθε παρόμοιου είδους θεματικού τουριστικού προϊόντος
			3. Εξασφάλιση επαρκούς Ενέργειας και προώθηση κάθε δυνατότητας παραγωγής της και διάθεση της σε δημόσια και ιδιωτική χρήση.
			4. Προώθηση Τηλεπικοινωνιών και ανάπτυξη κάθε παρόμοιου είδους ενσύρματου ή

			ασυρμάτου δικτύου επικοινωνίας.
2	Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός και Αθλητισμός	2.1 Ανάδειξη και προστασία της Ιστορικής και Πολιτιστικής κληρονομιάς και προβολή-προώθηση της πολιτιστικής ταυτότητας της πόλης και των οικισμών.	1. Ανάδειξη της ιστορικής ταυτότητας περιοχών και της προβολής και αξιοποίησης των πολιτιστικών πόρων.
			2. Ενίσχυση της διατήρησης και ανάδειξης μνημείων πολιτισμού
		2.2 Ενίσχυση της Κοινωνικής Πολιτικής και των Υπηρεσιών πολιτισμού, αθλητισμού, παιδείας και υγείας.	1. Ανάπτυξη και Βελτίωση Υπηρεσιών και Υποδομών Υγείας και Πρόνοιας
			2. Ανάπτυξη και Βελτίωση Υπηρεσιών και Υποδομών Πολιτισμού
			3. Ανάπτυξη και Βελτίωση Υπηρεσιών και Υποδομών αθλητισμού
			4. Ανάπτυξη και Βελτίωση Υπηρεσιών και Υποδομών εκπαίδευσης
			5. Ενίσχυση της Εξωστρέφειας και επέκτασης της εμβέλειας τοπικών προνοιακών, πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και αθλητικών φορέων και συλλόγων.
3	Τοπική Οικονομία και Απασχόληση	3.1 Ενίσχυση του Παραγωγικού Ιστού, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της τοπικής οικονομίας.	1. Ενίσχυση του ρόλου των δομών στήριξης επιχειρηματικής δραστηριότητας
			2. Διασύνδεση υποδομών μεταφορικής-εμπορικής-διοικητικής-εκθεσιακής δραστηριότητας
			3. Δημιουργία προϋποθέσεων ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού(αστικός, συνεδριακός, εκθεσιακός).

			4. Προώθηση της καινοτομίας και των νέων τεχνολογιών σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα.
			5. Προώθηση της συνεργασίας μεταξύ του Δήμου και των τοπικών εταίρων και φορέων υποστήριξης της οικονομικής δραστηριότητας.
		3.2 Ενίσχυση της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και της ισότητας των ευκαιριών	1. Προαγωγή ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης
			2. Δημιουργία προϋποθέσεων ενίσχυσης της απασχόλησης των ευαίσθητων κοινωνικά ομάδων πληθυσμού.
4	Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας και της Οικονομικής Κατάστασης του Δήμου	4.1 Βελτίωση της οργανωτικής και διοικητικής ικανότητας του Δήμου.	1. Διασφάλιση ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών μέσω της προώθησης τυποποίησης διαδικασιών
			2. Βελτίωση της λειτουργίας των οργάνων διοίκησης.
			3. Ενσωμάτωση διαδικασιών και προτύπων για την ολοκληρωμένη διαχείριση έργων και προγραμμάτων.
			4. Βελτίωση της κτιριακής και υλικοτεχνικής υποδομής
			5. Ενίσχυση της στελέχωσης και ανάπτυξη των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού
			6. Εφαρμογή διαδικασιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

		4.2 Βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες.	1. Διαμόρφωση θεσμικού/κστατατικού πλαισίου δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στις σχέσεις πολιτών και Δήμου.
			2. Εφαρμογή των διαδικασιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης
		4.3 Ανάπτυξη συνεργασιών σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο	1. Σύμπτυξη συνεργασιών με φορείς και δίκτυα τοπικής και υπερτοπικής σημασίας για την ανάπτυξη και διαχείριση υποδομών κοινού ενδιαφέροντος
			2. Ενσωμάτωση διαδικασιών και προτύπων και μεταφορά τεχνογνωσίας και εμπειρίας σε θέματα ανάπτυξης και υποστήριξης δραστηριοτήτων κοινού ενδιαφέροντος
		4.4 Βελτίωση/Ενίσχυση της οικονομικής επάρκειας και αποδοτικής λειτουργίας του Δήμου και των επιχειρήσεών του.	1. Βελτίωση υφιστάμενων ή και ανάπτυξη νέων προσοδοφόρων δραστηριοτήτων
			2. Αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δήμου

Πίνακας 1. Άξονες Προτεραιότητας/Μέτρο/Στόχο. Πηγή: Ε.Π. Δήμου Λαμίας 2011-2014

Αθανάσιος Διάκος

Θερμοπύλες

Κάστρο

Πλατείες

Πλατεία Λαού-Μνημείο Άρη Βελουχιώτη

Πλατεία Ελευθερίας-Μητρόπολη

Πλατεία Πάρκου

Μουσεία

Αρχαιολογικό Μουσείο

Λαογραφικό Μουσείο

Βυζαντινό Μουσείο

Μουσείο Ραδιοφώνου

Δημοτικό Ωδείο

Δημοτική Πινακοθήκη

Δημοτική Βιβλιοθήκη

Δημοτική Φιλαρμονική Λαμίας

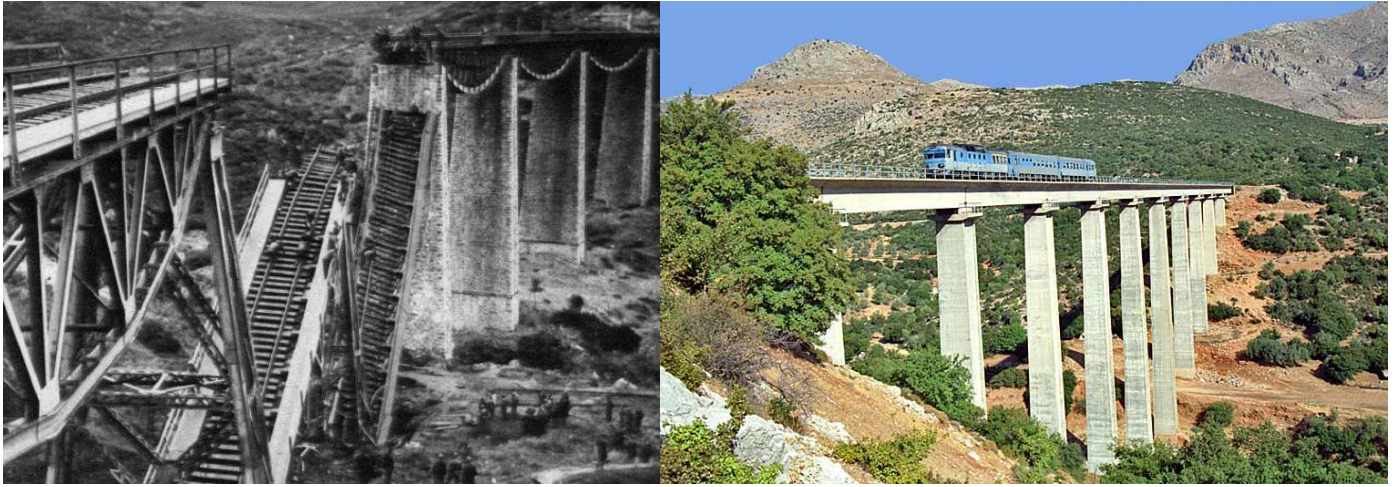
Αρχαία Ανθήλη-Αμφικτιονία

Δούρου Η. Δέσποινα

A.M. 0815M005

Γέφυρα Γοργοποτάμου

Παράρτημα 2. Έρευνα:

7/12/2016

Ερωτηματολόγιο

Ερωτηματολόγιο

Για την Εκπόνηση Διπλωματικής Εργασίας για το ΠΜΣ: Αστική και Περιφερειακή Ανάπτυξη, Περιφερειακού, Τοπικού και Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης.
Θέμα Εργασίας: Η Σημασία του Επιχειρησιακού Προγραμματισμού στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Η περίπτωση του Δήμου Λαμίας.

*Βεβαιώνεται ότι το παρόν ερωτηματολόγιο θα χρησιμοποιηθεί με πλήρη εχεμύθεια, οι απαντήσεις δεν φέρουν στοιχεία ερωτώμενων και θα δημοσιευθούν στην παρούσα εργασία

* Απαιτείται

Επιχειρησιακός Σχεδιασμός:

Συμβάλει στην Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη?

1. Είσαστε Ικανοποιημένος/η από την Νέα Αρχιτεκτονική Καλλικράτης(N.3852/2010)?

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- ☐ Ναι
☐ Όχι

2. Γνωρίζετε τι είναι ο Επιχειρησιακός Σχεδιασμός? *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- ☐ Ναι
☐ Όχι

3. Θεωρείτε ότι συμβάλλει ο Επ. Σχεδιασμός στην Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη?

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	πάρα πολύ

4. Προάγεται η τοπική και περιφερειακή Ανάπτυξη από τον Επιχειρησιακό Σχεδιασμό? *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- ☐ Ναι
☐ Όχι

5. Αν ναι, διαλέξτε τρεις από τις παρακάτω επιλογές*Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.*

- ☐ Οικονομική Ανάπτυξη
- ☐ Κοινωνική Ανάπτυξη
- ☐ Αστική Ανάπτυξη
- ☐ Πολιτιστική Ανάπτυξη
- ☐ Ανάπτυξη στον τομέα της Καινοτομίας και της Ψηφιακής Σύγκλισης
- ☐ Μερική Ανάπτυξη
- ☐ Άλλο:

6. Οι χρηματοδοτικές πηγές του Δήμου έχουν μειωθεί μετά την περίοδο της Οικονομικής κρίσης (2010 και μετά)*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ 20%
- ☐ 30%
- ☐ 50%
- ☐ 80%

7. Διαθέτει ο Δήμος/η Περιφέρεια Δημοτικές Επιχειρήσεις? **Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

8. Αν ναι, πόσες?*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ Παραπάνω
- ☐ Καμία

9. Τι είδους Δημοτική Επιχείρηση Διαθέτει ο Δήμος/η Περιφέρεια*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ Κοινωνικής
- ☐ Επιχειρηματικές
- ☐ Και τα δύο
- ☐ Άλλο:

10. Ποιες είναι οι χρηματοδοτικές πηγές του ΟΤΑ σας?*Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.*

- ☐ ΚΑΠ
- ☐ Τοπικά Τέλη-Φόροι
- ☐ Χρηματοδοτήσεις(ιδιωτικές)
- ☐ Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση(ΕΣΠΑ, ΣΑΤ)
- ☐ Δάνεια
- ☐ Άλλα:

11. Κατά την γνώμη σας πρέπει να γίνει εξορθολογισμός των Οικονομικών και της Διοίκησης του ΟΤΑ σας? **Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

12. Αν ναι, πείτε μας τουλάχιστον 2 τρόπους!

.....

.....

.....

13. Αν όχι, γιατί?(γράψτε τουλάχιστον 2 λόγους)

.....

.....

.....

14. Γνωρίζετε για την νέα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 **Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

15. Θεωρείτε ότι η νέα προγραμματική περίοδος προάγει την αναπτυξιακή πολιτική των ΟΤΑ*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

16. Αν ναι, πόσο?

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- ☐ 20%
- ☐ 30%
- ☐ 50%
- ☐ 70%
- ☐ 100%

17. Αν όχι, αιτιολογείστε? (2 λόγους τουλάχιστον)

18. Θεωρείτε ότι η νέα πολιτική συνοχής, της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμβάλλει στην προώθηση και ενίσχυση της οικονομικής και φορολογικής αποκέντρωσης των ΟΤΑ?

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

19. Ποια είναι η γνώμη σας για τον οικονομικό εξορθολογισμό των ΟΤΑ

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Πολύ Αρνητική	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ Θετική

20. Θεωρείτε ότι ο Επιχειρησιακός Σχεδιασμός είναι απαραίτητος για την Ελληνική Πραγματικότητα?

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

21. Πόσο ικανοποιημένοι είσαστε από την οργάνωση της Διοίκησης του Δήμου σας

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα Πολύ

22. Θεωρείται ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις θα αποτελέσουν σημαντικό παράγοντα στην τοπική ανάπτυξη?

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

23. Πρέπει ο Ε.Π. να γίνει γνωστός και στους πολίτες? **Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ Ναι
☐ Όχι

24. Θεωρείτε ότι οι πολίτες μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης?*Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ Ναι
☐ Όχι

Τώρα για σας

Λίγα πράγματα για να ξέρουμε

25. Ποιο είναι το φύλλο σας? **Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ Άνδρας
☐ Γυναίκα

26. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε? **Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ 17-25
☐ 25-35
☐ 35-45
☐ 45-55
☐ 55-65
☐ 65-75
☐ 75+

27. Μένετε μόνιμα στην Λαμία? **Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ Ναι
☐ Όχι

28. Και τέλος, Θεωρείται ότι η περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη θα συμβάλει εντέλει στον εκσυγχρονισμό και στον εξορθολογισμό του Ελληνικού Κράτους? **Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.*

- ☐ Ναι
☐ Όχι
-

Πηγές και Βιβλιογραφία

1. Ελληνική Βιβλιογραφία:

- ✓ Παπαδασκαλόπουλος Αθ. Χριστοφάκης Εμ.(2009). Περιφερειακός Προγραμματισμός, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
 - ✓ Ψυχάρης Ι. Πετράκος Γ. (2004). Η Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα, , κεφάλαιο 9, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
 - ✓ Αθανασόπουλος Κ. ΓΕ. Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση, , Τόμος Α', Ε' έκδοση, Σελίδες 111-152.
 - ✓ Αθανασόπουλος Κ. ΓΕ. Διοικητικό Δίκαιο, , Κέντρο Επιμόρφωσης Μελετών Έρευνας και Ανάπτυξης, Σελίδες 37-75 και 190-217
 - ✓ Δεληθέου Β. (2007,2008). Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους, , Αθήνα.
 - I. Μέρος Α': Σελ 15-75
 - II. Μέρος Β': Σελ 19-30
 - III. Μέρος Γ': Σελ 11-20
 - IV. Μέρος Δ': Σελ 1-30
 - ✓ Δεληθέου Β.(2008). Ευρωπαϊκοί Αναπτυξιακοί Θεσμοί-Κρατικές Ενισχύσεις και Ιδιωτικές Επενδύσεις, , Αθήνα.
 - ✓ Αθανασόπουλος Κ. ΓΕ.(2010). Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση Τόμος Β', , Αθήνα
 - I. Σελ 63-103
 - II. Σελ 110-136
 - III. Σελ 137-141
 - IV. Σελ 157-182
- Παράρτημα:**
- ➔ Επιχειρησιακό Σχέδιο Υποστήριξης Προγραμμάτων, Καλλικράτης Σελ 183
 - ➔ Δανειοδότηση Σελ 185-192
- ✓ Δεληθέου Β. (2010). Οικονομική Ανάπτυξη, Εθνική και Διεθνής Προσέγγιση, Αθήνα.
 - ✓ Καραγιάννης Σ. (2006). Τουρισμός: τουριστική οικονομία, ανάπτυξη, πολιτική: κοινωνική ευθύνη και στοχασμός, Ηράκλειο Κρήτης.
 - ✓ Μούσης Ν. (2011). Ευρωπαϊκή Ένωση, δίκαιο, οικονομικά πολιτική (14^η ενημερωμένη έκδοση), Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση,
 - ✓ Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια, Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014
 - ✓ Χρυσανθάκης Χ. (2010). ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ, Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
 - ✓ Σφακιανάκης, Μ. (2000). Εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην

2. Ξένη Βιβλιογραφία:

- ✓ **Business Improvement Districts: Issues in Alternative Local Public Service Provision**, Mildred Warner, James Quazi, Ezra Cattam, Scott Bellen, Kerim Odekon, Cornell University, 2002
- ✓ **Municipal Planning and Financial Tools for economic Development Handbook**, Ministry of Municipal Affairs and Housing of Ontario (www.ontario.ca, www.mah.gov.on.ca)

- ✓ **Journal of Urban Economics**, Dean Stansel, January 2005, Elsevier Inc.
 - ✓ **Broadband and Economic Development: A municipal case study from Florida**, George S. Ford, Thomas M. Koutsy,
 - ✓ **Local Economic Development in an era of Globalisation: The Case of South Africa Cities**, C. Rogerson, November 2000.
- 3. Εργασίες-Μελέτες:**
- 3.1 Διπλωματικές Εργασίες-Μελέτες**
- ✓ **Το Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Σταθεροποίησης των Δήμων στην Ελλάδα**, Μαρία Σταυρίδου, Αθήνα 2016, Επιβλέπων Καθηγήςτης: κ. Ψυχάρης.
 - ✓ **Η Συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Τοπική Ανάπτυξη. Μελέτη Περίπτωσης Δήμου Μαραθώνα**, Αθήνα 2016, Πανουργία Μαυρίκιος, Επιβλέπων Καθηγήςτης: κ. Ψυχάρης.
 - ✓ **Οι Καλές Πρακτικές των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως μοχλοί περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης. Η περίπτωση του Δήμου Χανίων**, Αντωνίου Δημήτριος, Αθήνα 2016, Επιβλέπουσα Καθηγήςτρια: κ. Δεληθέου. Μέλη Επιτροπής: Καθηγήςτης κ. Ψυχάρης, Λέκτορας κ. Αυδίκος.
 - ✓ **Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ενίσχυση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα. Ανάλυση Εμπειρικών Παραδειγμάτων**, Ζώμπος Κων/νος, Επιβλέπουσα Καθηγήςτρια: κ. Δεληθέου. Μέλη Επιτροπής:
- 3.2 Εργασίες Εξαμήνων**
- ✓ **Το Αναπτυξιακό Πρότυπο και οι Ειδικές Πολιτικές στον Επιχειρησιακό Προγραμματισμό του Δήμου Λαμίας**, Δέσποινα Δούρου, **Μάθημα:** Ειδικά Θέματα Περιφερειακής Πολιτικής, κ. Παπαδασκαλόπουλος, κ. Κόνσολα, κ. Αυδίκος ΑΕ Εαρινό Εξάμηνο 2015-2016.
 - ✓ **Ανάλυση Οργάνωσης και Οικονομικών Χαρακτηριστικών του Δήμου Μοσχάτου-Ταύρου**, Δέσποινα Δούρου, Σπυρίδων Γιώγος **Μάθημα:** Οργάνωση της Οικονομίας της Δημόσιας Διοίκησης, κ. Δεληθέου, κ. Ψυχάρης, Εαρινό Εξάμηνο ΑΕ 2015-2016.
 - ✓ **Διαχείριση και Αξιολόγηση Περιφερειακών Προγραμμάτων και Έργων. ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου**, Δέσποινα Δούρου, **Μάθημα:** Διοίκηση και Αξιολόγηση Περιφερειακών Προγραμμάτων και Έργων, κ. Αυδίκος, κ. Πλασκοβίτης, ΑΕ Εαρινό Εξάμηνο 2015-2016
- 4. Σημειώσεις Καθηγήςτων:**
- ✓ Οικονομικά της Αυτοδιοίκησης, σημειώσεις κ. Δεληθέου
 - ✓ Επιχειρησιακά ΟΤΑ, Δεληθέου
 - ✓ ΣΕΣ 2010-2020, Δεληθέου
 - ✓ Πρότυπα Πολιτιστικής Ανάπτυξης, Κόνσολα Ντ. Αθήνα, 2016
- 5. Δημόσια Έγγραφα:**
- ✓ Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου Λαμίας 2011-2014

- ✓ ΦΕΚ 2970/2014. Περιεχόμενο, Δομή και τρόπος Υποβολής Ε.Π. των ΟΤΑ Α' Βαθμού για την περίοδο 2014-2020.
 - ✓ «Καλλικράτης» Νόμος 3852/2010
- 6. Στατιστικά Στοιχεία:**
- ✓ www.statistics.gr (Ελληνική Στατιστική Αρχή)
 - ✓ Ε.Σ. Δήμου Λαμίας Σελ. 550-552
- 7. Ηλεκτρονική βιβλιογραφία:**
- ✓ www.ypeka.gr
 - ✓ www.ec.europa.eu
 - ✓ www.espa.gr
 - ✓ www.kallikratis.eu
 - ✓ www.ypes.gr
 - ✓ www.europedia.moussis.eu
 - ✓ www.aftodioikisi.gr
 - ✓ www.kedke.gr
 - ✓ www.lamia.gr
 - ✓ www.academia.edu
 - ✓ www.creativityplatform.gr
 - ✓ www.citybranding.gr
 - ✓ www.bankofgreece.gr
 - ✓ www.minagric.gr
 - ✓ www.jessicafund.gr
 - ✓ culture.lamia.gr

“

Ευχαριστίες

Αν και πολλά πράγματα στη ζωή είναι δεδομένα ότι λέγονται και θεωρούνται, καλό είναι, κάποιες φορές, να λέγονται. Ως εκ τούτου, νιώθω βαθιά την ανάγκη να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα Καθηγήτρια μου κ. Βασιλική Δεληθέου για την ανεκτίμητη βοήθεια και τον σαφή επιστημονικό προσανατολισμό καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας καθώς επίσης και για την ατέρμονη υπομονή της αλλά και επιμονή της. Ακόμα, οφείλω να ευχαριστήσω και τους καλύτερους μου φίλους την Μαρία, τον Γιώργο και την Μαριλένα για τη συμπαράσταση τους, όλο αυτό το διάστημα. Και τέλος, δε μπορώ να μην αποδώσω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε δύο ανθρώπους που από τότε που ήρθα σε αυτόν τον κόσμο και ανέπνευσα για πρώτη φορά και μέχρι και σήμερα στέκονται αμίλητοι αρωγοί σε κάθε μου προσπάθεια και βήμα: στους γονείς μου. Δικαιωματικά, ΚΑΙ αυτό το έργο τους ανήκει...

”